

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MODERNİZMİN ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ KONUTLARINDA
İÇ MEKAN ORGANİZASYONUNA ETKİSİNİN
ARKİTEKT DERGİSİ ÜZERİNDEN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SENA TUĞCU

1900001024

Anabilim Dalı: İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı

Program: İç Mimarlık

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Gülay Usta

EYLÜL 2022

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MODERNİZMİN ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ KONUTLARINDA
İÇ MEKAN ORGANİZASYONUNA ETKİSİNİN
ARKİTEKT DERGİSİ ÜZERİNDEN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SENA TUĞCU

1900001024

Anabilim Dalı: İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı

Program: İç Mimarlık

Tezin Savunulduğu Tarih : 27.09.2022

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Gülay Usta

Jüri Üyeleri : Dr. Öğr. Üyesi Arzu Erçetin

Doç. Dr. Özge İslamoğlu

EYLÜL 2022

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim süresince özverisi, yönlendirmeleri ve destekleri ile tezimin şekillenmesini ve tamamlanmasını sağlayan değerli tez danışmanım Prof. Dr. Gülay Usta'ya vermiş olduğu emek ve zaman için sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her alanında olduğu gibi, öğrenim dönemimde de destekleriyle yanımda olan sevgili ailem; babam Ali Tuğcu, annem Hafize Tuğcu, abim Mehmet Tuğcu ve eşi Duygu Tuğcu, biricik yeğenim Poyraz Ali Tuğcu ve destek olan tüm arkadaşlarıma sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Eylül, 2022

Sena Tuğcu

Mimar

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
TABLO LİSTESİ	iv
ŞEKİL LİSTESİ.....	v
KISA ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
BÖLÜM 1.....	1
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı.....	7
1.2. Araştırmanın Yöntemi	10
BÖLÜM 2.....	13
2. MODERN MİMARİNİN ORTAYA ÇIKIŞI, MODERNİZM VE KONUT MİMARİSİ.....	13
2.1. Modern Mimarinin Ortaya Çıkışı	13
2.2. Modernizm ve Modernite Kavramları	15
2.3. Batıda Modernizm ve Konut Özellikleri	17
2.4. Türkiye’de Modernizmin Etkisi ve Konut Mimarisi	20
BÖLÜM 3.....	27
3. TÜRKİYE’DE ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE KONUT MİMARİSİ VE MODERNİZM	27
3.1. Türkiye’de Erken Cumhuriyet Döneminde Mimari	27
3.2. Türkiye’de Erken Cumhuriyet Döneminde Konut Mimarisi ve Modernizm Etkileri	34

BÖLÜM 4.....	43
4. ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ KONUTLARI İÇ MEKANLARININ MODERNİZM BAĞLAMINDA ANALİZİ	43
4.1. Arkitekt Dergisi ve Çalışma Kapsamında Konutların Seçilmesi.....	43
4.2. Analiz Parametrelerinin Belirlenmesi.....	46
4.3. Konut İç Mekanlarına Yönelik Analiz Tabloları	47
4.4. Değerlendirme ve Bulgular.....	87
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	89
KAYNAKLAR	91
İNTERNET KAYNAKLARI	96
EKLER.....	98
ÖZGEÇMİŞ.....	100

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Araştırma Süreci Planlama Tablosu	9
Tablo 2: Modada Bir Villa Analiz Tablosu	47
Tablo 3: Çankayada Bir Villa Analiz Tablosu	49
Tablo 4: Büyükdada Bir Villa Analiz Tablosu.....	51
Tablo 5: Modada Bir Villa Analiz Tablosu	53
Tablo 6: Kalamışta Bir Villa Analiz Tablosu	55
Tablo 7: B.Vehbi Evi Analiz Tablosu.....	57
Tablo 8: Bebekte Bir Villa Analiz Tablosu	59
Tablo 9: Suadiyede Bir Villa Analiz Tablosu	61
Tablo 10: Prof.A.A. Evi Analiz Tablosu	63
Tablo 11: Anadolu Hisarında Bir Ev Analiz Tablosu	65
Tablo 12: Caddebostanında Bir Ev Analiz Tablosu.....	67
Tablo 13: Bay Selim Süter Evi Analiz Tablosu	69
Tablo 14: Sadıkoğlu Villası Analiz Tablosu.....	71
Tablo 15: Mühendis Arif Saltuk Villası Analiz Tablosu	73
Tablo 16: Haluk Şaman Villası Analiz Tablosu	75
Tablo 17: Muammer Arıtan Villası Analiz Tablosu	77
Tablo 18: Uzunoğlu Villası Analiz Tablosu	79
Tablo 19: Özgür Ailesi Villası Analiz Tablosu.....	81
Tablo 20: Boğaziçinde Bir Villa Analiz Tablosu.....	83
Tablo 21: Tuzlada Bir Yaz Evi Analiz Tablosu.....	85
Tablo 22: Modernizm Etkileri Değerlendirme Tablosu.....	87

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Villa Savoye.....	19
Şekil 2: Barcelona Pavyonu, Mies Van Der Rohe, 1929	20
Şekil 3: Florya Deniz Köşkü, Seyfi Arkan, 1934.....	32
Şekil 4: İstanbul Üniversitesi Gözlem Evi, Arif Hikmet Holtay, 1934	33
Şekil 5: II. Vakıf Apartmanı, Mimar Kemalettin, 1928-1930.....	36
Şekil 6: Cumhuriyet Dönemi Kübik Ev Tasarımı, Misafir Kabul Odası	36
Şekil 7: Cumhuriyet Dönemi Konutlarında Oda ve Eşyalar, Yedigün Dergisi	41
Şekil 8: Arkitekt Dergisi İlk Sayısı Kapağı.....	44

Enstitüsü	: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Anabilim Dalı	: İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı
Programı	: İç Mimarlık
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Gülay USTA
Tez Türü ve Tarihi	: Yüksek Lisans - Eylül 2022

KISA ÖZET

MODERNİZMİN ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ KONUTLARINDA İÇ MEKAN ORGANİZASYONUNA ETKİSİNİN ARKİTEKT DERGİSİ ÜZERİNDEN İNCELENMESİ

Sena Tuğcu

19. yüzyıl itibari ile sanayi devrimi ve bilim, sanat ve kültür alanında etkilerini göstermeye başlamıştır. Mimarlık alanında birçok yapı türünde hissedilen değişimler en fazla konut alanında kendini göstermiştir. Bunun nedeni toplumsal değişimlerin öncelikle bireyi ve yaşam ortamını etkilemesi olarak düşünülebilir. Yaşanan savaşlar ve devamında Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte özellikle barınma ve konut kavramı acil ve önemli çözüm önerileri geliştirilmesi gereken hususların başında yer almaktadır. Kamu binaları, okullar, sergi evleri, tren garları bu yeni planlama çalışmalarının başında gelmiştir. Yaşanan tahribatlar ve gelişen politik düzenlemelere karşın ülkede mimar sayısının yetersiz olması, yabancı mimarların da kendi ülkelerinde yaşadıkları politik baskılardan kaçarak Türkiye'de oluşan yenilenmeye dahil olma çabası sonucu birçok mimari yapılanma söz konusu olmuştur. Bu yeni yapılanma sürecinde özellikle modernizm sürecinin de getirisi olarak konut tasarımlarındaki farklılaşmalar dikkatleri çekmektedir.

Bu çalışmada amaç, tarihsel süreçte konut kavramında devrimsel nitelik taşıyan "Modernizm" olgusu sonucu Türkiye'de inşa edilen konut örneklerini, mimarlık disiplininde ilk basılı kaynak olma özelliği taşıyan Arkitekt dergisi üzerinden

inceleyerek tanımlamaktadır. Çalışma ile ilgili 20 adet modern konut olarak seçilmiş ve ülkemizde Erken Cumhuriyet Döneminde mimarlık yapmış üstadların tasarımları seçilmiştir. Modernizm ile ilgili mimari açıdan gelişimi hakkında literatür taraması yapıldığı zaman çalışmaların kütle ve cephe özelinde olduğu, iç mekana dair geliştirilen tasarım yaklaşımlarından bahsedilmediği gözlemlenmiştir. Seçilen 20 konut özelinde Modernizm'in iç mekandaki etkilerini üzere analiz tabloları oluşturulmuştur. Yapılan analizlerde iç mekan özelinde bazı parametreler seçilen konutlar değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Modernizm, Erken Cumhuriyet Dönemi, Konut Kavramı, Arkitekt Dergisi, İç Mekan Olgusu

University : İstanbul Kültür University
Institute : Institute of Graduate Studies
Department : Interior Architecture and Environmental Design
Programme : Interior Architecture
Supervisor : Prof. Dr. Gülay USTA
Degree Awarded and Date : MA – September 2022

ABSTRACT

THE EFFECT OF MODERNISM ON INTERIOR ORGANIZATION IN EARLY REPUBLIC PERIOD HOUSING REVIEW FROM ARKITEKT JOURNAL

Sena Tuğcu

As of the 19th century, the effects of the industrial revolution and science were being felt in art and culture. During this period, changes in architecture have manifested themselves mostly in housing designs. The main reason for such progression are social changes primarily affecting individuals and their living environment. After the Turkish Independence war and the proclamation of the Turkish Republic, the concept of housing and communal living became a significant problem to solve. Public buildings, schools, exhibition houses, and train stations were at the forefront of such architectural plans.

With the destruction of war and the new blooming political regime, the restoration of Turkey became possible through the joint efforts of the insufficient number of Turkish architects and foreign architects who escaped from political pressures in their own countries. In this new architectural era in Turkey, the differentiations in housing designs draw attention, especially as a result of the modernism process.

In this study, the examples of houses built in Turkey as a result of the phenomenon of "Modernism" -which had a revolutionary effect in the concept of housing- are defined

through evaluating the Arkitekt magazine, which is the first printed source in the discipline of Turkish architecture.

Twenty modern residences were selected for this study, which are the designs of masters during the Early Republic Period in Turkey. When a literature review was made about the architectural development of modernism for subject houses, it was concluded that the reviews made were specific to the structural mass and the facade of the buildings, however, the interior design approaches were not mentioned. Analysis tables were created to show the effects of Modernism on the interior design of subject designs. In the analyzes made, some parameters in the interior space were evaluated in the selected houses.

Keywords: Modernism, Early Turkish Republican Period, Housing Concept, Arkitekt Magazine, Interior Space

BÖLÜM 1

1.GİRİŞ

Dünyada yaşanan siyasi, ekonomik, kültürel, teknolojik ve sosyal tüm değişim ve dönüşümler birbirinden farklı zamanlarda, farklı yerlerde etkilerini göstermektedir. Bu etkilerden her dönemde etkilenen ve gelişim gösteren alanlardan biri mimarlıktır. Mimarlık tarihinde dönüm noktası sayılabilecek nitelikte yapılaşma ve üretim sürecindeki değişimler Endüstri Devrimi ile birlikte başlamaktadır. Endüstrileşme süreci ile tarım toplumu zamanla endüstri toplumuna dönüşmüş ve bu dönüşüm önce Batıda daha sonra diğer toplumlarda kültür, sanat ve mimarlık gibi birçok alanda etkisini göstermiştir.

1930'lu yıllarda ortaya çıkan 'Modernizm'; Batı'da yıllar içinde oluşan daha sonra diğer coğrafyalarda Batı'dan etkilenecek model alınan bir kavramdır (Batu, Tos, 2017). 19. yüzyılda Sanayi Devrimi ile Batı'da bilim, teknik ve endüstride gelişmeler yaşanmıştır. Bunun yanında sanat ve estetik anlayışında da sade ve işlevsel olana doğru yönelen bir değişim gerçekleşmiştir (Fazlıoğlu, 2011). Hızla gerçekleşen bu gelişmeler ışığında yaşam şekline uygun olarak sade, işlevsel ve ucuz olana ilgi artmıştır.

Tarihsel sürece bakıldığında kentler, oluşumlarından itibaren değişimlere olan olumlu etkileri nedeniyle destek görmüşlerdir (Canatan, 1995). İnsanlığın oluşumundan beri, insanın var olduğu habitatı değiştiren iki büyük devrim vardır. Bu devrimlerden ilki 'Tarım Devrimi' diğeri ise 'Sanayi Devrimi'dir. Tarım devrimi ile yerleşik hayata geçiş ile köy ve kentler oluşmuştur. Sanayi Devrimi sonrasında başlayan makineleşme ile üretim ve insan gücü ihtiyacı artmıştır. Bu nedenle oluşan köyden kente göç sonucunda modern kentler oluşmaya başlamıştır (Kaypak, 2013).

Endüstri dönemindeki gelişmeler sonrasında bilim ve akıl temeline dayalı olarak oluşan modernizm, yaşam tarzlarının gelenekselden koparak yenilediği bir süreçtir. (Batu, Tos, 2017). Modernizm etkileriyle oluşan 'Modern Mimarlık' önce Avrupa'da sonra Amerika'da etkilerini göstermiştir. Endüstri Devrimi ile başlayan sanayileşme ve makineleşme kentte çalışacak insan ihtiyacını artırmasıyla birlikte köyden kente göç konut gereksinimi doğurmuştur. Bu gereklilikler konut kapsamında

değerlendirildiğinde, plan organizasyonu, cephe ve kütle kurgusu, mobilya ve eşyaların seçimi, kullanılan malzemelerdeki değişim gibi birçok alanda, kendinden önceki akımlara hem karşı duruş göstermiş hem de yenilikçi değişimler sergilemiştir.

Modernizmin kökeni ile ilgili günümüzde de süren birçok tartışma olsa da yapılan literatür çalışmaları sonucunda mimarlıkta modernizmin temelleri ile ilgili genel eğilim aydınlanma ve teknolojik gelişmelerin çağı olarak nitelendirilen 18. yy. olduğudur. Günümüzün modern kentleri aslında 18. yy.'da Sanayi Devrimi ile başlayan kente göç ile oluşan konut ihtiyacının sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Sanayi Devrimi etkisiyle şekillenen toplum, kentleşmiş ve modernizm değişimlerine açık bir toplum haline gelmiştir. Kentler modernizm çerçevesinde ve bilim öncülüğünde ilerleyerek sanayi toplumunun önemli bir niteliği olarak ortaya çıkmıştır (Kaypak, 2013).

Mimarlık disiplini üzerine etkileri olduğu kadar modernizmin sanat kavramı üzerindeki etkileri de, geleneksel ve kuralcı anlayışın yerini, özgün düşünce ve biçimin yer bırakması ile şekillenmiştir. 19. yy.'da Fransa'da sanat tarihi kapsamında ortaya çıkan modernist hareket, değişimin öncü noktalarından olmuştur. Resim sanatının modernleşme süreci Rönesans ile başlamış Romantizm ile devam etmiştir. Ancak 19. Yüzyılda yaşanan gelişmeler ile sanatçılar resim sanatını öznel duyguların anlatıldığı bir araç olmaktan çıkarmış, kendi biçimsel yaratılarını ortaya koyan bir anlayış olarak görmeye başlamışlardır (Ataseven, 2018). Sanat alanında tarihsel süreci okunan bu gelişmelere karşılık Paris'te sanat için sanat kavramı ile yola çıkan bir grup sanatçının 1848 yılında burjuvaziye karşı sergiledikleri duruş karşılığında modernist yaklaşımın başladığı kaynaklarda yer almaktadır (Artun,2018).

Avrupa'da yaşanan bu gelişmelere karşılık Türkiye'de modernleşme hareketi olarak Tanzimat Fermanı, batılılaşma çabalarının ilk basamağı olarak tanımlanmaktadır. Toplumun geleneksel yapısının değişerek modernleşme çabalarının ortaya çıkması, idari ve hukuki reformların gerçekleştirilmesi gibi aşamaların kaydedilmesine karşılık modernleşme hareketinin yapısal ve kuramsal bir forma dönüşmesi Cumhuriyetin kurulması ile meydana gelmiştir (Yaşar ve Asal, 2022). Bu süreçteki ana değişim noktası ise Kurtuluş savaşıyla başlayan sonrasında Cumhuriyetin kuruluşuyla devam eden Cumhuriyet dönemidir. Cumhuriyet modernleşmesini, Osmanlı dönemi modernleşmesinden ayıran ise benimsenen ideolojik altyapıdır. Cumhuriyetçi

kesimler sonucunu önemsemeden, statüyü korumadan, kendi oluşturdıkları yeni düzeni ilkeleriyle birlikte oluşturmaya çalışmaktadır (Çetin, 2005).

1923'te Cumhuriyet kurulmuş ve Ankara başkent olmuştur. Cumhuriyet'in kurulumundaki temel proje sadece siyasal niteliklere dayanmamaktadır. Hedeflenen değişimde üç ana nokta bulunmaktadır. Bunlardan birincisi ulus devlet inşası, ikincisi köktenci modernite projesi ve üçüncüsü yeni bir kültür programı geliştirmektir. Cumhuriyet'i nitelemelerde kullanılan bu kavramlardan ilk ikisi sosyal bilimcilerin sıklıkla kullandığı nitelemelerdir. Oysa üçüncüsü Mustafa Kemal'in kendi yaptığı bir nitelemedir. Mustafa Kemal;

'Benim problemim İstanbul Darülfünun'unu reforme etmek değil. Benim problemim; yeni bir kültür programlaması yapmaktır.'

demiştir (Tekeli, 2011, s.25). Bu dönemde ülkede hakim olan mimarlık anlayışı 'Birinci Ulusal Mimarlık' akımıydı. Oysa Cumhuriyetin kurucusu Mustafa Kemal ulusalcı tarihselciliğin karşısında bir tavır alarak Avrupa'da yeni gelişmekte olan modern mimarlığın yanında yer almaktaydı. Modern mimarlık anlayışı Avrupa'da da yeni gelişmeye başlamış ve Türkiye'de bu akımı savunan bir mimar topluluğu yoktu. Bir ulus inşa etmeye çalışan Mustafa Kemal mimaride Cumhuriyet'in ilanıyla ortaya çıkan yeni politik modelin ve ulus devletinin kuruluşunun sembolize edilmesini istiyordu. Ulus devletinin kurulmasıyla, hükümet imgesinin yenilenmesi, Cumhuriyet'in başarısının simgeleştirilmesi gibi hedefler düşünülmekteydi (Erarslan, 2020). Mimarlık, 'Muasır Medeniyet Seviyesine / Çağdaş Uygarlık Düzeyine' erişmek doğrultusundaki kurumsallaşmanın parçası olarak kendi uygulamalarıyla ve özgür düşünceleriyle biçimlenecekti. Osmanlı dönemiyle başlayan fakat imparatorluğun yapısal bileşenleriyle örtüşmemesi nedeniyle yürüyemeyen modernite açılımının Cumhuriyet ile önü açılmıştı (Batur, 2011). Özellikle Ankara'nın başkent olarak ülkedeki dönüşümü ve genç Cumhuriyet'in yenilikçi, çağdaş karakterini mimarisiyle yansıtabilecek şekilde yeniden kurulması ve bütün Anadolu şehirleri için örnek oluşturması isteniyordu. Diğer yandan 600 yıllık imparatorluğun çöküşü ve savaşın ağır ekonomik yükünün devam ettiği bu dönemde 1929 ekonomik krizine karşı atılımcı devletçilik politikası ile gelişmeye çalışılmaktaydı. Aynı zamanda ülkedeki mimar sayısı çok kısıtlıydı. Çıkarılan 1927 tarihli Teşvik-i Sanayi Kanunu ile yabancı teknik uzman, plancı, mühendis ve mimar getirilmesine olanak sağlanıyordu. Avrupa

lkelerinde gelişen baskıcı rejimler ve bunaltıcı siyasi ortam nedeniyle başlayan beyin göçü, genç Türkiye Cumhuriyeti’ni uzmanlar için çekici kılmıştı. Bu kapsamda 1927 yılından başlayarak birçok alanda çok sayıda yabancı uzman Türkiye’de uygulayıcı ve eēitimci olarak görev aldılar. Gelen mimarların oēu Orta Avrupa – Viyana mimari ekolünün temsilcileri konumundaydı (Hasol,2017). Ernst Egli, Bruno Taut, Clemens Holzmeister, Paul Bonatz, Gustav Oelsner, Guilio Mongeri, Theodor Jost gibi mimarlar ülkenin mimarlık ve şehircilik alanında etkili olarak öne ık mışlardır. alışmalarının büyük bölümü Ankara’da devlet yapıları olan mimarlar ülkenin önde gelen tüm kentlerinde gerek Türk mimarlarla birlikte gerek kendi birlikleri ile yapılar tasarlanmışlardır. Dönemin mimarlık anlayışında; milli mimari üslubundaki yapılar terk edilerek, modern mimarlık ilkeleri doērultusunda, yalın ve sade cephelere sahip, hangi amaç için kullanılacaksa o amaca yönelik yapılan binalar tercih edilmiştir (Kopuz, 2018). Rasyonel ve fonksiyonel mimari anlayış, kübik kütle, geniş cam cepheler ve serbest tasarım ilkeleri modern mimarlık anlayışının en dikkat çekici özellikleridir. Cephelerde ise genellikle taş ve tuēla malzeme kullanılmaktadır. Keskin hatlı, yalın ve simetrik geometrili, anıtsal grnmlyle ne çıkan yapılar n plandaydı.

Bu süreç sonunda Cumhuriyet’in erken döneminde yetişen Türk mimarlar zorunlu olarak başlatılan ithal mimarlıēın, yabancı mimarların egemenliēine dönüşmesine tepki göstermişlerdir. Bu tepkiler doērultusunda başlayan i dayanışma sürecinde önce Ankara’da Türk Mimarlar Cemiyeti daha sonra İstanbul’da Güzel Sanatlar Birliēi kurulmuştur. Ülkede gerçekleşen mesleki örgütlenme hareketleri, mimarlık alanı içerisinde sadece uygulamalar ile sınırlı kalmamış, mimari yayıncılık alanında da yeni gelişmeler oluşturmuştur. Genç mimarlar çabalarıyla Türk mimarlık tarihinin ilk süreli mimarlık yayını olan Mimar dergisi 1931 yılında yayın hayatına başlamıştır. Dergi, Anadolu’da ve özellikle İstanbul’da cumhuriyet dönemi mimarlıēını belgeleyen en önemli kaynaklar arasındadır. Dergide Cumhuriyet döneminde üretilen konut örnekleri tasarım yaklaşımları ve mekansal planlamaları ayrıntısıyla yer almaktadır.

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte yeni bir yapılanma süreci başlarken devletin ilk ideallerinden biri olarak modernleşme sürecinin başlaması ve halkın bu yönde bir ulus devleti inşa etmesi için yönlendirilmesi çabaları oluşmuştur. Temelde gerçekleştirilen tüm modernleşme süreci deēiřimleri hem siyasi hem sosyal açıdan bütünsel bir proje

olarak değerlendirilmiştir (Deren, 2002). Türkiye’de hemen her alan gerçekleştirilmeye çalışılan modernleşme süreci Cumhuriyetin ilk yıllarında Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi etkisi ile 1908 yılından itibaren yeni bir ulus yaratma çabasında ilk mimari örneklerini vermeye başlamıştır (Sözen, 1984).

Birinci ulusal mimarlık dönemi;

“Bu dönemde; mimari, kimlik inşa etme ve ulus kurma amacıyla ilk kez ve büyük ölçekte seferber edilmiştir. Türk mimarları, yeni bina tipleri, inşa teknikleri ve tasarım ilkeleri ile ilk kez bu dönemde sistematik olarak hesaplamışlardır. Bu üslupta tasarım ve inşaat yapan mimarlar, hem Osmanlı hem de ilk Cumhuriyet döneminde eserler üretmişlerdir.”(Bozdoğan,2012, s.33)

olarak tanımlanmaktadır.

Bu dönemin özellik ve biçimsel niteliklerinin bilinmesinin 1930 – 1940 yılları arasında ülkemizde yaşanan mimarlığı anlayabilmek ve aralarındaki biçimsel farklılıkları görebilmek için önemli olduğu düşünülmektedir (Sahtiyancı, 2018). Diğer yandan Türkiye’de estetik modernizm’ in doğuşunu ise 1950’ler işaret etmektedir. Bu dönemi Ali Artun Türkiyeli sanatçının Paris’ teki göçebe modernizmlerle kaynaşması olarak tabir etmektedir. Bu yıllarda sanatçıların “estetik şizofreni” den mustarip oldukları için kendilerini daha rahat anlatabilecekleri bir ortam olarak Paris’ i tercih ettiklerini hem de “Batılılaşma estetiğini” kuran sürdüren örgütlenmelerden özgürleştirecek yeni yollar açma düşüncesinde olduklarını söylemektedir (Artun, 2000).

Yeni mimari olarak tanımlanan süreci Cumhuriyet rejimi, oluşturmaya çalıştıkları toplumun en uygun imajı olarak savunmaktaydı. Bu rejimde yeni gelişen mimarlık mesleği bu programa en uygun ve canı gönülden katılan ilk disiplindir (Ozan,2009). Türk mimarların modernleşme sürecinin en başından beri savunduğu “yeni mimari” terimi araziye, iklime, programa ve bağlama verilen en rasyonel cevap olarak literatürde yerini almıştır. (Bozdoğan, 2012).

“Yeni mimarinin yaygınlaşmasının önemli sebeplerinden biri de konuyla ilgili yapılan yayınlardır. 1931’de Güzel Sanatlar Akademisi’nde mimarlık tarihi ve şehircilik profesörü olan Celal Esat Arseven, önemli kitapçığı ‘Yeni Mimari’yi yayımladı. Kitapta; modernizmin biçimsel ve estetik ilkelerini -düz çatılar ve teraslar, konsollar ve balkonlar, serbest cepheler ve yatay pencereler, piloti ve

açık planlar- gündeme getirerek, bu ilkeleri onlara şekil veren ‘mantıksal ölçütler’ ve ‘çağdaş ihtiyaçlar’la ilişkili olarak ele almıştır. Özellikle, mimarının tarifini kökten değiştirmekte olan yeni malzemelerin oynadığı rolü vurgulamıştır. Yeni Mimari’nin çıktığı yıl olan 1931’de, Zeki Sayar, Abidin Mortaş, Sedad Hakkı Eldem, Şevki Balmumcu ve Abdullah Ziya yönetiminde, ‘Mimar’ dergisi de yayımlanmaya başlamıştır. 1941’e kadar (o tarihte Yapı adlı yeni bir dergi çıkmaya başlayacaktır.) mimari konusundaki tek uzmanlık yayını olan Arkitekt, Türkiye’de modernist mimarlık mesleğinin oluşumuna tanıklık eden birincil belgedir. 1930’lar boyunca burada, Türk mimarların projeleri ve yazılarının yanı sıra, düzenli olarak yer verilen “Başka Ülkelerde Mimari” bölümünde Avrupa ve dünyanın geri kalan bölümlerinden modern binalar da yayımlandı (Bozdoğan,2012, s.178). “

Modern hayatın, mimarının ve iç mekan tasarımının toplumun tümüne yazılı ve görsel olarak ulaşması amacıyla yayınlanan dergilerden ilki 1931-1980 yılları arasında önce ‘Mimar’ daha sonra yeni adıyla ‘Arkitekt’ dergisidir. Dergide mimarlık arşivi niteliğinde dönemin öncü mimarları tarafından tasarlanan ve uygulanmış modern dönem yapılarına yer verilmiştir. Arkitekt dergisi Cumhuriyet dönemi mimarisinin yayıncılık açısından önemli bir tanığıdır. Bu açılarından değerlendirildiğinde, modernizmin dünyada ve Türkiye’de konut iç mekanlarına etkisi ve özellikle ülkemizde Erken Cumhuriyet Döneminde konut iç mekan tasarımında modernizm ile oluşan değişimler bu çalışma kapsamında incelenecektir; Türkiye’de konut mimarisinde modernizmin etkisi, Arkitekt dergisinde yer alan ve inşası 1936 ve 1980 yılları arasında olan 20 konut özelinde gerçekleştirilmeye çalışılacaktır. Türkiye’de konut ve modernizmin etkileri başlıklarının birlikte değerlendirilmesi gerekliliğini savunarak, yaşanan değişim bütüncül bir çerçevede tez kapsamında anlatılmaya çalışılacaktır.

1.1.Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Batı’da modernleşme hareketi ışığında yaşanan gelişmelerin yanı sıra, savaş sonrası kentleşme ve yıkılmaların yeniden inşası gibi çalışmaların söz konusu olması süreçleri ortaya çıkmıştır. Bu süreç içerisinde yeniyi bulma arayışları sonucunda, teknolojik gelişmelerinde getirisi olarak malzemeden, tekniğe, mekânsal organizasyondan bütüncül ürün tasarımlarına kadar birçok yeniliğe tasarımcılar tarafından imza atılmıştır. En önemli özelliklerinden biri olan “geleneksel olanı bir kenara bırakıp yeni bir kültür icat edilmesi” fikri ile hızla dünyaya yayılan bu akım, ülkelerin kültürel, sosyal ve ideolojik yapısı ile evrimleşmiştir.

Değişimin ve evrimleşmenin yansıması olarak ülkemizde modernizm, mimarlık alanında Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşu ile söz sahibi olmaktadır. Savaşlar sonrası ortaya çıkan yenilenme hareketleri ile önce Ankara olmak üzere yoğun ve hızlı şekilde imar faaliyetleri başlamıştır. Birinci Ulusal Mimarlık üslubu olarak adlandırılan ve 1930’a kadar devam eden bu süreç sınırlı sayıda mimar ile yönetilmiştir. Dönemin ünlü isimleri, Mimar Kemalettin Bey, Mimar Vedat, Muzaffer Bey, Arif Hikmet Koyunoğlu ve Julia Mongeri gibi mimarlar döneme iz bırakmışlardır (Özdemirci, 2011).

1930’lu yıllarda çıkarılan Teşvik-i Sanayi kanunu kapsamında birçok mimar Türkiye’ye davet edilmiş ve çalışma imkanı bulmuştur. Aynı yıllarda Avrupa’da da yeni oluşan modern mimarlık akımı uygulamalarının, Türkiye’de yeni kurulan cumhuriyetin çağdaş, yenilikçi yüzünü yansıtan bir tipoloji oluşturması beklenmekteydi. Bu yıllarda başta Ernst Egli ve Bruno Taut olmak üzere Clemens Holzmeister, Martin Wagner, Theodor Post, Hans Poelzig gibi yabancı mimarların yanı sıra Seyfi Arkan, Şekip Akalın, Bedri Uçar, Şevki Balmumcu, Zeki Sayar, Samih Kaynak, Erip Erbilen, Sedat Erkoğlu gibi birçok genç Türk mimar sektörde aktif olarak etkinlik göstermekteydi.

1940 ve 1950 yılları arasındaki on yıllık süreçte etkin olan İkinci Ulusal Mimarlık üslubu, özellikle geleneksel Türk sivil mimarisinin izlerini taşımaktadır. Bu dönemin önemli mimarları olarak Sedat Hakkı Eldem, Emin Onat, Paul Bonatz, Orhan Arda, Doğan Erginbaş gibi isimler döneme damgasını vurmuştur.

1950’li yıllarda Le Corbuier, Mies Van Der Rohe gibi mimarların öncülük ettiği yalın ve işlevsel mimarlık ilkelerinin uygulandığı rasyonel-pürist anlayış Türkiye’de de hakim olmaya başlamıştır. Düzgün geometrik biçimli, fonksiyona uygun tasarımlı, mükemmel oranın yakalanmaya çalışıldığını rasyonel mimarinin izleri günümüzde hala etkinliğini göstermektedir.

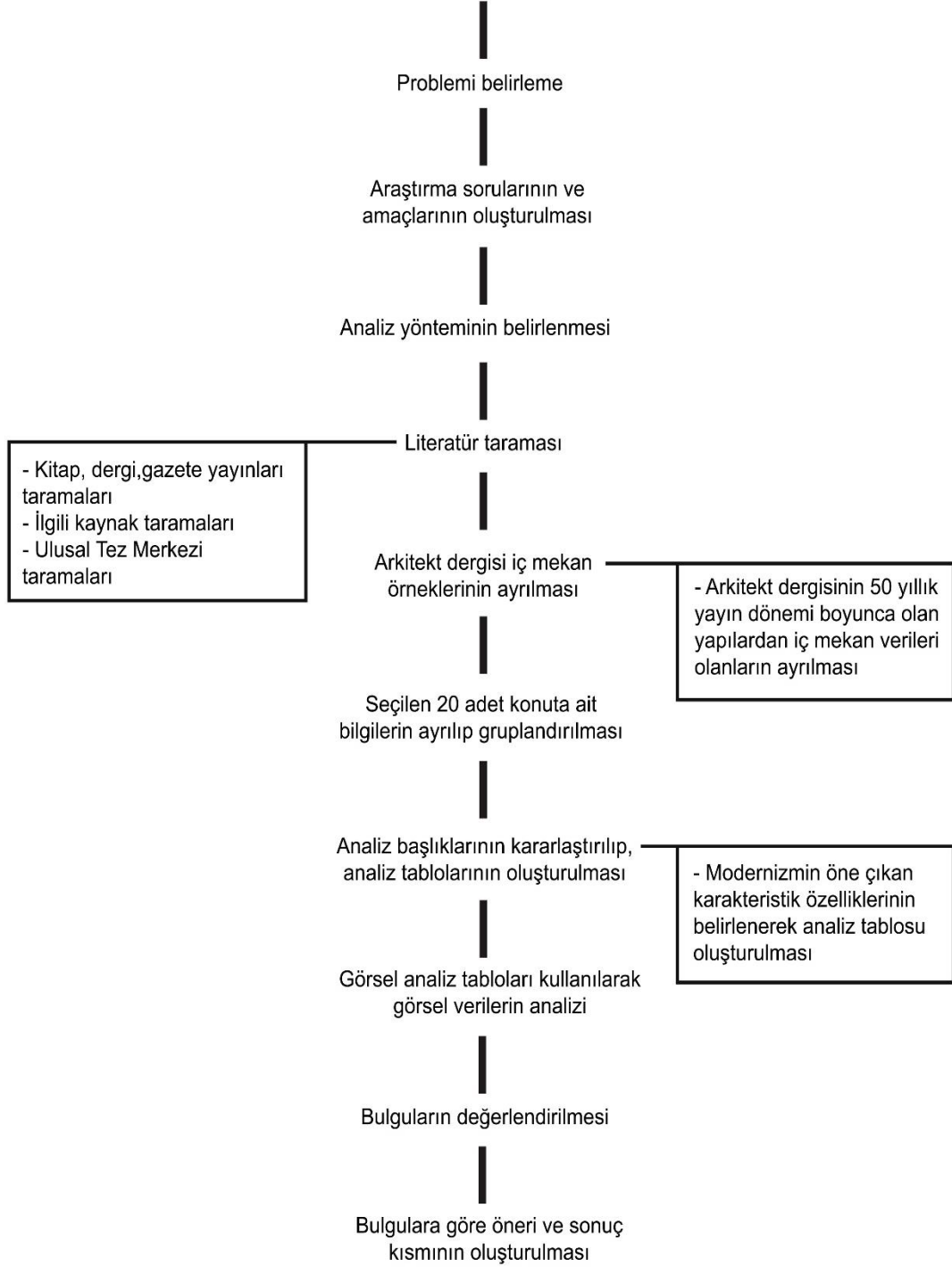
Tezin temel amacı, Türkiye’de erken cumhuriyet döneminde konut mimarisinde yaşanan değişim ve gelişmeleri tarihsel olarak örtüştüğü modernizm kavramı ile tanımlamak ve bu birlikteliğin konut iç mekanlarında ne şekilde karşılık bulduğunu ortaya çıkarmaktır. Cumhuriyet dönemi öncesi yapılarıdaki Selçuklu ve Osmanlı dönemi etkilerinin terk edilip, batıdaki kutu ev formu olarak karşımıza çıkan ancak tamamı ile insan odaklı tasarlanmış modernist konutlara evrilmesini seçilen örneklerde konut özelinde incelenecektir. Bu inceleme sadece Avrupa’da da aynı dönemde inşa edilen konutların cephe, çevre ve malzeme özelliklerini baz alarak değil, mekânsal kurgu ve iç mekan özellikleri açısından da değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Modernizm oluşumu, Türkiye’de modernizmin konut iç mekanına etkilerini inceleyen bu çalışma, Arkitekt dergisi ve derginin yayın süresi olan 1931-1980 yılları arasında sınırlandırılmıştır. Araştırmanın yapıldığı süreçte içinde bulunduğumuz pandemi dolayısıyla olan kısıtlamalar nedeniyle kütüphane, kişisel arşiv, toplumsal arşiv gibi kaynaklara erişme zorluğu, çalışma alanının kısıtlanmasını gerektirmiştir. Türkiye mimarlığı açısından dönemin konut mimarisini belgeleyen önemli bir arşiv niteliği taşıması ve basılı tek kaynak olması nedeni ile Arkitekt dergisi kaynak olarak seçilmiştir.

1931 yılından 1980 yılına kadar 50 yıllık bir dönemde yayın veren Arkitekt dergisi, başta İstanbul olmak üzere Cumhuriyet dönemi mimarlığını ülkenin her bölgesinden örneklerle belgeleyen en önemli kaynaklardandır (Ergut vd., 1998). Bu nedenle modernizmin konut iç mekanlarına nasıl yansıdığını ortaya çıkarmak için derginin tüm sayılarında yer alan yapılar incelenmiş ve dönemin konut örnekleri taşıdıkları mekânsal özellikleri değerlendirilerek seçilmiştir. Dönemsel etkiler ve tarihsel süreçler incelendiği zaman konut yapısının bireysel ve toplumsal değişimden daha kolay ve öncelikli olarak etkileneceği ve doğal olarak değişimlerin daha kolay saptanabileceği göz önüne alınmıştır.

ARAŞTIRMA SÜRECİ

(Modernizmin Erken Cumhuriyet Dönemi Konutlarında
İç Mekan Organizasyonuna Etkisinin
Arkitekt Dergisi Üzerinden İncelenmesi)

Tablo 1: Araştırma Süreci Planlama Tablosu

Dönemin yalı ve köşkleri genel olarak genel sekreterlik ve Başbakanlık mercileri ile kullanılmaktaydılar. Ayrıca o dönemde düzenlenen mimari yarışmalar ile köşkların planlama ve uygulama süreçleri tamamlanmaktaydı. Bu nedenle “Konut” başlığı altında olan yalı ve köşk tipi evler hem dönüşümden etkilenme süreci farklılığı hem konut temel gereksinimlerine ek farklı niteliklere sahip olması nedeniyle araştırmaya dahil edilmemiştir. Bu bağlamda, modernizm ve Erken Cumhuriyet Dönemi konutları tezin kuramsal çerçevesini oluşturmaktadır.

Çalışma kapsamında, Erken Cumhuriyet dönemi konutlarının iç mekan organizasyonlarında modernizm etkilerinin incelenmesi amacıyla dönemin konut anlayışını temsil eden konutlar, konut özelinde oluşturulan tablolar yardımı ve grafik anlatımlar eşliğinde değerlendirilmeye çalışılmıştır. Mekânsal analizlerin gerçekleştirilmesinde Arkitekt dergisinin arşivinden faydalanılmıştır.

1.2.Araştırmanın Yöntemi

Erken Cumhuriyet dönemi, yabancı ve yerli mimarların aktif şekilde faaliyet gösterdiği bir dönem olmuştur. Türkiye’de modernizmin konut iç mekanına etkilerini inceleyen bu çalışma için; öncelikle konu hakkında basılı kaynak olan kitaplar, dergiler, makaleler, konuya ilişkin yapılmış tez çalışmaları araştırılarak literatür taraması yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda incelenecek konutların taşıdıkları dönemsel özellikler göz önünde bulundurularak literatür taraması sonucu iç mekan görsellerine ulaşılabilen konutlar değerlendirmeye alınmıştır.

Kapsamlı bir veri tabanı olması ve Türkiye’de yayınlanan mimarlık dergilerinin ilk süreli yayını olması nedeni ile modernizmi ideolojik, sosyal, kültürel ve mimari olarak okuyucuya tanımlayan Arkitekt dergisi çalışmanın inceleme kaynağı olarak belirlenmiştir. 2010-2012 yılları arasında Mimarlar Odası tarafından, Arkitekt dergilerinin tüm sayıları pdf formatında internet ortamına taşınarak Arkitekt veri tabanı oluşturulmuştur. Mimarlar Odasının oluşturduğu bu veri tabanında yer alan konut yapıları tespit edilip, sonrasında konut iç mekanının incelenmesinde görsel kaynak sağlayacak olan dönemin mimari özelliklerinin incelenebileceği fotoğraf ve bilgileri sunan, iç mekan verilerine ulaşılabilen yapılar seçilmiştir.

Çalışma kapsamında iç mekan görselleri ve döneme ilişkin literatür kaynakları üzerinden analizler yardımı ile incelemek için dönemin mimari anlayışını temsil eden 20 konut örneği seçilmiştir. Analiz tablolarında konutun künyesini oluşturan bilgilerin yanı sıra mekan organizasyonunu açıklayan görsellere yer verilmiştir. Görsel tablolarda iç mekan kurgusunda analiz parametreleri yer almaktadır. Bu çalışma kapsamında Cumhuriyet dönemi mimarisinde toplumsal ve sosyal açıdan önemli bir dönem olarak bilinen ve modernizmin etkileri ve cumhuriyet kazanımlarıyla özdeşleşen erken cumhuriyet dönemindeki konut mimarisi ele alınmıştır. Literatür açısından incelendiğinde genellikle konutun form ve cephe düzeyinde ele alındığı, iç mekan kurgusunda özellikle yaşam alanları konusunda yeterince çalışmanın olmadığı dikkati çekmektedir. Bu nedenle Türkiye mimarlığı açısından önemli bir arşiv niteliği taşıyan ve basılı tek yayın olan Arkitekt dergisi kaynak alanı olarak seçilerek örneklerdeki iç mekan kurgusu üzerine odaklanılmıştır. Konut iç mekanının incelenmesinde kaynak oluşturacak iç mekan görsellerine yer verilen örnekler ayrılmıştır. Konut başlığı altında olan yalı ve köşk tipi evler hem dönüşümden etkilenme süreci farklılığı hem konut temel gereksinimlerine ek farklı niteliklere sahip olması nedeniyle araştırmaya dahil edilmemiştir. Dönemi temsil etme niteliği barındıran 20 konut seçilerek analiz edilmiştir. Her bir konut için modernizm etkisini ortaya koyan parametreler, yapı analiz kartları ile sunulmuştur. Analizler iç mekanda modernizm etkisinin en fazla yaşam biçimine etkisinin görüldüğü yaşama alanları olan salon (ya da yaşama mekanı) mekanlarında yapılmıştır. Konutun diğer mekanları olan oda, mutfak, banyo gibi alanlar araştırma dışında bırakılmıştır.

Modernizmle ilgili yapılan araştırmalar sonucunda farklı karakteristik özelliklerin ön plana çıktığı görülmüştür. Yapılarda modernizm etkilerinin en çok görüldüğü ölçütler doğrultusunda parametreler belirlenerek gruplanmıştır.

Analiz;

- Plan organizasyonu,
- Kütle / Cephe kurgusu,
- İç / Dış ilişkisi,
- Mobilya / Eşya,
- Malzeme,
- Modernizm Parametreleri

olarak altı başlıkta toplanmıştır ve değerlendirilmiştir. Buna bağlı olarak çalışmada literatür tarama ve içerik analiz yöntemi ile, modernizmin konut iç mekanına getirdiği değişimler görsel analiz tabloları ile tespit edilmiştir.

Bu başlıklardan ilki olan plan organizasyonunda modernizmin mekana yansımasında öne çıkan, açık plan tipi, geniş hol ile mekanlara dağılım, teras veya balkon kullanımı, servis bölümü varlığı kriterleri incelenmiştir. İkinci olarak cephe kurgusu başlığında kübik kütle etkisi, taşıyıcı sistemin açığa çıkarılması, şerit ve köşe pencerelerinin kullanımı kriterlerine bakılmıştır. Başlıklardan üçüncüsü olan iç-dış ilişkisinde, iç ve dış mekanın hangi noktalarda birleştiği ve ilişkisinin nasıl olduğu incelenmiştir. Başlıklardan dördüncüsü olan mobilya incelemesinde, süssüz ve yalın mobilya kullanımı, tekli berjer kullanımı, piyano, şömine, camlı sergi dolabı, dekoratif aydınlatma, vazo, küllük, heykel gibi modernizm simgelerinin dekorasyona katılması kriterlerine yer verilmiştir. Başlıklardan beşincisi olan malzeme incelemesinde ahşap, alüminyum, mermer, ahşap parke, geometrik desenli veya dokulu kumaş kullanımı, duvar kağıdı kullanımı öğelerine bakılmıştır. Son olarak incelenmiş olan modernizm başlığında modernizmin öne çıkan başlıkları olan açık plan, serbest cephe anlayışı, teras ve balkon varlığı, dolu-boş ilişkisi, açık taşıyıcı sistem varlığı ve iç mekanın modernizm kavramı üzerinden tasarlanması kriterleri incelenmiştir. Bu parametreler ile oluşturulan analiz kartları ile çalışma yapılacaktır.

BÖLÜM 2

2. MODERN MİMARİNİN ORTAYA ÇIKIŞI, MODERNİZM VE KONUT MİMARİSİ

2.1.Modern Mimarinin Ortaya Çıkışı

Modern mimarlık, 18.yy.'ın sonlarında sanayi devrimi ile birlikte batı uygarlıklarında başlayan bir süreçtir. 19. Yüzyılın sonunda teknoloji, mühendislik ve yapı malzemeleri devrimleri il birlikte, eski mimari stillerden farklı, tamamen işlevsel ve yeni olan bir şey icat etme arzusundan doğmuştur. Bu işlevsel olma ve yeni olanı bulma çabalarının yanı sıra mimaride malzeme devrimi, daha güçlü, daha hafif ve daha yüksek yapılar inşa etmek için demir, beton, cam kullanılması ile başlamaktadır. 1848 yılında, çok büyük pencereler üretilmesin olanak sağlayan döküm cam levha keşfedilmiştir. 1851 yılında Londra sergisinde Joseph Paxton tarafından tasarlanan Kristal Saray, ilk Modern mimari örneği olarak kabul görmektedir.

Günümüzde “Modern Mimari” kavramı güncel bir gerçeklikten çok tarihsel süreç içerisinde benimsenmiş dönemsel gerçekliği anlatmak amacıyla kullanılan bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel anlamda 3 grup etken üzerinden tanımlanmakta olan bu hareket etik, estetik ve teknik parametreler üzerinden değerlendirilmektedir. Bu hareketin en belirgin özelliği ise “çağa karşı duyulan sorumluluk” şeklinde bir önerme ile tanımlanmaktadır. Modernist anlayışın parametrelerinden biri olan dürüstlük bu önermenin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Modern mimarlık temelindeki birçok akımda tasarım anlayışını belirleyen temel nokta etik parametreler olmuş ve yönlenme ile teknolojik ve bilimsel gerekçelere dayalı tasarım altyapısı oluşturulması amaçlanmıştır. (Özyalvaç, 2013).

Genel bir tanım olarak modern mimarlık, dönemin yeni yapım yöntem ve malzemelerinin kullanımına dayanmaktadır. Bu noktada betonarme, cam, çelik gibi malzemelerin sıkça kullanımından bahsetmek mümkündür. ¹ Malzemelerin

¹ Mimaride malzemenin dönüşümü, zamanla daha dayanıklı ve hafif aynı zamanda daha yüksek binalar inşası sağlaması için demir, cam ve betonarmenin bir arada kullanılması ile başlar. 1848 yılında, geniş pencere üretilmesine elverişli döküm cam levha keşfedilmiştir. 1851 Londra sergisinde Joseph Paxton tarafından tasarlanan Kristal Saray, modern mimarinin ilk örneği kabul edilir.

özelliklerinin yanı sıra fonksiyonalizm anlayışının, yani formun işlevi takip etmesi gerektiği fikrinin benimsendiği dönemin ünlü mimarları tarafından tasarlanan yapılarda da görülmektedir. İnşa edilen binaların yapısal, işlevsel ve mekânsal gereklilikleri dışındaki süslemelerin reddedilmesi bu dönem yapılarında gözlemlenmektedir.

1910 yılından 1980’li yıllara kadar gerçekleştirilen / inşa edilen tüm mimari üsluplar “modern mimari akımlar” olarak değerlendirilmektedir. Bu akımların önemli temsilcileri arasında Le Corbusier, Ludwig Mies van der Rohe, Walter Gropius, Frank Lloyd Wright ve Staatliches Bauhaus gelmektedir. Louis Sullivan’ın, modern mimaride faydacı sadeliğin önemini vurgulamak için öne çıkardığı “Form işlevi takip eder” fikri modern mimari düşüncesinin temelini oluşturmaktadır. Otto Wagner ise bu yeni tarza öncülük eden bir diğer isim olarak, 1895 yılında yayınladığı “Moderne Architectur” adlı kitabında bu yeni modern yaşama dayalı mimari tarzdan bahsetmektedir.

Özellikle 1. Dünya Savaşı sonrası, bilim, teknik ve endüstrinin gelişmesi ile yeni bir düşünce sistemini beraberinde getirmiş ve 1920’ler Ütopya dönemi olarak değerlendirilmiştir (Yüksel,2012). Bu anlayışla birlikte 19. yy. taklit ve süslemeye dayalı mimari özellikler geride bırakılmaya başlanılmış ve çağın getirisi olarak malzeme ve teknolojik açıdan birçok yenilikten söz edilmeye başlanılmıştır. Konut kavramı 20. yüzyıl getirisi olan bu yenilikler ile yepyeni bir anlam kazanmaya başlamıştır.

Modern mimari akımının gelişmesi ve yayılmasında en önemli etkenlerden biri olarak Walter Gropius tarafından 1919 yılında Almanya’da kurulan Bauhaus okulu gösterilmektedir. Bu okulun temellerinin atılmasında önemli etkenlerden biri olarak Gropius’un daha fonksiyonel, ucuz ve kalıcı ürünler üretilmesi fikri olduğu ve bu fikrin yeni bir akım oluşturulması gerektiği düşüncesi bilinmektedir. Bauhaus tasarımında form ve fonksiyonun uyumlu olması önemliydi. Ürünün biçimi, ergonomisi ön plana çıkmaya başlamıştı. Tasarım oluşturmaya çalıştığı yeni ve modern insan tipi için düz köşeli, pürüzsüz, cilalanmış, rahat, ince biçimli mobilyalar öneriyordu. Odalarda/mekânlarda gereksiz biçim ve nesneler yer almayacak, az eşya bulunacak, döşeme ve mobilyalar, insana temizlik ve tazelik hissi duyumsatacaktı. Parlatılmış çelik, krom gibi metallerle çerçevelenmiş, seri üretim için tasarlanmış bu

mobilyalar, hem estetik hem işlevsel olacaktı. Yalın, ekonomik ve çeşitli malzemelerle değişik mekan ve zamanlarda kullanılabilecek mobilya tasarımları, modern görünüme sahip olacaktı (Yaman, 2009). Dış ile için iletişimini sağlayan bol ışıklı, süssüz pencereler, beyaza boyanmış duvarlar tasarımda öne çıkmaktaydı.

2.2.Modernizm ve Modernite Kavramları

Modern, modernizm, modernite ve modernleşme kavramları birbirini takip ederek oluşan kavramlardır. Moderni eskiye göre yeni, moderniteyi bir dünya görüşü olarak ifade etmek mümkünse, modernizmi bir kültürel ve sanatsal akım, modernleşmeyi de bir ideoloji olarak tanımlamak mümkündür. Modern, son moda, son (yakın) zamanların modasına uygun olarak tanımlanır (TDK, 2012).

Batı’da Rönesans döneminden itibaren edebiyat, sanat, mimarlık gibi birçok alandaki yenilikler için ‘modern’ tanımlaması yapılmıştır. Türk dilinde ise modern kavramı muasır, asra uygun olan, çağdaş ve yenilikçi anlamlarında kullanılmıştır. Çağdaş kelimesi modern kelimesi yerine kullanılsa da aslında daha çok zamanı yakalayan, çağı paylaşan, ilerici olan anlamlarına gelmektedir. Latince ‘modernus’ olarak geçen kelime, ilk olarak 5. yy.’da Hristiyanlık sonrası dönemi Pagan geçmişi ve Roma döneminden ayırtmak amacıyla Hristiyan dinine ait toplulukları ifade etmek için kullanılır (Çiğdem, 2004, Aslan, 2011).

Modernizm, modernite kavramından farklı bir anlam taşımaktadır. Modernlik/modernite kavramı siyasal, toplumsal, ekonomik ve felsefe alanını tariflerken, moderniz; daha çok edebiyat ve sanat alanındaki değişim ve dönüşümleri belirtmek için kullanılır (Marshall, 1999).

Modernizm, Weber’e göre, doğu toplumlarının sorunudur. Weber’e göre bu toplumların yapması gereken Batılı olabilmeyi başarmaktır (Weber, 2013). Bu sebeple modern kavramı batılılaşma anlamında da kullanılmaktadır.

Türkiye’de özellikle Cumhuriyet sonrası dönemde modernite kavramı her alanda etkisini göstermeye başlamıştır. İdeolojik olarak kabul gören modernizm ile birlikte başta devlet yöneticilerinin isteği ve yönlendirmeleriyle modern toplumun oluşumu amaçlanmıştır. Modernizm Avrupa’da yaşanan gelişmelerin her alanda oluşan

etkileşimin ortak sonucu iken, Türkiye’de Batı’dan farklı olarak en çok mimari alanda etkisini göstererek başlamıştır (Özyalvaç, 2013).

Modernlik kavramı ‘Modernity’ veya ‘modernite’ kavramının Türkçedeki karşılığı olarak kullanılmaktadır. Modernlik, genel olarak bir uygarlığın kendi gelişim çizgisi içinde görece en son dönemde geliştirdiği, özel olarak da Batı uygarlığının Rönesans ve Aydınlanma dönüşümünden sonra kazandığı kültürel değer ve sosyal ilişkilerin özümsemesi ile ortaya çıkan hayat tarzı olarak tanımlanmaktadır (Demir ve Acar, 2006).

Modernizmin temelde dayandığı fikir, geleneksel sanatlar, edebiyat, toplumsal kuruluşlar ve günlük yaşamın artık etkisini kaybettiği için bunların bırakılıp yeni bir kültür oluşturulması gerektiğidir. Modern kavramı Aydınlanma döneminin bir ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır (Akça, 2005). Avrupa’nın Orta çağ döneminden Aydınlanma dönemine geçişini ifade etmekte kullanılan modernite, ekonomik, sosyal ve kültürel koşulların doğal sonucu olarak, Reform’u, Rönesans’ı ile birlikte 16. yüzyıldan başlayarak ve 20. yüzyıla kadar devam eden modernist düşüncenin hâkim olduğu modernizmi de içine alan bir süreci anlatmaktadır.

Modernite; kültürel, entelektüel ve estetik değişimlerin bir sonucu olarak tüm alanlardaki dönüşümü tanımlar. Modern toplum, akli yalnızca ilerlemeyi ve ilerleme alanlarını belirleyen bir araç olarak değil, bu etkilerin yöneten bir güç olarak görür. Bu sebeple modernite; yeni bir toplum, ekonomi, politika ve devlet algılarını getirir. (Görmez, 1997).

İnsanların modernite kavramını tanımlama ve yorumlama biçimleri sürekli değişerek, bu tanımların yer yer olumlu yer yer olumsuz olduğunu görmek mümkündür (Yıldırım, 2007). Modernitenin özellikle değişimi savunan tarafına dikkati çeken Marshall Berman “katı olan her şey buharlaşıyor” adlı kitabında 19. Ve 20. yüzyıllardaki modernite tartışmalarını modernitenin hızlı gelişim ve dönüşüm heyecanını vurgulayarak anlatmaktadır.

“Siz, Beyefendiler, belki de çıldırdığımı düşünüyorsunuz. İzin verin, kendimi savunayım. İnsanın her şeyden önce yaratıcı bir hayvan olduğunu kabul ediyorum. Evet, onun yazgısında, bir amaca doğru bilinçli olarak koşmak, mühendislikle iştigal etmek vardır; yani, ezeli ve ebedi olarak, biteviye yeni

yollar inşa etmek, nereye götürürlerse götürsünler yollar inşa etmek. ... İnsan, yollar yapmayı sever, bu su götürmez. Ama ... amacına ulaşmak ve inşa ettiği yapıyı tamamlamaktan içgüdüsel olarak duyduğu korku olmasın bunun sebebi? Nereden biliyorsunuz, belki de o muazzam yapıyı yalnızca uzaktan seviyor ve yakından bakmak 13 bile istemiyordur. Belki de onu yalnızca inşa etmek istiyor, ama içinde yaşamak istemiyordur (Berman, 1994, s.28).”

Geleneksel olanı reddederek yeni olanı sosyal hayatta uygulamayı öneren bir bakış olan modernizm, modernlik kavramından anlamca ayrılmaktadır. Modernite kavramı daha çok toplumsal, felsefe, ekonomi, siyasal konuları tanımlarken; modernizm kavramı ise sanat, mimarlık, edebiyat gibi kültürel konuları tanımlamada kullanılmaktadır (Bağce, 2004). Bu nedenle modernite bir dönemi işaret ederken, modernizm onun uygulamaya geçmiş hali olan bir akımdır (Kırılmaz ve Ayparçası, 2016).

2.3.Batıda Modernizm ve Konut Özellikleri

Modernizm, 19 yy.’da Fransa’da gelenekselden uzaklaşarak yeniyi benimseme ve uygulama amacıyla ortaya çıkarak; dönem boyunca başta İtalya, Rusya, Almanya, Filistin ve Türkiye olmak üzere birçok ülkeyi etkilemiştir (Bozdoğan, 2015). Endüstri Devrimi ile artan politik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmeler mimarlık alanında da etkisini göstermiştir (Ötkünç,2012). Dünya genelinde yaşanan kriz ve savaşın yıkıcı etkileri, endüstrileşme ve sanayi devrimi sonucu yeni yapım tekniklerinin aranması ile modern dönemi oluşturmuştur (Sayar, Yıldız; 2016).

Modern mimarlık tarihinde, 18.yüzyılın mühendislik ürünleri başlangıç kabul edilmektedir (Özyalvaç, 2013). 1708 yılında İngiltere’de inşa edilen demir köprü modern mimarinin ilk ürünlerindendir (Sayar, Yıldız; 2016). Bu gelişmeler ışığında 19. yüzyıl sonlarında sade, yalın ve fonksiyonalist mimari anlayış erken modernizmin temelini oluşturmuştur (Biol, 2006).

Uluslararası Üslup’un dikkat çeken özellikleri; süsten arınma, çıplak yüzeyler, dik aç, kübik biçimler, teras çatı, geniş yatay pencereler, beyaz dış cephe, betonarme iskelet olarak sıralanabilir. Mantığı ve teknolojiye uygunluğu, çağın iletişim olanakları

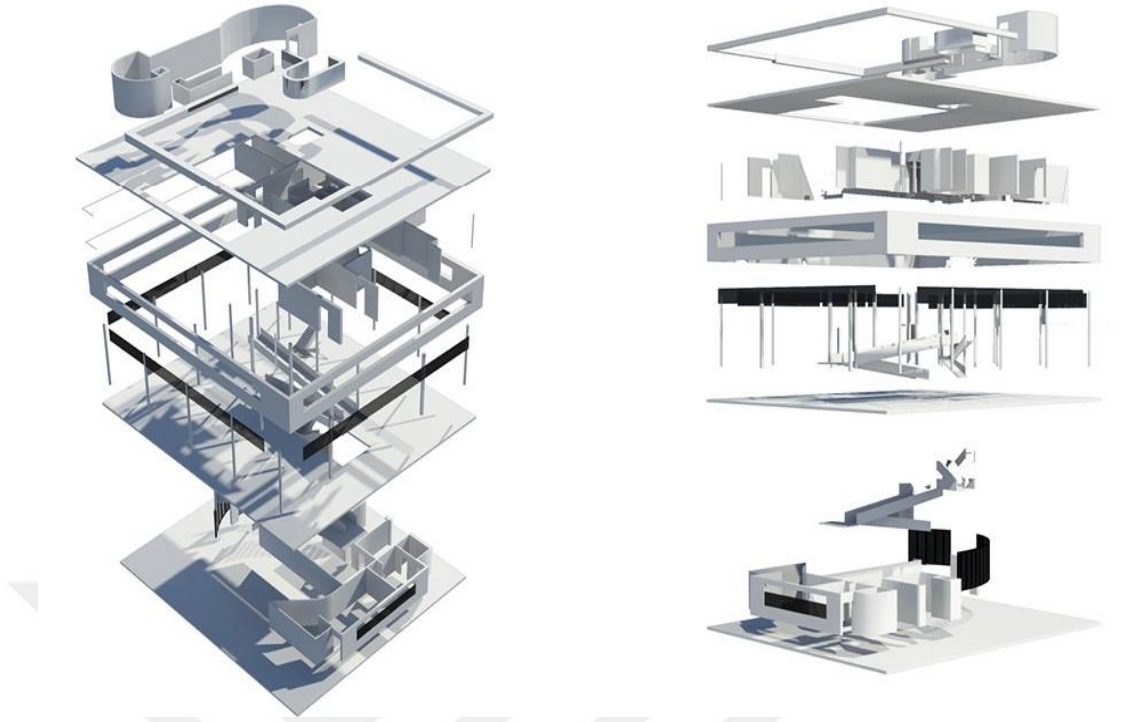
sayesinde üslubun giderek uluslararası alanda benimsenmesine yol açmıştır (Hasol, 2014). Le Corbusier ve Mies Van Der Rohe, Uluslararası Stil'in gelişmesine önemli katkılarda bulunmuşlardır (Kırcı, 2013)

Modern mimari kavramsal olarak yalın, işlevsel, sade ve yenilikçi kavramları anlamında kullanılmaktadır. Modern mimarlığın gelişmesine öncülük eden isimlerin başında gelen Le Corbusier'de göre modern mimarlık; geometrik biçimli, yalın ve sade kütleler, şeffaf ve esnek plan anlayışına göre kurgulanmıştır (Yıldız, Sayar, 2016).

Le Corbusier'in 1925 yılında öne sürdüğü beş ilke modern mimarlık akımının ana temellerini oluşturmaktadır. Bu ilkeler;

1. Zemin katının boşaltılarak serbest düşey taşıyıcılar (pilotiler) kullanılması,
2. Çatıda serbest alan (Teras çatı, çatı bahçesi)
3. Serbest plan
4. Taşıyıcı iskeletin duvarlardan bağımsız duruma getirilmesi
5. Serbest cephe ve bant pencereler

Le Corbusier bu ilkeler ışığında birçok yapı inşa etmiştir. Bu yapılar içerisinde modern tasarım ilkelerine en çok uyan Villa Savoye, Corbusier'in 'Yeni Bir Mimarlığa Doğru Beş Nokta' yazısında vurgulanmıştır. (Şekil 1)

Şekil 1: Villa Savoye (Url-1)

Le Corbusier' in üzerinde önemle durduğu en önemli özellik biçimlerin yalınlığıdır. Yalınlık yoksulluk demek değildir; fakat bir seçimdir, bir ayırmadır, bir kristalleşmedir. Amacı ise saflıktır. Yalınlık sentezlemektir, arınmadır. Küplerden oluşan parçalı bir karışım rastlantısal bir olaydır, fakat bir sentez yapmak entelektüel bir anlamadır. Bu bakış açısı ile ilk projesi olan Domino Evi (1914), 20 yıl boyunca tasarladığı konutların strüktürel temelini oluşturmuştur. Tasarımcının amaçladığı serbest plan, serbest cephe isteği bu projede ortaya konulmuştur. Bu planlamada yapıyı oluşturan tüm elemanlar standart ve fabrikasyon olarak planlanmıştır (Roth, 2002).

Ludwig Mies Van Der Rohe 1908 yılında Gropius'un da çalışmış olduğu Peter Behrens'in bürosunda çalışmaya başlamıştır. 1911 yılında Behrens tarafından inşa edilen, Saint-Petersburg'daki Alman konsolosluk binasının çalışmalarını yürütmekle görevlendirilen Mies Van Der Rohe, aynı yıl Berlin'deki Perls malikânesini tasarladığında, Karl Friedrich Schinkel'in klasisizminden fazlasıyla etkilendiği okunmaktadır (Ragon, 2010).

Tasarımsal açıdan gerçekleştirdiği planlar F. L. Wright'ın ilk çalışmalarını anımsatan tasarımcının savaş sonrası tasarımları arasında yatay bir beton büro binası projesi ve

serbest formlu plana sahip, bütünüyle camla kaplı yüksek gökdelenler olarak iki tasarımı bulunmaktadır.

Mies van der Rohe, 1929 yazında Barselona’da düzenlenen küçük bir uluslararası ticaret fuarında Alman sergisinin yönetiminde görev almış ve resmi törenler için bir pavyon tasarlamakla görevlendirilmiştir (Roth, 2002).

Mies’in bu yapısı mimari strüktürüyle olduğu kadar iç düzeni ve hatta yine kendisi tarafından tasarlanmış eşyalarıyla da önem taşımaktadır. Bina alçak düz bir kaide üstündedir, duvarlar cam ve koyu yeşil mermerden, çatı ise düz ve beyaz renktedir. Tamamen açık olan iç mekânda, parlak çelik taşıyıcılar kullanılmış, bölümler oniks veya yeşil cam perde duvarlarla belirtilmiştir. Bütün çizgiler dengeli olup detaylar üstünde özenle çalışılmıştır. Mies bu binayla anıtsallığın sütunlarla değil, zengin malzeme ve mekân ritmiyle de elde edilebileceğini göstermiştir (Mutlu, 2007).

Şekil 2: Barcelona Pavyonu, Mies Van Der Rohe, 1929 (Url-2)

2.4.Türkiye’de Modernizmin Etkisi ve Konut Mimarisi

Modernleşmenin, Anadolu’da hangi zamandan beri etkilediğini bilmek ve net bir zaman vermek oldukça zordur. Fakat tüm bu dönem göz önünde tutulduğunda modernleşmenin devamlı olarak görüldüğü süreç hakkında genel kabul 19. yy.’da Tanzimat Fermanı’nın ilanı olmuştur (Özyalvaç, 2013).

Toplumsal yapı ve medeniyetin yaşam kültürüne yansımalarından biri konut mimarisidir. Tarihte tüm dönemlerde, günlük hayat ile konut arasındaki bağ, Türk evi aracılığı ile, halkın genel yapısını karakterize etmek amacıyla yapılan etkilerden bir bölümüdür. Türkiye’de yapının özellikleri hakkında sosyal incelemeler yeterli aşamaya gelememiştir. Yıkılan her tarihi konut ile yalnızca mimari bir belge değil, toplumsal ve tarihi doku da yok edilmiştir (Kuban, 2000).

Genel olarak Erken Cumhuriyet dönemindeki konutların mekansal değişimlerini ele aldığımızda; batılılaşma ve modern Türkiye’yi yaratma fikri sonucunda toplumun gelenekselden uzak modern mimari ilkeleri ile oluşturulan rahat konutlara eğilimde bulunduğunu, aynı zamanda, “modern yaşam etkisi” kavramının mekanları olabildiğince etkilediğini görmekteyiz (Uzunarslan, 2002).

Osmanlı mimari etkisinde gelişen ve Cumhuriyet Döneminde ortaya çıkan birinci modern mimarlık örnekleri I. Ulusal Mimarlık hareketi olarak tanımlanmaktadır. Dünyadaki örneklerde olduğu gibi, bu dönem içinde modern yapının birinci örnekleri anıtsal ve tarihsel niteliklere sahipti. Fakat Türkiye’de erken modern mimari örnekleri Avrupa’ya göre daha geleneksel ve kültürel ayrıca birçok sektörde olduğu gibi inşaat sektöründeki yavaş gelişme nedeni ile küçük açıklıklar ve geniş saçaklı eğimli kiremit çatılara sahip yapılar inşa edilirdi (Bozdoğan, 2002).

Osmanlı mimarisinin de etkisiyle birlikte konut tasarımında cephelerde kullanılan süslemeler, modern dönem konutlarında da etkisini göstermekteydi. Yapıların işlevlerinin farklılıklar taşımaya karşın cephe planlaması yapılmış, bina köşe ve girişleri belirginleştirilmiş, kubbe kemer ve çıkma öğelerine yer verilmiş, mukarnaslı veya baklavalı başlıklı mermer sütunlar tercih edilmiş ve ağırlıklı olarak yapıların geniş saçaklara sahip olduğunu gözlemlemekteyiz (Öçal, 2008).

Kurtuluş savaşı sonrası, 1920’li yılların sonlarına doğru konut kültürünün halkın orta gelir ve üst gelir gruplarında daha bireysel olarak şekillenmeye başlaması, ancak bu dönemde devletin yıkılan ve harap olan konutların onarılmasına yönelmesi ile bireysel konut tiplerinin görülmesi süreçleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Bahçeli ve müstakil kullanımlı arazilere 2 veya en fazla 3 katlı yapılan konutlar 1930’lu yıllar itibari ile çoğalmaya başlamışlardır. Konutlar kullanıcılarının ve aile tiplerinin ihtiyaçlarına göre şekillenmekle birlikte, lüksün göstergesi olarak değerlendirilmişlerdir. Mekanlar arası kurgu, birbirleri ile olan bağlantıları doğru

orantı ile değerlendirilmeye çalışılırken, yakın çevre ile yapı arasındaki bağlantılarda göz önünde bulundurularak planlamalara dahil edilmiştir.

Ancak 1920'ler itibari ile bahçe, peyzaj, giriş alanı, mekan bütünlüğü göz önünde bulundurularak tasarlanmaya başlanılan 2 veya 3 katlı müstakil konutlar, 1930 ila 1940 yılları arası artan yapım maliyetleri ve batı da gelişen ileri düşüncelerin Türkiye'ye ulaşması ile bazı Türk mimarlar tarafından betonarme yapılar inşa edilmeye başlanmıştır (Ozan, 2009). Bu durumun getirisi olarak mekan kurguları zayıflamaya başlayan konutlar ile ilgili artık cephe tasarımlarının da bozulmaya başladığı söylenebilmektedir. Sadece 1931 yılından itibaren Arkitekt dergisi sayıları tarandığında dahi, dergide yayınlanan örneklerde mimarların o günlerde yaşadıkları kaygıları ve dünya da ki gelişmeleri yakalamak için gösterdikleri çabaları görmek mümkündür (Sözen, 1984).

İç mekan özelinde modernizm etkileri incelendiğinde 1930'ların başında dışa açık geniş cam yüzeyli, planlama ve iç donatımında Batı'ya yönelik ithal malzeme ve yapı sistemleriyle gerçekleşmiş bir konut anlayışına dönüşmüştür. Devrimler Batı biçiminde yaşama özentisi getirmiştir. Nikel profilli lake masa, dolap, büfe ve maroken koltuklar gibi Bauhaus endüstriyel tasarımları Türk konutunun iç mekanında yer almaya başladığı Arkitekt dergisi kaynaklarından elde edilmektedir.

İlk zamanlarda konutlarda, çoğu ithal olan pirinç karyolaların haricinde metal mobilya kullanımından söz etmek mümkün değildir. Ancak, 1935'lerde modern anlayışla birlikte mekanlara giren, taşıyıcısı metal boru büküm mobilyalar önemli bir yer tutmakta; çoğunlukla nikelaj tekniğinin uygulandığı bu mobilyaların kumaş veya deri yüzeylerle kombine edilerek kullanıldığı görülmektedir. Bunların haricinde, bu yıllarda mobilyada cam kullanımının da arttığı izlenmektedir. Bu malzemelerin Bauhaus atölyelerinde tasarlanan mobilyalarda kullanılan malzemelerle benzerlik gösterdiği söylenebilir. (Uzunarslan, 2002)

Bu çabalar zamanla 1950'li ve 1960'lı yıllar itibari ile bu müstakil konutlar apartman kültürüne evrilmesiyle değişiklikler göstermeye başlamıştır. Ancak apartman kültürünün ortaya çıkması ve çarpık kentleşme sonucu binaların çekme mesafelerinin azalması, pencerelerin birbirlerine bakması nedeni ile konutlardaki gizlilik olgusunun yok olması gibi ciddi sorunları da beraberinde getirmiştir.

Ayrıca binaların fazla katlı olması ve birbirlerine yakın olmaları (5-10 metre), gün ışığının içeri girmesine de ciddi bir engeldir. Konut gizliliğinin sağlanamıyor oluşu modern yapılarda ki en ciddi sorunlardan biridir. (Kayserili ve Kocaman, 2014).

2000’li yıllar öncesinde inşa edilen yapılarda genellikle tek banyo yapılmaktaydı. Bu banyonun oda kapılarıyla karşılıklı olması, sifon sesinin yarattığı gürültü ev içi mahremiyeti olumsuz etkileyen sorunlardandır. Ev içi elektronik eşyaların oluşturduğu gürültü komşuların rahatsız olmasına neden olabilmektedir. Daire içinde yaşanan bu sorunlar kişilerin insani ilişkilerini etkilemekte ve özgürlükleri kısıtlayabilmektedir (Pamir, 1983).

Balkon konutun oturma, sosyalleşme, dış ile iletişim kurma amaçlı tasarlanan bir bölümüdür. Fakat günümüzde balkonların imara aykırı şekilde tamamen kapatılarak depo veya oturma odası amaçlı kullanımı, dışa dönük olmayan bir konut kültürü oluşturmaktadır. Bu gibi nedenlerle son dönemlerde yeni yapılan konutlara kiler bölümü eklenerek işlevsel alanlar katmak hedeflenmiştir.

Batı’da bulunan konutlardan, Türk-İslam konutlarına eklenen özelliklerden biri de vestiyer denen kıyafet asma yerleridir. Modern konutların çoğunda vestiyer olarak adlandırılan askılıklar yapılmakta veya daha sonrasında eve girdikten sonra bizi karşılayan hol olarak isimlendirilen mekanlara taşınabilir şekilde yerleştirilmektedir (Kukaracı ve Aktemur, 2003).

Modern konutlarda pişirmek için mutfak, konukları ağırlamak için misafir odası, evde yaşayanların beraber zaman geçirdikleri oturma odası, çocuklar için yapılan çocuk odaları ve yetişkinlerin kullanımı için yapılan yatak odaları gibi bir maksatla, hizmet etmek için yapılmış olan alanlar ve bu tüm alanların tamamını kapsayan evler yapılmaktadır. Modern evlerde birden fazla işlevi aynı anda barındıran yeni evler konu değildir (Ching, 2011).

Örneğin evin en ferah mekanını oluşturan misafir odaları görkemli mobilyalar ile döşenir, misafir olmadığı müddetçe kullanılmaz ve evin kullanıcı alanını sınırlandırarak ev içerisinde faydasız şekilde yer almaktadır. Diğer bir örnek ise oturma odalarıdır. Eskiden, uyku vakti gelene kadar zaman geçirilen sohbet edilen oturma odaları geceleri yerlere serilen yataklarla yatak odası olarak da kullanılmaktaydı. Fakat günümüzde modern konutlarda bu işlevsellik yok sayılarak ev

halkı ya da konukların uyumaları için uygunsuz bulunmaktadır. Oturma odaları genellikle ev halkının beraber oturdukları, muhabbet ettikleri, müzik dinledikleri, televizyon ve radyo gibi elektronik eşyalar sayesinde endirekt bir şekilde dış dünya ile bağlantı kurdukları alanlar olarak tasarlanmış, bu sebeple sadece ev sakinlerinin kullandıkları alanlar durumuna gelmektedirler. Bu durum gelenekselin kayboluşu, modernizmin gelişmesi olarak da algılanabilir (Yıldırım,2009).

Türkiye’de Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren başlayan çağdaş uygarlık düzeyine erişme düşüncesiyle örtüşen modernizm siyasal, toplumsal, sosyal, ekonomik ve kültürel yapıda birçok yeniliği beraberinde getirmiştir. Modernizm Avrupa’da yaşanan gelişmelerin her alanda oluşan etkileşiminin ortak sonucu iken, Türkiye’de Batı’dan farklı olarak en çok mimari alanda etkisini göstererek başlamıştır. Kentlerin imar planları hazırlanarak gelişen yönetsel ve kentsel işlevler doğrultusunda artan nüfusa göre yeni yerleşim alanları planlanmıştır (Ataöv, 2007). İdeolojik olarak kabul gören modernizm ile birlikte başta devlet yöneticilerinin isteği ve yönlendirmeleriyle modern toplumun oluşumu amaçlanmıştır.

“Kübik ev” de denilen Cumhuriyet dönemi konutu sadece bir dağılım mekanı olmayan geniş bir orta hol çevresinde gelişmekteydi. Modern, laik bir toplumun konutunda “sofa” olarak tanımlanan hacimler ise yerini hol ve koridorlara bırakmıştır. Bu evlerde misafir odası olarak ayrılmış bir oda bulunur. Geleneksel konutta var olmayan bu mekân modernleşmenin getirdiği bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Yeni mekânsal düzen sonucu geniş sofalar yerine koridor veya giriş holü çevresinde dizili, işlevleri belirli odaları olan Batı tarzı ev ve apartmanlar ortaya çıkar. Yatay bant pencereler ve köşe pencereleri kullanılmaya başlar. Saçak yerini düz teras çatı veya gizli çatı alır. Betonarme iskelet veya betonarme döşemeli yapım sistemi yaygınlaşır. Kütle plastiği ve cephe anlayışı modern pürizme eş olan bu fonksiyonalist planlamadan oluşan mimarlık anlayışında cephe boyunca sürekli balkon veya geniş veranda, tercih edilen önemli bir motiftir (Bozdoğan, 2002).

Cumhuriyetçi seçkinler geleneklerden kopuşun peşinde yeni bir mekânsal düzen arayışındaydı. Üst sınıfın ev içi kültürünün ve aile hayatının dönüşümü, başlamıştı. Avrupa kültürü, sofrada, beğenileri ve burjuva terbiyesi, 1839’da yapılan Tanzimat reformlarından itibaren İstanbul’un ticari ve bürokratik seçkinlerinin evlerine nüfuz etmişti. Eğitimli Osmanlı bürokrat, aydın ve subaylarının ‘Avrupaileşmesi’ ve bunun

yaşama, giyinme, evlerini döşeme ve halk arasına çıkma tarzları, Türk modernleşmesinin çok önemli bir edebi ve kültürel teması olmuştur. Evin odaları arasındaki farklılaşmanın kullananların hiyerarşik konumuna dayandığı geleneksel sistem yerini işlevselliğe bırakır (Erarslan, 2020). Farklı işlevlerdeki mekânlar şeklinde tasarlanan salon, oturma odası, yatak odası, hizmetçi odası, mutfak, banyo ve alafranga tuvalet kavramları oluşur.

Erken Cumhuriyet Dönemi'nde iç mekanla birlikte mobilyalar da değişime uğramıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Osmanlı döneminden kalma mobilyalar sonradan yerini çağdaş yaşamın bir göstergesi olarak modern mobilyalara bırakmaya başlamıştır. Bu geçiş kademeli olarak gerçekleşmekle beraber net bir ayrım söz konusu değildir. Dönemin artan ve farklılaşan mobilya ihtiyacı ile tasarımcılar mobilya tasarımlarına daha çok yönelim göstermiştir. Özellikle modernizme olan eğilimin etkisiyle formlar daha sade ve yalın bir hal almış ve işlevsel, kullanışlı mobilyalar ön plana çıkmıştır. Eski konutların mobilyalarındaki ağır, abartılı ve süslü özelliklerinin aksine; fonksiyonellik, hafiflik, basitlik, süssüz basit geometrik forma sahip mobilyalar ön plana çıkmıştır. Bu dönemde donatıların sade ve gösterişsiz olmasına önem verilirken, süsleme sadece duvarlara asılan tablolarla, kanepelerin üzerine konulan kırlentlerle, perdelerle veya döşeme gibi tekstillerle sağlanmıştır. Üst sınıf evlerin içleri, epey kozmopolit ve bir kültürler ve beğeniler karışımı sergiliyordu. Paris'ten gelme tuvalet masaları ve aynalar, tekli berjerler ve sehpa, gramofon, teleskop, dikiş makinası, gramofon, eve Avrupalı hava vermesi amaçlanan kasalar, şamdanlar ve Batılı değerlere bağlılığın kusursuz bir simgesi olan piyano Batılılığın o dönemki en büyük göstergeleriydi (Bozdoğan, 2002).

Geleneksel iç mekan donatıları olan sedir, yüklük, yer yatağı, kandil ve ocaklar ise yerini modern ve Batılı tarzda mobilyalar olan koltuk takımları, sandalyeler, yataklar, lambalar ve elektrikli aletler gibi modern konfor araçlarına bırakır. Yeni eşya ve döşeme biçiminin en belirgin sloganı 'masrafsız güzellik'ti. Düz hatlı kübik mobilyaların malzeme seçimi ile aynı zaman da her türden ekonomik düzeye hitap etmekteydi. Güzelliği yalınlıkta arayan bu anlayışta eşyaların alçak olması modern anlayışın en önemli göstergelerinden biri olarak görülmektedir. Kütüphaneler, aynalı dolaplar, büfeler yerini dönemin anlayışına uygun daha modern eşyalara bırakmıştır (Yaman,2013). Konutların duvar, tavan, yer döşemesi gibi iç mekan özellikleri daha

önce süslemeli, abartılı bir görüntü sergilerken; eskiye oranla farklılaşarak basit, yalın ve işlevsel tasarımlar ortaya çıkmıştır. Özellikle 1930’lardan sonra modernleşme çabaları içinde konutların iç mekanları duvar kağıtları ile kaplandığı görülmektedir. Buna ek olarak zemin ve perde seçimlerinde mekanla uyumlu desen ve renkler kullanılarak bir uyum yakalamaya çalışılmıştır. Modernizmin dönemsel olarak konutlara en önemli kazanımları olarak evlerin giriş bölümlerine yakın konumlandırılmış çalışma alanları, büyük balkonlar – verandalar, geniş şerit bant pencereler, gündüz holü ve gece holü, apartman kavramının oluşması gibi örnekleri sıralayabiliriz.

BÖLÜM 3

3. TÜRKİYE’DE ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE KONUT MİMARİSİ VE MODERNİZM

3.1.Türkiye’de Erken Cumhuriyet Döneminde Mimari

Modernleşme eğiliminin Anadolu’da etkisini gösterdiği tam zamanı belirlemek zordur. Fakat genel olarak modernleşme etkilerinin sürekli ve kalıcı anlamda izlendiği dönem Tanzimat fermanının ilanı olarak kabul edilir (Bilgin, 1998). Osmanlı’nın Lale Devri ile başlayan gerileme döneminde Osmanlının ileri gelen aydın ve yöneticileri gözlerini Batı’ya çevirmişlerdir. Batı’nın eğitim, kültür ve yönetim şekillerini inceleme için Paris’e giden topluluk şehirden etkilenmişlerdir. Bu dönem İstanbul’un yapılanma ve onarım dönemidir. O dönemde gelişen Lale Devri Tarzı, mimarlıkta yeni bir üslup oluşturarak, süslemeciliğe getirdiği lale, çiçek ve meyve öğeleriyle natüralist bir akım olmuştur. Bu başlayan batılılaşma akımı içinde Batı’nın denediği bütün kalıplar başta İstanbul olmak üzere imparatorluğun çeşitli yörelerinde denenmiştir (Hasol, 2017). Siyasal ve toplumsal düzeyde başlayan ‘batılılaşma’ mimarlık alanında da etkili olmuştur.

19. yy.’da Boğaz’ın her iki yakasında devletin ileri gelenleri ve gayrimüslim zenginler tarafından köşk, kasır, yalı, yazlık evler, saraylar ve elçilik binaları inşa edilmeye başlanır. Yapıların çoğu kagir sistemde taş yapılar olup cephe ve dekorasyonlarında Barok, Rokoko, Ampir, Oryantalizm, Neo- Klasizm, Eklektisizm ve Art Nouveau gibi batılı akımların etkileri görülür. (Erarslan, 2020). Bu dönemde batılı tarza en yakın topluluk olan varlıklı gayrimüslim ve Levanten İstanbul’luların yerleştiği Galata ve Beyoğlu’nda ise yeni konut tipleri ortaya çıkmaya başlamıştır. İstanbul’un Müslüman halkının gayrimüslimlerin yerleştiği Galat-Pera bölgesine doğru sınırlarını genişletmesi ile gündelik yaşamda çok odaklı bir kültür oluşmuştur. Geleneksel evlerin yanında görülen yeni kentsel konut tiplerinin izleri hem geleneksel mahallelerde hem de Boğaziçi’ndeki büyük yalılarda görülmeye başlanır (Yücel, 1996). “Sıra evleri” bu yeni tipolojinin başında gelir.

19. yüzyıl sonlarında dünyadaki gelişmelere paralel olarak gelişen ve 1908’de ilan edilen İkinci Meşrutiyet’le birlikte gelişen milliyetçilik eğilimleri mimarlıkta da yeni arayışları gündeme getirmiştir. Aynı yıl İstanbul’da Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti kurulmuştur. Türkçülüğün öne çıktığı bu dönemde Osmanlı Mimarlığını çağdaştırma konusu gündemdedir. Din bağları yerine milliyetçilik ve ulusalcılık ön plandadır. Mimar Kemaleddin ve Vedat beylerin öncülük ettikleri akımla Türk mimarlığının ‘Neoklasik Türk Üslubu’ ya da ‘Milli Mimari Rönesansı’ adlarıyla anılan yeni klasik dönemi başlar.

1970’lerden sonra ‘Birinci Ulusal Mimarlık’ olarak anılan bu tarz, 1908 öncesindeki uygulanan Osmanlı-İslam göndermeleri yerine Batılı teknolojiyi ile klasik Osmanlı yapılarından aktarılan öğeler ve süslemelerle yüklü, milliyetçi ve yerel bir mimarlık yaratılmak istenir. Birinci Ulusal Mimarlık akımı, özellikle kamu yapılarında 1910-1930 yılları arasında Osmanlı Mimarlığının son döneminden Cumhuriyet’in ilk yıllarına dek uygulanır.

Mimarlar klasik Türk mimarlığı yapıtlarını yeni Türk milli üslubu ile yeniden oluşturmaya çalışır. Cumhuriyet öncesi dönemde Türk Milli Üslubu olarak sayılan bu akım daha çok kamu yapılarında görülürken konutları pek etkilememiştir (Hasol, 2017). Birinci Milli Akım’dan uluslararası mimarlığa geçiş dönemine denk gelen 1926-1933 yılları arasında her iki üslup bir arada uygulanırken eski-yeni kargaşasının olduğu bir üslup belirsizliği dönemi yaşanmıştır. Milli üslubun dünümüz hedeflerine uymadığının farkına varıldığı yıllarda Ankara, İstanbul ve diğer bazı kentlerde klasik Osmanlı izleri taşıyan bazı cephe ve süslemelerinin kaldırılarak yalınlaştırmaya çalışıldığı görülmüştür (Aslanoğlu, 2011).

1923’te Cumhuriyet kurulmuş ve Ankara başkent olmuştur. Cumhuriyet’in kurulumundaki temel proje sadece siyasal niteliklere dayanmamaktadır. Hedeflenen değişimde üç ana nokta bulunmaktadır. Bunlardan birincisi ulus devlet inşası, ikincisi köktenci modernite projesi ve üçüncüsü yeni bir kültür programı geliştirmektir. Cumhuriyet’i nitelemelerde kullanılan bu kavramlardan ilk ikisi sosyal bilimcilerin sıklıkla kullandığı nitelemelerdir. Oysa üçüncüsü Mustafa Kemal’in kendi yaptığı bir nitelemedir.

Mustafa Kemal ‘Benim problemim İstanbul Darülfünun’unu reforme etmek değil. Benim problemim; yeni bir kültür programlaması yapmaktır.’ Demiştir (Tekeli, 2011).

Bu dönemde ülkede hakim olan mimarlık anlayışı ‘Birinci Ulusal Mimarlık’ akımıydı. Oysa Cumhuriyet’in kurucusu Mustafa Kemal ulusalcı tarihselciliğin karşısında bir tavır alarak Avrupa’da yeni gelişmekte olan modern mimarlığın yanında yer almaktaydı. Modern mimarlık anlayışı Avrupa’da da yeni gelişmeye başlamış ve Türkiye’de bu akımı savunan bir mimar topluluğu yoktu.

Bir ulus inşa etmeye çalışan Mustafa Kemal mimaride Cumhuriyet’in ilanıyla ortaya çıkan yeni politik modelin ve ulus devletinin kuruluşunun sembolize edilmesini istiyordu. Ulus devletinin kurulmasıyla, hükümet tanımının yenilenmesi, Cumhuriyet’in başarısının simgeleştirilmesi gibi hedefler planlanmaktaydı (Erarslan, 2020). Mimarlık, ‘Muasır Medeniyet Seviyesine / Çağdaş Uygarlık Düzeyine’ erişmek doğrultusundaki amacın bir parçası olarak yeni uygulama ve düşüncelerle biçimlenecekti. Osmanlı dönemiyle başlayan fakat imparatorluğun temel fikirleri ile uyuşmaması nedeni ile ilerleyemeyen modernite fikrinin Cumhuriyet ile önü açılmıştır (Batur, 2011).

Özellikle Ankara’nın başkent olarak ülkedeki değişimi ve genç Cumhuriyet’in çağdaş yapısını mimarisinde gösterecek şekilde yeniden kurulması ve Anadolu’nun diğer şehirleri için bir tipoloji oluşturması isteniyordu. Diğer yandan 600 yıllık imparatorluğun çöküşü ve savaşın yarattığı ekonomik yükünün devam ettiği bu dönemde 1929 ekonomik krizine karşı atılımcı devletçilik politikası ile gelişmeye çalışılmaktaydı. Aynı zamanda ülkedeki mimar sayısı çok kısıtlıydı. 1927 yılında çıkarılan Teşvik-i Sanayi Kanunu ile yabancı mühendis, uzman, şehir plancısı ve mimar getirilmesi sağlanmıştı.

Avrupa ülkelerinde artan baskıcı yönetim ve siyasi ortam nedeniyle oluşan göç, genç Türkiye Cumhuriyeti’ni yabancı uzmanlar için çekici kılmıştı. Bu kapsamda birçok alanda çok sayıda yabancı uzman Türkiye’de eğitim ve uygulama alanında görev aldı. Gelen mimarların çoğu Orta Avrupa – Viyana mimari ekolünün temsilcileri konumundaydı (Hasol, 2017). Ernst Egli, Bruno Taut, Clemens Holzmeister, Paul Bonatz, Gustav Oelsner, Guilio Mongeri, Theodor Jost gibi mimarlar ülkenin mimarlık ve şehircilik alanında etkili olarak öne çıkmışlardır. Çalışmalarının büyük bölümü Ankara’da devlet yapıları olan mimarlar ülkenin önde gelen tüm kentlerinde gerek Türk mimarlarla birlikte gerek kendi birlikleri ile yapılar tasarlanmışlardır.

Dönemin mimarlık anlayışında; milli mimari üsluptaki yapılar terk edilerek, modern mimarlık ilkeleri doğrultusunda, yalın ve sade cephelere sahip, hangi amaç için kullanılacaksa o amaca yönelik yapılan binalar tercih edilmiştir (Kopuz, 2018) Rasyonel ve fonksiyonel mimari anlayış, kübik kütle, geniş cam cepheler ve serbest tasarım ilkeleri modern mimarlık anlayışının en dikkat çekici özellikleridir. Cephelerde ise genellikle taş ve tuğla malzeme kullanılmaktadır. Keskin hatlı, yalın ve simetrik geometrili, anıtsal görünümüyle öne çıkan yapılar ön plandaydı.

Bu süreç sonunda Cumhuriyet'in erken döneminde yetişen Türk mimarlar zorunlu olarak başlatılan ithal mimarlığın, yabancı mimarların egemenliğine dönüşmesine tepki göstermişlerdir. Bu tepkiler doğrultusunda başlayan iç dayanışma sürecinde önce Ankara'da Türk Mimarlar Cemiyeti daha sonra İstanbul'da Güzel Sanatlar Birliği kurulmuştur. Ülkede gerçekleşen mesleki örgütlenme hareketleri, mimarlık alanı içerisinde sadece uygulamalar ile sınırlı kalmamış, mimari yayıncılık alanında da yeni gelişmeler oluşturmuştur.

Genç mimarlar çabalarıyla Türk mimarlık tarihinin ilk süreli mimarlık yayını olan Mimar dergisi 1931 yılında yayın hayatına başlamıştır. Dergi, Anadolu'da ve özellikle İstanbul'da Cu dönemi mimarlığını belgeleyen en önemli kaynaklar arasındadır. Dergide Cumhuriyet döneminde üretilen konut örnekleri tasarım yaklaşımları ve mekansal planlamaları ayrıntısıyla yer almaktadır.

1930'lu yıllarda mimarlık yabancı ve yerli mimarların ayrı mimari bakışlarıyla biçimlendiği yıllar olmuştur. Özellikle yabancı mimarların fazlaca etkisinden rahatsız olan Türk mimarlar modernizme bilinçli şekilde yoğunlaşmışlardır. Dönemin Türk modern mimari yorumcularından Seyfi Arkan, Şevki Balmumcu, Sedad Hakkı Eldem, Maruf Önal, Rukneddin Güney, Şekip Akalın, Ziya Kozanoğlu, Hüsnü Tümer, Bekir İhsan Ünal, Sedad Erkoğlu gibi mimarlar öne çıkmaktadır. Seyfi Arkan modern mimari akımının geliştiği bu dönemde Almanya'da Hans Poelzig yanında çalışmış ve sonrasında Türkiye'de birçok farklı fonksiyonda yapı tasarlamıştır.

Türk evinin tasarım ve döşenme tarzıyla Bauhaus etkilerinden etkilenmeye Erken Cumhuriyet döneminde başlamıştır. Yeni planın oluşturulduğu evlerde geniş pencereler, aydınlık ve ferah bir ortam oluşturmaktaydı. Bugüne kadar hakim olmuş olan kalabalık, dolu ve şaşalı tarzdan uzak yeterli derecede eşya mantığıyla dekorasyon yapılmaya başlandı. Modern eşyaların en önemli özelliklerinden biri alçak boyda

eşyalar, duvarları kaplayan kütüphaneler, radyolardı. Alçak eşyalarda modernizme ek olarak daha ucuz ve insan ölçütüne yakın olması da önem taşımaktadır. Bu süreçte Türkiye Cumhuriyeti'nin 'yeni ülke', 'yeni kent', 'yeni konut', 'yeni aile', 'yeni insan' kavramı oluşmaya ve şekillenmeye başlamıştır (Yaman,2009).

Modern mimarinin yapı taşları olan düz çatı, yalın kübik kütle, köşe penceresi, beton parapetli balkon gibi özellikleri tasarımlarında ön plana çıkmaktadır. Osmanlı mimarisinin önemli öğeleri olan dam, kiremit, saçak gibi yapısal elemanlar kaldırılmıştı. Dönemde kübik forma sahip 'kira evi' olarak adlandırılan sivil yapılaşmanın olduğu apartmanlar yeni Türkiye'nin hayat tarzını anlatmaktadır. Modernizmi anlatan bu konutlar ile modern ve batılı ailenin yaşamının bir parçası olmak hedeflenmekteydi (Bozdoğan,2002).

Türkiye'de modern mirasın korunması kapsamında yürütülen çalışmalarda hem uygulama hem de yazım alanında Erken Cumhuriyet Dönemi ürünlerinden özellikle endüstri ve kamu yapılarına odaklanıldığı görülmektedir. Konut alanındaki çalışmalarda sürecin çıktısı olarak çevrede yoğunluklu olarak bulunan lojman, memur konutu, gündelik kullanımlı işçi konutları gibi kamusal konut yerleşimleri incelenmiştir.

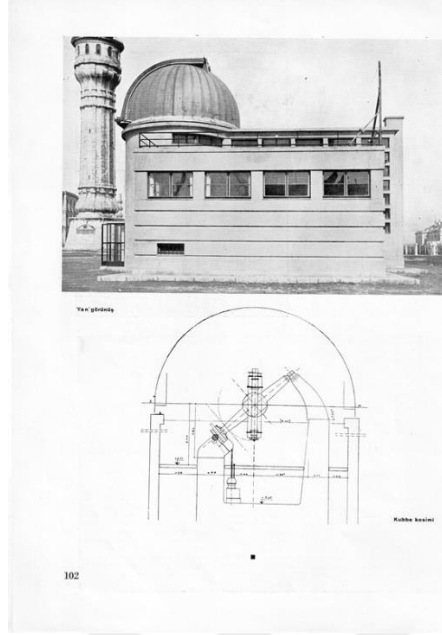
Dönemin konut yapılarında kamusal yapılaşmadan daha farklı çizgide uygulamalar bulunmaktadır. 1930'lu yıllara kadar özellikle Taksim bölgesindeki binalarda art deco ve art nouveau tarzı süslemeci akım etkileri görülmektedir. Aynı dönemde dönemin ünlü mimarlarından Seyfi Arkan'ın modernist yaklaşımlı konut yapıları İstanbul genelinde görülmektedir. 1940'lı yıllarda kamu yapılarında hakim olan milli üslup, konutları pek etkilememiş ve konut mimarisinde yalın bir modernist yaklaşım döneme hakim olmuştur (Ergut vd., 1998).

Cumhuriyetin erken dönemindeki mimari kültür, 'modern'i 'milli' olan ile bütünleştirme amacını taşımaktadır. Modern hareket, bazıları için yer ve bağlam anlamında verilen en gerçekçi tanım gereği "milli" olduğunu savunurken, bazıları da geleneksel Türk mimarisinin işlevi ve inşası açısından zaten "modern" olduğunu ve rasyonel tasarımlara sahip olduğunu düşünmüştür. Kemalizm'e ideolojik olarak daha iyi uyumlanabilmesi için Türk mimarları, "moderni millileştirmeye" çalışmışlardır. Cumhuriyet mimarisine karakterini veren şey modern ve milli kavramlarının birbirini etkilemesi olmuştur (Bozdoğan, 2001).

İstanbul’da başlayan yoğun konut üretimi ile dönemin özelliklerini yansıtan birçok apartman yapısı öncelikle Gümüşsuyu, Ayaspaşa, Talimhane, Cihangir gibi bölgelerde, ardından Şişli, Teşvikiye, Nişantaşı, Kurtuluş, Bomonti’de rastlanırken Anadolu yakasında; Kadıköy, Mühürdür ve Moda’da rastlanmaktadır. Başlangıçta apartman yapımında neobarok ve neoklasik olarak geçen geleneksel akımları sürdüren yabancı mimarların etkinliği bulunmakta iken modernleşme ile özellikle Gümüşsuyu ve Talimhane bölgelerinde özgün art deco örneklerine rastlanmaktadır. Tasarladıkları apartmanlarla Zeki Sayar, Seyfi Arkan (Şekil 3), Rebii Gorbon, Adil Denктаş ve Arif Hikmet Holtay (Şekil 4) Erken dönem Cumhuriyet mimarlığının önde gelen isimleri olmuşlardır. Savaş yıllarında İstanbul’u “ikinci milli” olarak bilinen ulusal mimarlık anlayışı etkilerken, Emin Necip Uzman, Sedad Hakkı Eldem ve Rüknettin Güney gibi mimarlar da aktif olarak faaliyet göstermeye başlamıştır.

Şekil 3: Florya Deniz Köşkü, Seyfi Arkan, 1934 (Url-3)

Şekil 4: İstanbul Üniversitesi Gözlem Evi, Arif Hikmet Holtay, 1934 (Url-4)

1940'lı yıllarda tarihi yarımada'nın batısında Yeşilköy'e, Anadolu yakasının doğusunda ise Bostancı'ya kadar giden aksta gelişmekte olan şehrin, tarihi merkeze Unkapanı ve Haliç köprülerine ek yeni yapılan yollar ile daha güçlü şekilde bağlanmış olan Avrupa Yakası'nı da da Taksim'i merkez nokta kabul ederek, kuzeye doğru artarak ilerlediği görülür. İstanbul Belediyesinin, Emlak Bankası ile olan iş birliği neticesinde 1946 yılında kurulan İstanbul İmar Ltd. Şti. tarafından inşa edilen Mecidiyeköy ve Haseki konutları, döneminin konut gereksinimine yanıt vermeyi hedefleyen ve ileriki yıllarda yaygınlaşacak olan kentin çevresinde konut alanları oluşturma girişimlerinin ilk örnekleri sayılabilmektedir.

Türkiye'de modernist uygulamalar Türk mimarların batıdaki uygulamaları yayınlardan izlemesi ve batılı modernist uygulamacıların Türkiye'deki yapıları aracılığıyla gerçekleşmiştir ve bu gelişmeler, mimarların belli görüşleri kendilerince yorumlamaları ve uygulamaya çalışmaları ile sonuçlanmıştır (Adam, 1984).

1950'li yıllarda modernist düşünce Türkiye mimarlığını etkilemeye başlamıştır. II. Dünya Savaşı'nın ardından milli duyguların güçlü olması gerektiği fikri ortadan kalkmış ve II. Ulusal Mimarlık Akımı etkilerini kaybetmeye başlamıştır. Türkiye'de bunun getirisi olarak ekonomik ve siyasi alanda genel bir liberalleşme söz konusu

olmaya başlamıştır ve böylelikle serbestleşme, çoğulculuk, uluslararası etkilere açık olma gibi gelişmeler gündeme gelmiştir (Birol, 1996).

3.2.Türkiye’de Erken Cumhuriyet Döneminde Konut Mimarisi ve Modernizm Etkileri

Türkiye’de Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren başlayan ‘çağdaş uygarlık düzeyi’ne erişme düşüncesiyle örtüşen modernizm siyasal, toplumsal, sosyal, ekonomik ve kültürel yapıda birçok yeniliği beraberinde getirmiştir. Modernizm Avrupa’da yaşanan her alandaki gelişmelerin sonucu iken, Türkiye’de Batı’dan farklı olarak en çok mimari alanda etkisini göstererek başlamıştır. Kentlerin imar planları hazırlanarak gelişen kentsel işlevler sonucu artan nüfusa göre yeni yerleşim alanları planlanmıştır (Ataöv ve Osmay, 2007). İdeolojik olarak kabul olan modernizm ile birlikte başta devlet yöneticilerinin isteği ve yönlendirmeleriyle modern toplumun oluşumu amaçlanmıştır.

Cumhuriyetin ilanını takip eden birkaç yıl içerisinde Birinci Ulusal Mimarlık akımı çeşitli sebeplerle gözden düşmeye başlamış, mimari alanda yeni arayışlar başlamıştır. Ulusal Mimarlık üslubundan uzaklaşıp, Avrupa mimarlığında etkili olan modernizme yöneliş, dönemin mimarları ve yazarlarının büyük kısmı tarafından coşkuyla karşılanmış ve desteklenmiştir (Gümüş, 2013).

1920’li yıllarda özellikle yabancı mimarların başkent de gerçekleştirdikleri mimari çalışmalarda modernist etkilerin uygulamada gerçekleştirilmeye başlanıldığı görülmektedir. Ancak uygulamadaki bu gelişmelere rağmen Türkiye’de mimari eğitim ile ilgili değişimler ancak 1950’li yıllardan sonra söz konusu olabilmıştır (Başkan, 2016).

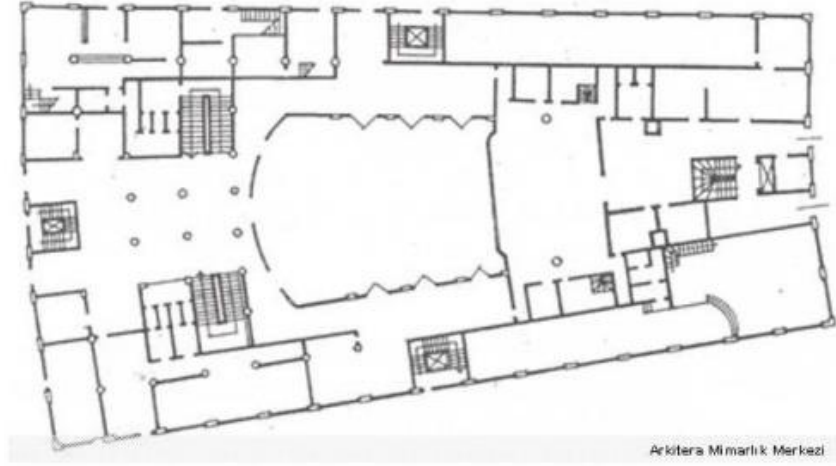
Türk mimarlar tarafından mimari uygulamalar ile ilgili yapılan mimari yorumlamalar batıdaki uygulamalardan oldukça farklı olmuştur. Batıdaki yorumlamalar ülkenin gerçeklerinden, özgün koşullarından, gereksinim ve olanakları dolayısıyla ortaya çıkmıştır. Ancak Türkiye’de bu özgün yorumlama, sentezleme gibi tasarımlar yaklaşımlar ortaya konulamamış, sadece batıdan alınan biçimler kendi uygulama

imkanları göz önünde bulundurulmaksızın gerçekleştirilmeye çalışılmıştır (Adam, 1984).

Temel amacı modernleşme olan Cumhuriyet'in ilanından sonra başlatılan çalışmalar ile yeni ulus yaratma fikri öncelik olmuştur. Mimar Vedat Tek ve Mimar Kemalettin Osmanlı döneminde büyük ölçekli kamusal yapılar tasarlayarak Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni ulus yaratma fikrini, ülkenin geleneksel ve modern izlerin bir arada kullanıldığı yapılar tasarlayarak simgeleştirmişlerdir. Ayrıca Mimar Kemalettin, hem yeni tipolojileri ve batılı tarzdaki mimari tasarım yaklaşımlarını yapılarında uygulamış hem de cephelerde işlevden bağımsız olarak geleneksel öğelere yer vermiştir.

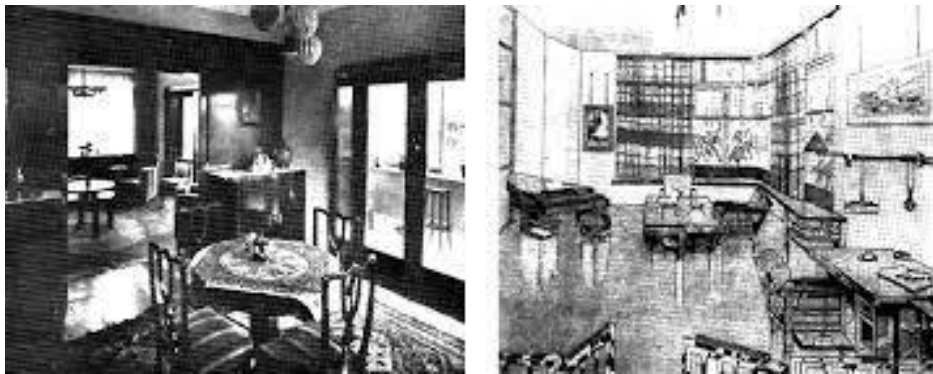
Cumhuriyet Dönemi ile birlikte Bauhaus etkisine giren Türk mimarisinde bu dönemin konut mimarlığı fonksiyonalist eğilimler gösterir. Fonksiyonu ön planda tutan mimarlara göre konut öncelikle sade ve ekonomik olmalıydı. Özellik kazanmamış odalardan oluşan geleneksel Türk Evi, 1930- 1933 yılları arasında hızla önem, özellik ve işlevine göre biçimlendirilmiş mekanlardan oluşan konut anlayışına dönüşür. Modern yaşamla birlikte geleneksel geniş aile kavramı yerini çekirdek aile kavramı almaya başlamıştı. Cumhuriyet ilan edildiğinde İstanbul'da çekirdek aile çoktan benimsenmiş ve zengin ailelerin evlerinde harem-selam ayrımı görülmemekteydi. Artık bahçe içindeki geleneksel ahşap ev batılılaşmış İstanbul'un önde gelen isimlerinin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmaktaydı (Bozdoğan, 1996).

Bu dönemde inşa edilen apartmanların giriş mekanı geniş karşılama alanının olduğu görülmektedir. Bu alanda bekleme salonu ve havuzu olan örneklerle de rastlanmaktadır (Şekil 7). Yapılan apartmanların çoğunda asansör vardır. Dairelerin büyük kısmında hizmetli odası bulunmaktadır ve dairenin ana girişi ile ilişkili mutfaka servis eden ikinci bir giriş bulunmaktadır. Dairedeki odalar genellikle kare formundadır, geleneksel konutta odaların içinde yer alan gömme dolaplar kaldırılmış, mutfak ile ilişkili bir yemek odası ve kiler çoğu tasarımda yer almaktadır (Gökmen, 2011).

Şekil 5: II. Vakıf Apartmanı, Mimar Kemalettin, 1928-1930 (Url-5)

“Kübik ev” de denen Cumhuriyet dönemi konutu sadece bir dağılım mekanı olmayan geniş bir orta hol çevresinde gelişmekteydi. Modern, laik bir toplumun konutunda “sofa” olarak tanımlanan hacimler ise yerini hol ve koridorlara bırakmıştır (Bozdoğan, 2002). Bu evlerde misafir odası olarak ayrılmış bir oda bulunur. Geleneksel konutta rastlanmayan bu mekân modernleşmenin getirdiği bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Misafirin kabul edildiği bu oda gösterişli mobilyalarla donatılmıştır ve evin dışı açık yüzünü oluşturmaktadır (Şekil 8). Salon yerine yatak odalarından birinin günlük oturma odasına dönüştürülerek kullanılması bugün hala birçok evde yaygın bir biçimde yer almaktadır (Tanyeli, 2000).

Şekil 6: Cumhuriyet Dönemi Kübik Ev Tasarımı, Misafir Kabul Odası (Url-6)

Servis hacimleri ise bir arada gruplanmaktadır. Bu yeni mekânsal düzen sonucu geniş sofalar ve işlev farklılığı olmayan odalar yerine koridor veya giriş holü çevresinde dizili, işlevleri belirli odaları olan Batı tarzı ev ve apartmanlar ortaya çıkar. Yatay bant pencereler ve köşe pencereleri kullanılmaya başlar. Saçak yerini düz teras çatı veya gizli çatı alır. Betonarme iskelet veya betonarme döşemeli yapım sistemi yaygınlaşır. Kütle plastiği ve cephe anlayışı modern pürizme eş olan bu fonksiyonalist planlamadan oluşan mimarlık anlayışında cephe boyunca sürekli balkon veya geniş veranda, tercih edilen önemli bir motiftir.

Kübik ev; modern mimarlığın estetik kurallarını örnek alan, düz çatılı, geniş teraslı ve çıkmalı, yuvarlak ve/veya çıkıntılı, yalın kübik hacimli, kesintisiz denizlikli, balkonlu, servis ve dolaşım alanlarını belirleyen yuvarlak pencereli ve bezemeden arınmış bir konuttur. (Bozdoğan, 2002).

Cumhuriyetçi seçkinler geleneklerden uzaklaşma amacıyla yeni bir mekânsal düzen arayışındaydı. Üst sınıfın ev içi kültürünün ve aile hayatının dönüşümü, başlamıştı. Avrupa kültürü, sofra adabı, beğenileri ve burjuva terbiyesi, 1839'da yapılan Tanzimat yeniliklerinden itibaren İstanbul'un ticari ve bürokratik seçkinlerinin evlerine nüfuz etmişti. Eğitimli Osmanlı bürokrat, aydın ve subaylarının 'Avrupaileşmesi' ve bunun yaşama, giyinme, evlerini döşeme ve halk arasına çıkma tarzları, Türk modernleşmesinin çok önemli bir edebi ve kültürel teması olmuştur. Evin odaları arasındaki farklılaşmanın kullananların hiyerarşik konumuna dayandığı geleneksel sistem yerini işlevselliğe bırakır (Erarslan, 2020). Farklı işlevlerdeki mekânlar şeklinde tasarlanan salon, oturma odası, yatak odası, hizmetçi odası, mutfak, banyo ve alafranga tuvalet kavramları oluşur.

Erken Cumhuriyet Dönemi'nde iç mekanla birlikte mobilyalar da değişime uğramıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Osmanlı döneminden kalma mobilyalar sonradan yerini çağdaş yaşamın bir göstergesi olarak modern mobilyalara bırakmaya başlamıştır. Bu geçiş kademeli olarak gerçekleşmekle beraber net bir ayrım söz konusu değildir. Dönemin artan ve farklılaşan mobilya ihtiyacı ile tasarımcılar mobilya tasarımlarına daha çok yönelim göstermiştir. Özellikle modernizme olan eğilimin etkisiyle formlar daha sade ve yalın bir hal almış ve işlevsel, kullanışlı mobilyalar ön plana çıkmıştır (Bozdoğan, 2002). Eski konutların mobilyalarındaki ağır, abartılı ve süslü

özelliklerinin aksine; fonksiyonellik, hafiflik, basitlik, süssüz basit geometrik forma sahip mobilyalar ön plana çıkmıştır.

Bu dönemde donatıların sade ve gösterişsiz olmasına önem verilirken, süsleme sadece duvarlara asılan tablolarla, kanepelerin üzerine konulan kırılentlerle, perdelerle veya döşeme gibi tekstillerle sağlanmıştır. Üst sınıf evlerin içleri, epey kozmopolit ve bir kültürler ve beğeniler karışımı sergiliyordu. Paris'ten gelme tuvalet masaları ve aynalar, tekli berjerler ve sehpa, gramofon, teleskop, dikiş makinası, gramofon, eve Avrupai hava vermesi amaçlanan kasalar, şamdanlar ve Batılı değerlere bağlılığın kusursuz bir simgesi olan piyano Batılılığın o dönemki en büyük göstergeleriydi (Bozdoğan, 2002).

Geleneksel iç mekan donatıları olan sedir, yüklük, yer yatağı, kandil ve ocaklar ise yerini modern ve Batılı tarzda mobilyalar olan koltuk takımları, sandalyeler, yataklar, lambalar ve elektrikli aletler gibi modern konfor araçlarına bırakır. Yeni eşya ve döşeme biçiminin en belirgin sloganı 'masrafsız güzellik'ti. Düz hatlı kübik mobilyaların malzeme seçimi ile aynı zaman da her türden ekonomik düzeye hitap etmekteydi. Güzelliği yalınlıkta arayan bu anlayışta eşyaların alçak olması modern anlayışın en önemli göstergelerinden biri olarak görülmektedir. Kütüphaneler, aynalı dolaplar, büfeler yerini dönemin anlayışına uygun daha modern eşyalara bırakmıştır (Yaman, 2013).

Konutların duvar, tavan, yer döşemesi gibi iç mekan özellikleri daha önce süslemeli, abartılı bir görüntü sergilerken; eskiye oranla farklılaşarak basit, yalın ve işlevsel tasarımlar ortaya çıkmıştır. Özellikle 1930'lerden sonra modernleşme çabaları içinde konutların iç mekanları duvar kağıtları ile kaplandığı görülmektedir. Buna ek olarak zemin ve perde seçimlerinde mekanla uyumlu desen ve renkler kullanılarak bir uyum yakalamaya çalışılmıştır (Uzunarslan, 2002).

Türk mimarlık tarihine damgasını vuran bu eserlerin yanı sıra konut özelinde dönemsel koşullar ve inşa edilen yapılar incelendiği zaman pek fazla örneğe rastlanamamaktadır. Kurtuluş Savaşı'nın hemen ardından modernizm etkilerinin görüldüğü yapıların inşa süreçleri ve tercih şekillerinin halkın orta gelir ve üst seviyesi olarak tanımlanan gruplarına ait kesim tarafından özel müteahhitler tarafından gerçekleştirildiği bilinmektedir. 1930'lu yıllarda devlet farklı dönemlerde çıkardığı yasa ve planlamalar ile konut sorununu gidermeye çalışırken, planlamadaki aksaklıklar ve yetersiz sermaye

nedeniyle konut üretiminin tam olarak ilerleyememesine sebep olmuştur (Sey 1998, Türkün 2011).

Modernleşmenin küresel yankılarının yanı sıra ülkemizde ortaya çıkardığı mimari yenilikler ve bu yeniliklerin çıkardığı sesler özellikle Cumhuriyetin ilanından sonra fazlasıyla etkisini göstermeye başlamıştır. Başkent Ankara’da devrim niteliğinde inşa edilen yapılar ve bu yapıların işlevsellikleri mimari çevrede büyük yankı oluştururken, bu gelişmelerin aile ve konut ortamlarındaki gelişimleri de dikkat çeker bir nitelikte gelişmeye devam etmekteydi.

Hakimiyet-i Milliye gazetesinin 20 Temmuz 1929’da yayınlanan sayısında “Modern Bir Ev Nasıl Döşenmelidir?” başlığıyla yazılan yazıda, bir aile için tasarlanan konutun modern konut kavramında nasıl değerlendirildiği şu şekilde tanımlanmaktadır;

“Salonu hafif, dağınık ve mat bir ışıkla aydınlatmak lazımdır, koltukların yanına ayrıca süslü masa lambaları koymak muvafık olur... Yatak odasının sıhhi ve rahat olması gerektiğini belirterek, geniş bir karyola, toz yuvası olamayacak düz eşya- tuvalet masası, komidin, gardırop ve bir iki sandalye, komidinin üzerine gölgelikli bir lamba... Oturma odasında gerek gün ışığı gerekse elektrik ışığı makbuldür, ayrıca bir de ayaklı lamba vardır. Alçak çay masası, renkli ve süslü yastıklar, avizeler odaya neşe ve hususiyet verir (Modern Bir Ev, 1929, s.5).”

Aynı dönemde yayınlanan dergi ve gazetelerde, evlerde kullanılan eşyaların çeşitliliği, renkleri, sağlığa uygunluğu ve işlevlerinden kaynaklı duyuşsal ve görsel ayrıntılarıyla aktarılan bu tanımlamaların benzerlerine rastlanmaktadır (Değirmencioğlu ve İleri, 2020). Toplumsal ve siyasal bağlamda eğitim, sağlık, hukuk ve askeri alanlarda yaşanan birçok değişim ve dönüşümün Türk toplumunda modernite kavramını açıklayan unsurlardan biridir. Yapılan literatür çalışmalarına göre, Osmanlı toplumunun bu nesnelerle olan bağı zaman içinde farklı anlamlar kazanmıştır.

II. Mahmud döneminde genellikle Avrupa’dan gelen eşyaların, Osmanlı bürokrat ve elit sınıfına sunulan toplumsal statü aracı iken, 19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarında toplumun üst tabakası olan elit kısmın dışında da ilgi çektiğini ve iç mekân organizasyonunda bütünsel olarak önem kazandığını iddia etmiştir. Bu dönemde çağdaş kitle kentsel mekan ve konut dışı yapısal mekanlara nazaran yaşam alanı olan

eve ayrı bir önem gösterdiği, özellikle edebi eserler aracılığıyla yeni stili içinde kurguladığı görülmektedir (Tanyeli, 1996).

Modernleşmenin getirisi olarak mekânsal değişimlerin yanı sıra bu değişimlere nasıl adapte olunacağı ve mekanların nasıl değerlendirileceği – kullanılacağı da artık kitaplara konu olmaya başlamıştır. Konut iç mekanına ilişkin bir bilinç geliştirilmeye çalışılırken, çağdaş barınma ve yaşama modellerine dair sunulan ve el kitabı niteliği taşıyan ilk eserlerden biri de Ahmet Mithat Efendi tarafından 1894 yılında kaleme alınmış olan “Avrupa Adab-ı Muaşeret Yahut Alafranga” isimli eserdir. Ahmet Mithat Efendi tarafından yazılan bu eserin amacı insanlara taklit etmek hevesi nedeni ile yaptıkları yanlışları göstermek ve doğru olanı anlatmaktır.

Avrupa Adab – ı Muaşeret Yahut Alafranga isimli kitapta Avrupa görgü kurallarına ait ayrıntılı gözlemler ve incelemeler yer almakta ve yazar, küçük veya büyük salonların süsleme ve düzeninde dikkat edilmesi gereken en önemli konunun aydınlatma olduğuna işaret etmektedir:

‘Bir salonu tezyin [süsleme] hususunda en büyük ehemmiyet tenvirat meselesindedir. Tenviratta ve daha doğrusu vesait-i tenvîriyede ne kadar kesret olur [çokluk] ise o kadar kibarlık sayılır. Fakat asıl kibar olan yerlerde ne hava ne de petrol gazı salonlara kabul olunmayıp lambalar ve koleza yağı ile yanar cinsten vaz’olunur. Halen vesait-i tenvîriyenin en şık ispermeçet mumları olup büyük salonlardan başka yerlere elektrik ziyası bile henüz ithal olunmamıştır. Vesâit-i tenvîriye şamdan ve gerek tek ve gerek müteaddid [çeşit çeşit] mumlu fanuslu fanussuz masalar üzerine konur veya duvarlara çakılır nev’inden her nevi şamdanlar ile avizelerden ve bir de lambalardan ibarettir. Lambalar üzerine kâğıt ve kumaştan mamul mütehâlif [birbirine uymayan] şekillerde rengarenk abajurlar dahi koyarlar. Vesâit-i tenvîriyenin kesreti süs sayıldığından ekserisi yakılmayacak olduğu halde dahi münasebetli münasebetsiz yerlere bunları doldururlar. Bir salonun tezyinatı medh olunacağı zaman bilhassa “(...) nev tenvir olmuş idi,” derler ki, gündüz gibi tenvir edilmiş olduğunu beyan demektir (Ahmet Mithat, der. Doğan ve Gurbetoğlu, 2001, s.155).’

Şekil 7: Cumhuriyet dönemi konutlarında oda ve eşyalar, Yedigün Dergisi (Url-7)

1920 ve sonrası konutlarda iç mekânda aydınlatma elemanlarının öneminin yanında, 20. yüzyılda yaşamının sadeleştiği, kadınların iş hayatında aktifleşmeye başlayarak evde kısıtlı zaman geçirdiği bir döneme denk gelmektedir ve bu bağlamda mekânlar daha kullanışlı ve sade olmaya başlamıştır. Ev içinde odalar zamanla küçülmüş, mekanlar tek aileye göre tasarlanmaya başlamıştır (Şekil 9). Modernizm ilkelerinin benimsenmesiyle işlevsel, aydınlık ve dışa dönük mekanlar ortaya çıkmaya başlamıştır (Boyla,1997).

Modern mimarlık tanımı için yapılan açılımlar ve tanımlamalar, dönemsel etkiler ve akımın dünya genelinde gösterdiği etkiler göz önünde bulundurulduğunda yetersiz kalmaktadır. Türkiye gibi ülkelerde etkilerinin 1980'lere kadar etki göstermesi de bu tanımlamanın yetersiz kalmasının nedenlerinden biridir. Cumhuriyet Dönemi mimarisine ilişkin envanter oluşturmak üzere gerçekleştirilen DOCOMOMO Çalışmaları ile modernizm doğrultusunda verilen mimari eserler bir kapsayıcılığa ulaştırılmaya çalışılmıştır (Sharp, 2000).

Özellikle erken Cumhuriyet Döneminde yapıların Batı Dünyasında verilen örnekler ile benzerlikleri, yenilikçi olma açısından farklı bakış açısı sunmaları, yeni malzeme kullanımına teşvik etmeleri gibi kavramlarla örtüştükleri yadsınamaz bir gerçektir. Cephe ve planlama açısından benzerlik taşıyan birçok kurgusal sistematığın yanı sıra mekânsal özellikler açısından da benzerlikler bu nokta da gözler önüne serilmektedir.

Mekânsal kurgu bağlamında nitelik, nicelik, teknolojik yenilikler, renksel özellikler, organizasyonel yaklaşımlar ile de batı modernizminin örneklerine olan benzerlikler Erken Cumhuriyet Dönemi konutlarında görülmektedir. Tez kapsamında ortaya konulmak istenen konu bu doğrultuda modern mimarlık anlayışının konut iç mekanlarına nasıl yansıdığını örnekler üzerinden değerlendirerek ortaya koymaktır.

BÖLÜM 4

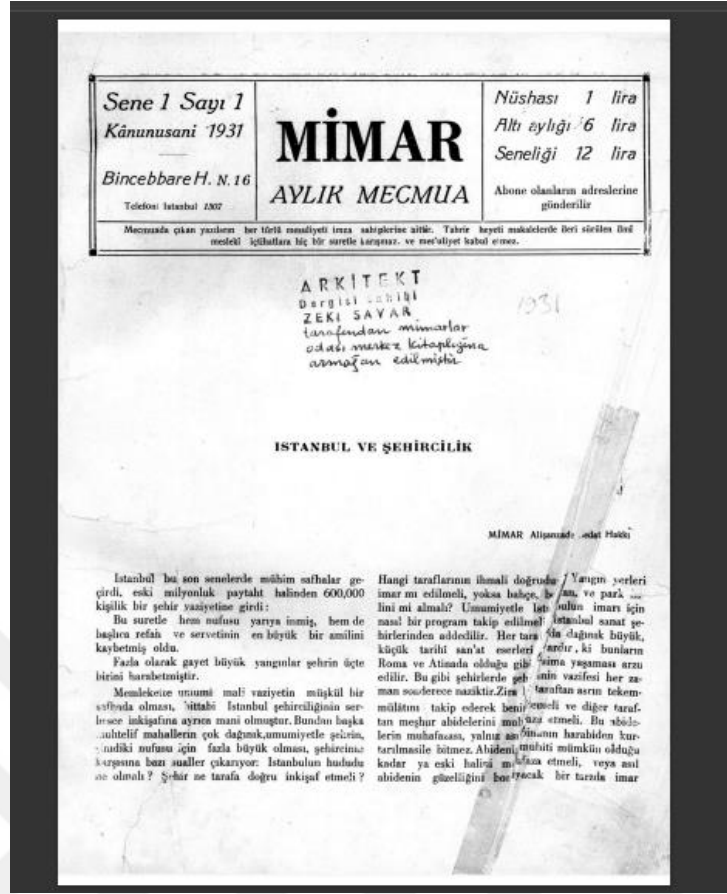
4. ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ KONUTLARI İÇ MEKANLARININ MODERNİZM BAĞLAMINDA ANALİZİ

4.1. Arkitekt Dergisi ve Çalışma Kapsamında Konutların Seçilmesi

17. yüzyılın ortalarında İngiltere’de süreli yayınlar devamlı olarak başlarken; mimarlık alanındaki yayınlar daha sonradan ortaya çıkmıştır. Bu yayınların önde gelenleri, öncelikle endüstrileşmenin getirdiği mimari üretim etkinliğinin değiştirmeye başladığı İngiltere, Almanya ve Fransa gibi sanayileşen ülkelerde ortaya çıkmıştır (Özgüven, 2020).

Türkiye’de 1930’lu yılların başında yayınlanmaya başlayan önce Mimar daha sonra Arkitekt dergisi, mimari yazıların mimarlık faaliyetlerini aktif biçimde etkilediği ilk mimarlık süreli yayınlardır. Batı’daki benzerlerinden farklı olarak, derginin öncelikli hedefi, mimarların etkileşim sağlayacakları bir platform oluşturmak, dönemin artan imar faaliyetleri doğrultusunda ülkenin farklı bölgelerindeki genç Türk mimarların mesleki üretimlerinden toplumu haberdar etmek ve örnek alınan Batı dünyasındaki mimarlık alanındaki modern tasarım değer ve yaklaşımlarını Türk mimarlarına tanıtmaktır. Mimar/Arkitekt, diğer yandan genç Türk mimarlar için eğitici bir rol almış ve yayın hayatı boyunca, Türkiye’deki mimarlık kültürünün önemli temel taşlarından biri olmuştur (Ozan, 2009).

1931, 1980 yılları arasında mimarlık eserleri üzerine hizmet veren ve mimarlık tarihine ışık tutan derginin ilk yayın editörü Zeki Sayar’dır. Öncelikle aylık periyotlar halinde yayınlanan dergi, yıllar içerisinde yayın sayısında farklılıklar göstermiştir.

Şekil 8: Arkitekt Dergisi İlk Sayısı Kapağı (Url-8)

Çalışma kapsamında Cumhuriyet dönemi mimarisinde toplumsal ve sosyal açıdan önemli bir dönem olarak bilinen ve modernizmin etkileri ve cumhuriyet kazanımlarıyla özdeşleşen Erken Cumhuriyet dönemindeki konut mimarisi ele alınmıştır. Literatür açısından incelendiğinde genellikle konutun form ve cephe düzeyinde ele alındığı, iç mekan kurgusunda özellikle yaşam alanları konusunda yeterince çalışmanın olmadığı dikkati çekmektedir. Bu nedenle Türkiye mimarlığı açısından önemli bir arşiv niteliği taşıyan ve basılı tek yayın olan Arkitekt dergisi kaynak alanı olarak seçilerek örneklerdeki iç mekan kurgusu üzerine odaklanılmıştır.

Mimarlar odasının oluşturduğu Arkitekt dergisine ait veri tabanında yapılan incelemelerde 1931-1980 yıllarında yayınlanan toplam 266 dergi sayısından iç mekan fotoğraflarına yer verilen 54 örnek incelenmiştir.(E Konut iç mekanının incelenmesinde kaynak oluşturacak iç mekan görselleri dergide 1930 – 1957 yılları arasında yayınlanan dönemin ünlü mimarlarının tasarlamış ve uygulamış olduğu konutlar arasından seçilmiştir. Seçim kriterlerinde öncelik konutların plan şemalarının

yer alması, iç mekan görsellerinin bulunuyor olması, seçilen konutların 200 – 240 m² arası oturuma sahip olan müstakil, bahçe içerisinde yer alan konutlar olmasına dikkat edilmiştir. Konut başlığı altında olan yalı ve köşk tipi evler hem dönüşümden etkilenme süreci farklılığı hem konut temel gereksinimlerine ek farklı niteliklere sahip olması nedeniyle araştırmaya dahil edilmemiştir. Dönemi temsil etme niteliği barındıran 20 konut seçilerek analiz edilmiştir.

Seçilen 20 konut örneği üzerinde belirlenen analiz parametreleri bağlamında mekânsal analizler yapılmış ve ortaya çıkan sonuçlar görsel tablolarda gösterilmiştir. Analizler modernizm etkisinin en fazla yaşam biçimine etkisinin görüldüğü yaşama alanları olan salon (ya da yaşama mekanı) mekanlarında yapılmıştır. Modernizmin konutların yaşama mekanlarındaki getirdiği değişim ve etkiler tespit edildiği araştırma kapsamında seçilen konutlar sırasıyla;

1. Modada Bir Villa (Zeki Sayar),
2. Çankaya’da Bir Villa (Seyfi Arkan),
3. Büyükkada’da Bir Villa (Samih Kaynak),
4. Moda’da Bir Villa (Ziya Kozanoğlu),
5. Kalamış’ta Bir Villa (Zeki Sayar),
6. B.Vehbi Evi (Mimar Refik),
7. Bebek’te Bir Villa (Erip Erbilin),
8. Suadiye’de Bir Villa (Zeki Sayar),
9. Prof. A.A. Evi (Sedat Eldem),
10. Anadolu Hisar’ında Bir Ev (Rebii Gorbon),
11. Caddebostan’ında Bir Villa (Sedad Erkoğlu),
12. Bay Selim Süter Evi (Halit Femir ve Feridun Akozan),
13. Sadıkoğlu Villası (Emin Necip Uzman),
14. Mühendis Arif Saltuk Villası (Ercüment Bigat ve İlhan Bilge),
15. Haluk Şaman Villası (Utarit İzgi),
16. Muammer Arıtan Villası (Utarit İzgi ve Mahmut Bir),
17. Uzunoğlu Ailesi Villası (Muhteşem Giray),
18. Özgür Ailesi Villası (Muhteşem Giray),
19. Boğaziçi’nde Bir Villa (Emin Necip Uzman),
20. Tuzla’da Bir Yaz Evi (Emin Necip Uzman).

4.2. Analiz Parametrelerinin Belirlenmesi

Mimarlıkta değerlendirme yapmak için, öncelikle amaca uygun olan değerlendirme kriterlerinin seçilmesi gerekmektedir. Varılmak istenen amacın bu durumda dikkate alınması önem arz etmektedir.

Mimarlıkta ve iç mimarlıkta bu bağlamda değerlendirme modelleri esasen tasarım sürecinde karar vermeye yardımcı olmak ve yapıda ortaya çıkan sonuç ürünü değerlendirmek amacı ile şekillendirilmektedir. Doğru bir değerlendirme yapabilmek konutların iç mekan görselleri ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Bu tarama sonucunda konutların en fazla salon / yaşam alanı ile ilgili iç mekan görsellerine ulaşılmıştır.

Tez çalışması kapsamında ilk olarak seçilen konut tiplerinin konut analiz tabloları oluşturuldu. Bu noktada amaç tezin 2.4. numaralı bölümünde anlatılan değerler bağlamında, çalışma alanı olarak seçilen konutların tablolar ile desteklenerek modernizm bağlamında değerlendirilmesidir.

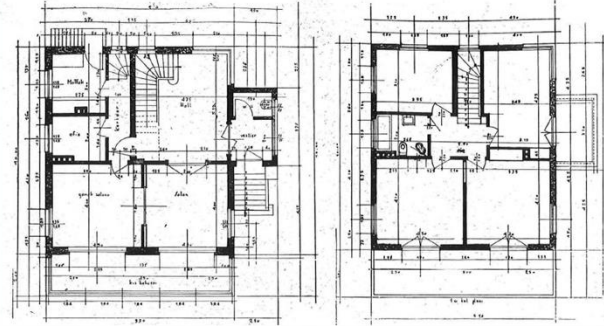
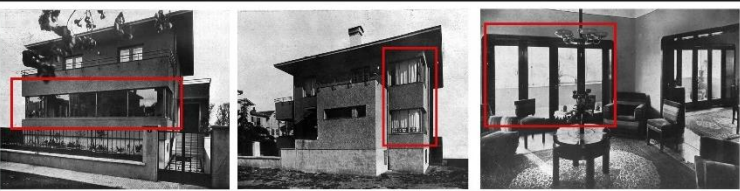
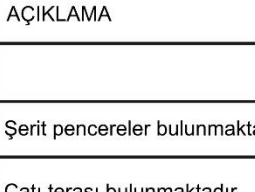
Oluşturulan tablolarda inceleme kapsamında seçilen 20 adet konut örneğinin ilk olarak yapı analiz tabloları oluşturulmuştur. Yapı analiz tablolarında verilerin doğru değerlendirilebilmesi için Arkitekt dergisinin yayınlarından faydalanılmıştır. Konutların yılı, tasarımcıları, adı ve dergi de hangi yıl yayınlandıkları, metrekareleri analiz tablolarının ilk verilerini oluşturmaktadır.

Analiz tablolarının 2. bölümü olarak konutların plan şemalarına, cephe kurgusuna, iç mekan / dış mekan ilişkisine, mobilya ve malzeme özellikleri gibi bilgilere yer verilmiştir.

Analiz tablosu son bölümünde ise yapılar hakkında elde edilen buğular modern mimari anlayış değerleri ile karşılaştırılmıştır.

4.3.Konut İç Mekanlarına Yönelik Analiz Tabloları

1. Modada Bir Villa (Zeki Sayar),

YAPI 1							
Adı : Modada Bir Villa Mimarı : Zeki Sayar Yeri : Moda, İstanbul Yıl - Sayı : 1936 - 3							
PLAN ORGANİZASYONU	- Orta ana hol etrafında kare plan olarak şekillenmiştir. - Mutfak, yemek odası ve ofis kısmı hol ile salon ve girişten ayrılmıştır.						
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Kübik cephe anlayışı hakimdir. - Şerit ve köşe pencereleri kullanılmıştır. - Balkon kullanımı vardır. - Giriş kısmı kütleli olarak belirgindir.						
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Balkon kullanımı, köşe ve geniş açıklıklı şerit pencereler ile iç-dış ilişkisi artırılmıştır.						
MOBİLYA / EŞYA	- Cam detaylı sergileme büfeleri bulunmaktadır. - Tekli berjer kullanımı vardır. - Duvarlarda sergileme nişi bulunmaktadır. - Dekorasyonda canlı bitki, vazo, tablo kullanılmıştır. - Aydınlatmada geometrik formlu farklı modellerde sarkıt avizeler kullanılmıştır. - Geometrik ve geleneksel desenlerde halı-kilim kullanımı vardır.						
MALZEME	- Deri koltuk kullanılmıştır. - Ahşap malzeme kapı ve merdivende kullanılmıştır. - Berjerlerde çizgi desenli kumaş kullanılmıştır.						
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	AÇIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme
	Açık Plan						
	Serbest Cephe	Şerit pencereler bulunmaktadır.					
	Çatı Terası / Balkon	Çatı terası bulunmaktadır.					
	Dolu / Boş İlişkisi	Cephede plan ilişkisi açıklıkla okunabilmektedir.					
	Açık Taşıyıcı						
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Malzeme, kütle kompozisyonu, mobilya seçimleri ve plan şekillenmesi modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.					

Tablo 2: Modada Bir Villa Analiz Tablosu

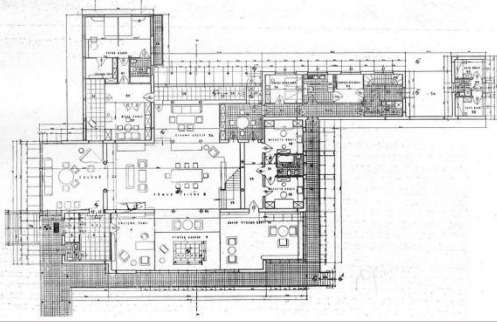
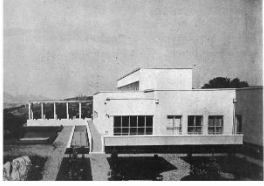
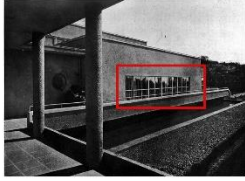
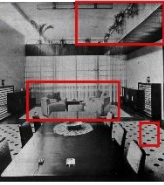
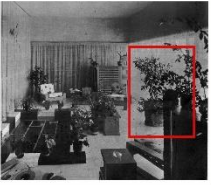
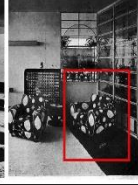
Kadıköy'ün Moda semtinde yapılan bu villâ iki buçuk katlı, kalabalık olmayan bir aile için yapılan yedi odalı bir villadır. Birkaç mermer basamakla zemin kattaki antreden bir hole girilmektedir. Bu katın bir kabul salonu, yemek odası ve servis alanı vardır. Ön cephede iki salonun önünü tamamen kaplayan bir kış bahçesi yapılmıştır. Holden, karaağaçtan bir merdivenle yatak odalarının bulunduğu birinci kata çıkılmaktadır. Bu katta dört yatak ve bir banyo odası vardır. Antre merdivenleri ve antre zemini, kış bahçesi mermer kaplıdır. Binanın bütün pencereleri demirden yapılmıştır. Kış bahçesi olan kısım tüm ev cephesi boyunca demir sürme pencere yapılmıştır. Bu pencerenin beş büyük kısımdan ibaret olan parçalarının kolaylıkla açılıp kapanabilmesi için raylar üzerine piriç makaralar yapılmış ve açılıp kapanma kolaylaştırılmıştır. Pencereler, üst üste toplanmak üzere, parçaları içeriye soğuk girmemesi için binili ve geçmeli olarak yapılmıştır. Geçmelerin içine keçe konulmuştur (Arkitekt, 1936).

Yapının modern mimarlığa referans veren özellikleri;

- Geniş çıkmaları,
- Yataylık vurgusu
- Tasarımda gesamtkunstwerk² anlayışı,
- İç mekân tasarımında esneklik ve ihtiyaca göre şekil alabilmesi olarak sıralanabilir.

² Bazı mimarlık yazarları Gesamtkunstwerk terimini , bir mimarın binanın bütünlüğünün tasarımından ve / veya denetlenmesinden sorumlu olduğu durumları belirtmek için kullanmışlardır : kabuk, aksesuarlar, mobilyalar ve manzara. Gesamtkunstwerk kavramının bir bina ve içeriği açısından ilk kez ne zaman kullanıldığını iddia etmek zordur (terimin kendisi bu bağlamda 20. yüzyılın sonlarına kadar kullanılmamış olsa da); Zaten Rönesans döneminde, Michelangelo gibi sanatçılar görevlerinde mimari, iç tasarım, heykel, resim ve hatta mühendislik arasında kesin bir ayırım görmemekteydiler.

2. Çankaya’da Bir Villa (Seyfi Arkan),

YAPI 2							
Adı : Çankayada Bir Villa Mimarı : Seyfi Arkan Yeri : Çankaya, Ankara Yıl - Sayı : 1936 - 7							
PLAN ORGANİZASYONU	- Plan salonu merkez olarak etrafında şekillenmiştir. - Gece ve iş holü ayrımı yapılmıştır.						
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Kübik cephe anlayışı hakimdir. - Şerit, yuvarlak ve köşe pencereleri kullanılmıştır. - Taşıyıcı sistem kütle kurgusunda açıkça okunmaktadır.	 					
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Geniş pencereler, yarı açık saçaklı kısım iç ve dış ilişki arasında bağ oluşturmaktadır.	 					
MOBİLYA / EŞYA	- Cam detaylı sergileme büfeleri bulunmaktadır. - Tekli berjer kullanımı vardır. - Duvarlarda sergileme nişi bulunmaktadır. - Dekorasyonda canlı bitki, vazo, tablo kullanılmıştır. - Geometrik ve geleneksel desenlerde halı-kilim kullanımı vardır. -Külük bulunmaktadır.	 					
MALZEME	- Dokulu ve geometrik kumaş kullanılmıştır. - Merdiven ve tavan kaplamalarında ahşap kullanılmıştır.	 					
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	AÇIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme
	Açık Plan	Salonda diğer mekanlardan ayıran bölümlenmeler yoktur.	■	■	■	■	■
	Serbest Cephe	Şerit pencereler bulunmaktadır.	■	■	■	■	■
	Çatı Terası / Balkon	Balkon bulunmaktadır.	■	■	■	■	■
	Dolu / Boş İlişkisi	Cephede plan ilişkisi açıklıkla okunabilmektedir.	■	■	■	■	■
	Açık Taşıyıcı	Taşıyıcılar net şekilde okunabilmektedir.	■	■	■	■	■
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Malzeme, mobilya seçimleri ve plan şekillenmesi modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.	■	■	■	■	■
			■	■	■	■	■

Tablo 3: Çankayada Bir Villa Analiz Tablosu

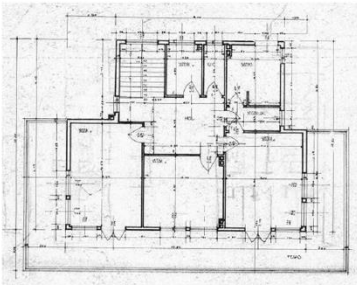
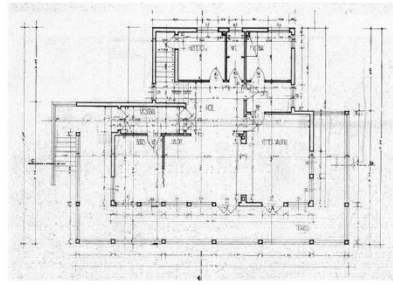
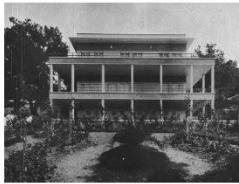
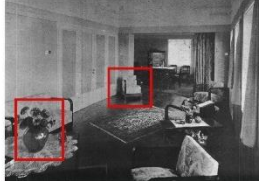
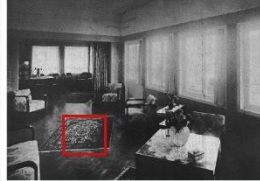
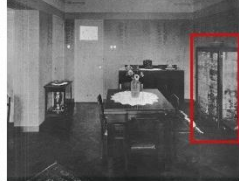
Yapı tek kattan oluşmaktadır. Betonarme taşıyıcı, tuğla duvar, Edelputz sıva, pencere ve kapılar demir profil ve bronz kromajlı, terasa açılan demir kapılar da altından makaralı ve yana sürmelidir.

Binanın subasman ve dış merdivenleri Ankara'nın yerel bir taşından yapılmıştır. Villaya döşemesi mermer olan ana girişten girilir. Bu holün havalandırması tavandaki yuvarlak pencereden yapılmıştır. Bu holden çalışma odasına ve büyük salona geçilir. Salonda bulunan mobilyalar salona göre yerleştirilerek koltuklar renkli ve desenli kumaşlarla kaplanarak dekore edilmiştir, döşemeleri parke kaplanmıştır. Ebeveyn banyonun döşeme ve tavanı Oniks mermerle kaplanmıştır (Arkitekt, 1936).

Yapının modern mimarlığa referans veren özellikleri;

- Yapıyı zeminden yükselten düşey taşıyıcılar Le Corbusier'in pilotilerini akla getirmektedir.
- Kütlenin, iç mekânın işlevine ve işleyişine göre şekillendiği görülmektedir.
- Yarı-açık mekânlarla, iç mekânlar ve dış mekânlar arasında ara mekânlar oluşturarak akıcılık oluşturulmaya çalışılmıştır.
- Yapının ön ve yan cephesinden, cephe boyunca uzanan sirkülasyonu desteklemek amacı ile yürüyüş alanı / balkonlar yer almaktadır.
- Cam kullanımı cephede olduğu kadar iç mekanda hakim noktadadır.

3. Büyükdada'da Bir Villa (Samih Kaynak),

YAPI 3							
Adı : Büyükdada Bir Villa Mimarı : Samih Kaynak Yeri : Büyükdada, İstanbul Yıl - Sayı : 1936 - 8		 					
PLAN ORGANİZASYONU	- Plan orta hol etrafında şekillenmiştir.						
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Kübik cephe anlayışı hakimdir. - Taşıyıcı sistem kütle kurgusunda açıkça okunmaktadır.	 					
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Geniş pencereler, yarı açık saçaklı kısım iç ve dış ilişki arasında bağ oluşturmaktadır.						
MOBİLYA / EŞYA	- Cam detaylı sergileme büfeleri bulunmaktadır. - Tekli berjer kullanımı vardır. - Dekorasyonda vazo - Geometrik ve geleneksel desenlerde halı-kilim kullanımı vardır.	 					
MALZEME	- Dokulu ve geometrik kumaş kullanılmıştır.						
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	AÇIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme
	Açık Plan						
	Serbest Cephe						
	Çatı Terası / Balkon	Balkon bulunmaktadır.	■	■	■		
	Dolu / Boş İlişkisi	Cephede plan ilişkisi açıklıkla okunabilmektedir.		■			
	Açık Taşıyıcı	Taşıyıcılar net şekilde okunabilmektedir.		■	■		
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Malzeme ve mobilya seçimleri modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.			■	■	■

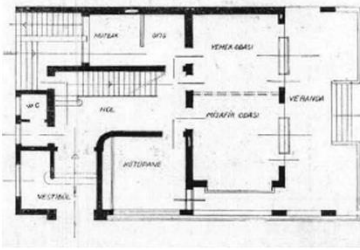
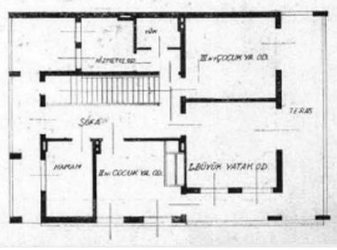
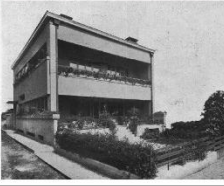
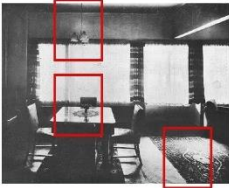
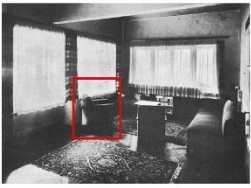
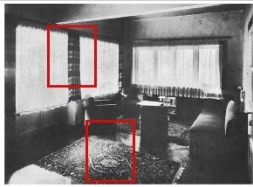
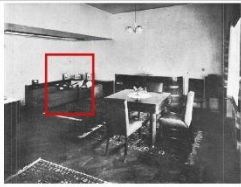
Tablo 4: Büyükdada Bir Villa Analiz Tablosu

Büyükkada'da denize hakim bir tepede bulunan bu villa bir bodrum, zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. Arazinin fazla kotlu olmasından dolayı zemin katın arka bölümünün toprağa gömülmemesi için bodrum kat yüksek yapılmış ve ön kısmı terasa bakmıştır. Caddeden, bahçeden ve evin yan merdiveninden zemin kat terasına çıkılır. Bu teras evin görülebilecek tüm manzarasına hakimdir. Eve teras bölümünden girilmektedir. Zemin katta salonlar, mutfak ve hizmetli odası, üst katta üç adet yatak odası ve bir banyo bulunmaktadır (Arkitekt, 1936).

Yapının modern mimarlığa referans veren özellikleri;

- Açık taşıyıcı sistem bulunmaktadır.
- Kütlenin, iç mekânın işlevine ve işleyişine göre şekillendiği görülmektedir.
- Yarı-açık mekânlarla, iç mekânlar ve dış mekânlar arasında ara mekânlar oluşturarak akıcılık oluşturulmaya çalışılmıştır.
- Yapının ön ve yan cephesinden, cephe boyunca uzanan sirkülasyonu desteklemek amacı ile yürüyüş alanı / balkonlar yer almaktadır.

4. Moda'da Bir Villa (Ziya Kozanoğlu)

YAPI 4									
-Adı : Modada Bir Villa Mimarı : Ziya Kozanoğlu Yeri : Moda, İstanbul Yıl - Sayı : 1936 - 9									
PLAN ORGANİZASYONU	- Plan ana hol etrafında şekillenmiştir. - İş holü ayrıımı yapılmıştır.								
	KÜTLE / CEPHE KURGUSU - Kübik cephe anlayışı hakimdir. - Şerit pencereler kullanılmıştır.								
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Geniş pencereler, yarı açık saçaklı kısım iç ve dış ilişki arasında bağ oluşturmaktadır.								
	MOBİLYA / EŞYA - Cam detaylı sergileme büfeleri bulunmaktadır. - Tekli berjer kullanımı vardır. - Dekorasyonda vazo kullanılmıştır. - Mobilyalar alçak boyutlardadır. - Aydınlatmada sarkıt avize kullanılmıştır.								
MALZEME	- Perde ve yastıklarda geometrik desenli kumaş kullanılmıştır. - Merdiven ve tavan kaplamalarında ahşap kullanılmıştır. - Geleneksel desenlerde halı-kilim kullanımı vardır.								
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	AÇIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme		
	Açık Plan								
	Serbest Cephe	Şerit pencereler bulunmaktadır.							
	Çatı Terası / Balkon	Balkon bulunmaktadır.							
	Dolu / Boş İlişkisi								
	Açık Taşıyıcı	Taşıyıcılar balkonda açığa çıkmıştır.							
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Malzeme, mobilya seçimleri ve cephe kurgusu modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.							

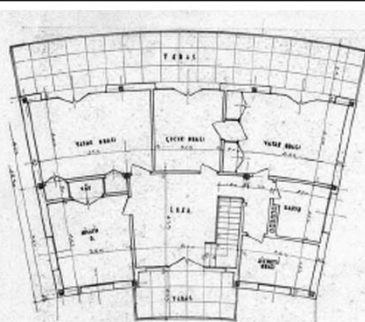
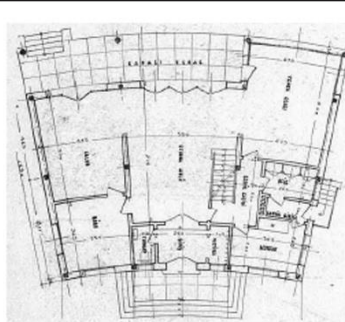
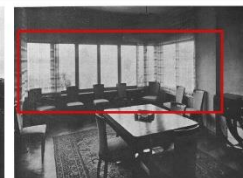
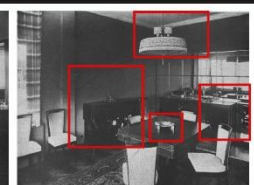
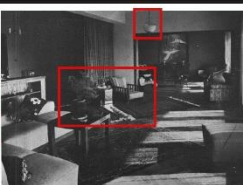
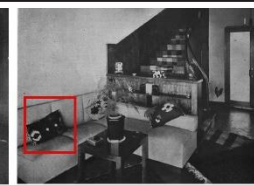
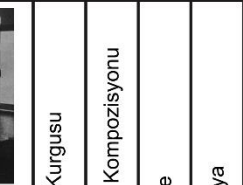
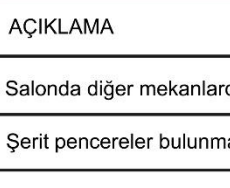
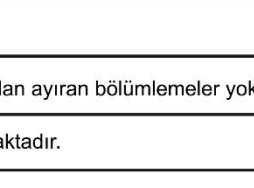
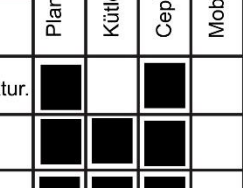
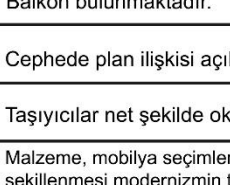
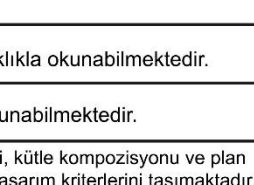
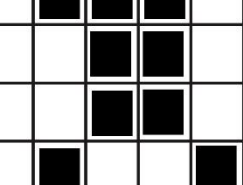
Tablo 5: Modada Bir Villa Analiz Tablosu

Moda'nın Fenere bakan cephesinde inşa edilen bu ev beş kişilik bir aile için tasarlanmıştır. İki normal ve bir bodrum kattan oluşmaktadır. Küçük bir antreden iki basamak ile zemin kata çıkılarak hole girilmektedir. Holde kat merdiveni bulunmaktadır. Merdiven karaağaçtan yapılmıştır. Antrenin yanında bir okuma odası, ön cephede oturma odası ve yemek odası bulunmaktadır. İki salonun cephesi boyunca önlerinde üzeri kapalı bir teras yapılmıştır. Teras Fenerbahçe ve Adalar'a kadar geniş bir manzaraya hakimdir. Yemek odasından ofis ve mutfak kısmı ile iletişim kurulabilmektedir. Birinci katta üç yatak odası, bir banyo ve hizmetli odası bulunmaktadır. Bodrum kat servis, sığınak, depo ve teknik odalara ayrılmıştır. Bina dışı Edelputz sıva, kolonlar taraklanmış mermer sıvasıdır (Arkitekt, 1937).

Yapının modern mimarlığa referans veren özellikleri;

- Servis holü ayrımı bulunmaktadır.
- İç mekan malzeme, mobilya ve dekorasyonda modernizm simgeleri sıklıkla bulunmaktadır.
- Yarı-açık mekânlarla, iç mekânlar ve dış mekânlar arasında ara mekânlar oluşturarak akıcılık oluşturulmaya çalışılmıştır.
- Yapının taşıyıcı sistemi teras bölgelerinde açık şekilde okunmaktadır.

5. Kalamış'ta Bir Villa (Zeki Sayar),

YAPI 5									
Adı : Kalamışda Bir Villa Mimarı : Zeki Sayar Yeri : Kalamış, İstanbul Yıl - Sayı : 1937 - 2									
PLAN ORGANİZASYONU	- Plan manzaraya yönelik olarak şekillenmiştir.								
	- Açık plan anlayışı hakimdir.								
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Kübik cephe anlayışı hakimdir.								
	- Taşıyıcı sistem kütle kurgusunda açıkça okunmaktadır.								
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Geniş pencereler, yarı açık saçaklı kısım iç ve dış ilişkisi arasında bağ oluşturmaktadır.								
MOBİLYA / EŞYA	- Cam detaylı sergileme büfeleri bulunmaktadır.								
	- Tekli berjer kullanımı vardır.								
MALZEME	- Duvarda sergileme nişi bulunmaktadır.								
	- Dekorasyonda canlı bitki, vazo, tablo ve ayna kullanılmıştır.								
MODERNİZM	- Küllük bulunmaktadır.								
	- Piyano bulunmaktadır.								
	- Farklı geometrilere sarfıt avizeler kullanılmıştır.								
	- Dokulu ve geometrik kumaş kaplamalı yastıklar ve perdeler kullanılmıştır.								
	- Merdiven kaplamalarında ahşap kullanılmıştır.								
	- Geleneksel desenlerde halı-kilim kullanımı vardır.								
ÖZELLİKLER		AÇIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme		
Açık Plan		Salonda diğer mekanlardan ayıran bölümler yoktur.							
Serbest Cephe		Şerit pencereler bulunmaktadır.							
Çatı Terası / Balkon		Balkon bulunmaktadır.							
Dolu / Boş İlişkisi		Cephede plan ilişkisi açıklıkla okunabilmektedir.							
Açık Taşıyıcı		Taşıyıcılar net şekilde okunabilmektedir.							
İç Mekan Kavramsal Tasarım		Malzeme, mobilya seçimleri, kütle kompozisyonu ve plan şekillenmesi modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.							

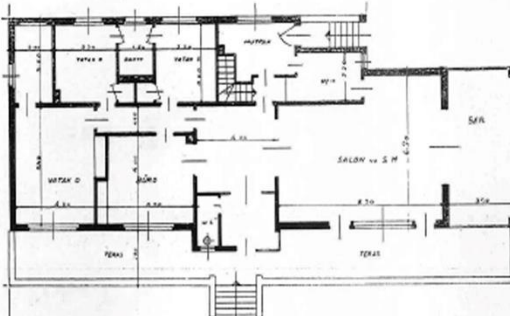
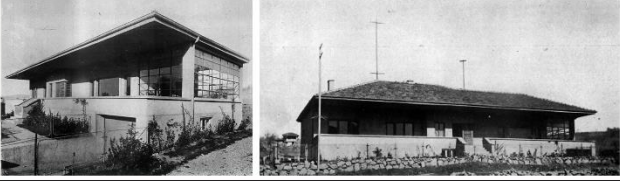
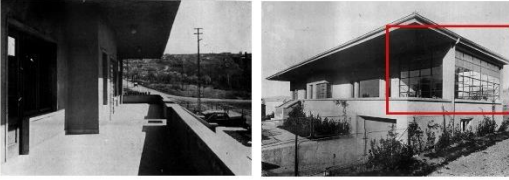
Tablo 6: Kalamışta Bir Villa Analiz Tablosu

Kalamış sahilinde hafif eğimli bir arazide yapılan bu villa, iki kat ve bir bodrumdan oluşmaktadır. Arazinin sahile doğru genişleyen kısmında, geniş cephe deniz ve manzara konumlanmaktadır. Plan bir ailenin yaşayabileceği gibi tasarlanmıştır. Zemin kata sokak tarafındaki antreden girilir. Bir tarafta tuvalet diğer tarafta vestiyer alanı bulunan antreden geniş bir hole geçilir. Holde kat merdiveni bulunur. Bu kısım gerekli zamanlarda geniş bir perde ile ana holden ayrılır. Ana holden yemek ve oturma salonlarına geçilir. Sağ tarafta servis bölümleri bulunmaktadır. Kat merdiveninin altında bodrum kat merdiveni gizlenmiştir. Mutfak ve ofis bir koridor ile yemek salonuna bağlantılıdır. Bu kısımda ayrıca hizmetlilerin kullanması amaçlı bir koridor bulunur. Hol ve salon arasında kapı kullanılmamış, yemek salonu holden sürmeli bir kapı ile ayrılmıştır. Bu alanların önünde tüm manzarayı gören geniş ve kolonlu bir teras bulunmaktadır. Birinci kat yatak odalarına aittir. Kat merdiveni ile geniş bir antreye çıkılmaktadır. Burada yatak odası ve banyo bulunmaktadır. Aynı katta bir çocuk, bir misafir odası ve banyo bulunmaktadır. Sokak cephesinde binanın orta kısmına denk gelen bir teras yapılmıştır. Bina tamamı ile betonarmedir. Çatıda her taraftan bir metre genişliğinde saçak yapılmıştır. Zemin kat meşe parke döşelidir. İç merdiven ve kapılar karaağaçtır. Doğramalar Alman usulü çırallı kasalıdır. Tüm pencerelerde storlar, yatak odası, ofis ve mutfakta sineklikler bulunmaktadır. Zemin kat salonunda şömine bulunmaktadır. Şömine 2 cm kalınlığında siyah mermer ile kaplanmıştır. Antre, merdivenler mermerdir (Arkitekt, 1937).

Yapının modern mimarlığa referans veren özellikleri;

- Açık plan anlayışı bulunmaktadır.
- İç mekan malzeme, mobilya ve dekorasyonda modernizm simgeleri sıklıkla bulunmaktadır.
- Yarı-açık mekânlarla, iç mekânlar ve dış mekânlar arasında ara mekânlar oluşturarak akıcılık oluşturulmaya çalışılmıştır.
- Yapının taşıyıcı sistemi teras bölgelerinde açık şekilde okunmaktadır.

6. B.Vehbi Evi (Mimar Refik),

YAPI 6							
Adı : B. Vehbi Evi Mimarı : Mimar Refik Yeri : Kavaklıdere, Ankara Yıl - Sayı : 1937 - 3							
PLAN ORGANİZASYONU	- Plan orta hol etrafında şekillenmiştir. - Gece holü ayrımı vardır.						
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Kübik cephe anlayışı hakimdir.						
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Geniş pencereler, yarı açık saçaklı kısım iç ve dış ilişki arasında bağ oluşturmaktadır.						
MOBİLYA / EŞYA	- Cam detaylı sergileme büfeleri bulunmaktadır. - Tekli berjer kullanımı vardır. - Dekorasyonda canlı bitki, vazo, tablo ve ayna kullanılmıştır. - Aydınlatmada sarkıt avize ve aplik kullanılmıştır.						
MALZEME	- Geometrik desenli berjer kaplaması vardır. - Geleneksel desenlerde halı-kilim kullanımı vardır.						
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	AÇIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme
	Açık Plan						
	Serbest Cephe	Şerit pencereler bulunmaktadır.		■	■		
	Çatı Terası / Balkon	Balkon bulunmaktadır.		■	■		
	Dolu / Boş İlişkisi						
	Açık Taşıyıcı						
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Mobilya ve dekorasyon ürünleri modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.					■

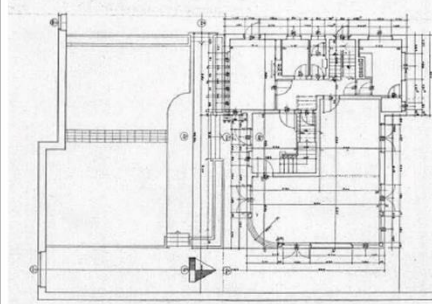
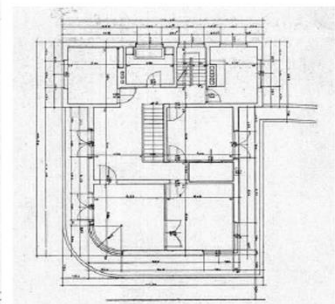
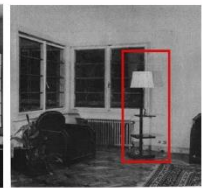
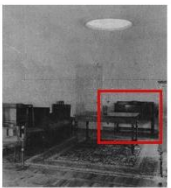
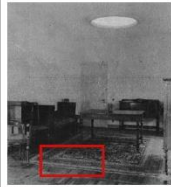
Tablo 7: B.Vehbi Evi Analiz Tablosu

Ankara Kavaklıdere’de geniş bir arazi üzerinde tek kat olarak yapılan bu bina sade yapısı ile dikkat çekmektedir. Evin tüm cephelerini kapsayan ve geniş bir saçak ile gölgelendirilen büyük bir teras, manzaraya hakim bir gündelik oturma ve çocuk oynama alanı olarak planlanmıştır. Bu terasa ortadan birkaç basamak ile çıkılır. Antreden girilen iç hol, sol tarafta büro, sağ tarafta salon, yemek odası ve kış bahçesi ile kabul kısmına geçilir. Evin yatak odaları kısmı holden ayrı bir kapı ve koridor ile ayrılmaktadır. Burada bir büyük, bir küçük iki yatak odası ve bir banyo bulunmaktadır. Servis kısmı evin arka kısmındaki antreli ve bodrumla doğrudan bağlantılı olarak planlanmıştır. Bodrum katın bir kısmı hafif bir rampa ile girilen bir garaj olarak planlanmıştır (Arkitekt, 1937).

Yapının modern mimarlığa referans veren özellikleri;

- Kübik cephe anlayışı ve geniş pencere açıklıkları vardır.
- İç mekan malzeme, mobilya ve dekorasyonda modernizm simgeleri sıklıkla bulunmaktadır.
- Yarı-açık mekânlarla, iç mekânlar ve dış mekânlar arasında ara mekânlar oluşturarak akıcılık oluşturulmaya çalışılmıştır.

7. Bebek'te Bir Villa (Erip Erbilin),

YAPI 7							
Adı : Bebekte Bir Villa Mimar : Erip Erbilin Yeri : Bebek, İstanbul Yıl - Sayı : 1937 - 8		 					
PLAN ORGANİZASYONU	- Plan hol etrafında şekillenmiştir.						
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Oval formlu cephe anlayışı hakimdir. -Köşe penceresi kullanılmıştır.	 					
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Geniş pencereler, yarı açık saçaklı kısım iç ve dış ilişki arasında bağ oluşturmaktadır.	 					
MOBİLYA / EŞYA	- Cam detaylı sergileme büfeleri bulunmaktadır. - Mobilyalar alçak boyutludur. - Tekli berjer kullanımı vardır. - Dekorasyonda canlı bitki kullanılmıştır. - Aydınlatmada abajur kullanılmıştır.	 					
MALZEME	- Gelenek desenlerde halı-kilim kullanımı vardır.						
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	AÇIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme
	Açık Plan						
	Serbest Cephe	Şerit pencereler bulunmaktadır.		■	■		
	Çatı Terası / Balkon	Balkon bulunmaktadır.	■	■	■		
	Dolu / Boş ilişkisi	Cephede plan ilişkisi açıklıkla okunabilmektedir.		■	■		
	Açık Taşıyıcı						
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Mobilya seçimleri, kütle kompozisyonu ve plan şekillenmesi modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.		■	■	■	

Tablo 8: Bebekte Bir Villa Analiz Tablosu

Bu villâ Bebek'te sahile karşı bir arsa üzerine inşa edilmiştir. Yapı adi kâgir, döşemeler betonarmedir. Yuvarlak köşe Boğaza nazır bir vaziyettedir. Salon gerek Boğaza ve gerek etraftaki ağaçlık bahçelere nazır ve hâkim bir vaziyettedir. Binanın üstü terastır. Binanın etrafı kâmilten balkonla çevrilmiştir (Arkitekt, 1937).

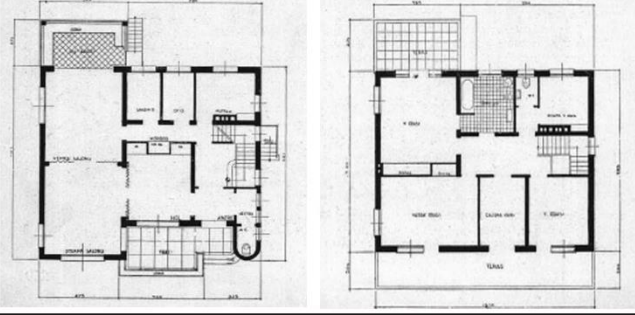
Yapının mekân organizasyonu özelinde iç mekan özellikleri;

- Yüksek tavan sayesinde mekân da daha ferah bir ortam yaratılmaya çalışılmıştır.
- Modern mimarinin getirisi olarak mobilyalar minimalist ve süsten uzaktır
- Geniş pencere açıklıkları sayesinde gün ışığı içeriye alınmaktadır.
- Mekanlar arası geniş açıklıklar ile sirkülasyon sağlanmaktadır.
- Malzeme seçimi, mekânın genel atmosferini destekler nitelikte yalındır.
- Dikey sirkülasyon için kullanılan merdiven ahşap kaplamadır.
- Yapıya giriş yan cephedendir,
- Alışılmış konut mekân sınıflamasından farklı olarak giriş katta bir ofis alanı bulunmaktadır.

Yapının modern mimarlığa referans veren özellikleri;

- Geniş balkon çıkması,
- Yataylık vurgusu
- Tasarımda gesamtkunstwerk anlayışı,
- İç mekân tasarımında esneklik ve ihtiyaca göre değişebilirlik olarak sıralanabilir.

8. Suadiye’de Bir Villa (Zeki Sayar),

YAPI 8							
Adı : Suadiyede Bir Villa Mimarı : Zeki Sayar Yeri : Suadiye, İstanbul Yıl - Sayı : 1937 - 10							
PLAN ORGANİZASYONU	- Plan hol etrafında şekillenmiştir.						
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Kübik cephe anlayışı hakimdir.						
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Geniş açıklıklı pencereler ve yarı açık saçaklı kısım iç ve dış ilişki arasında bağ oluşturmaktadır.						
MOBİLYA / EŞYA	- Cam detaylı sergileme büfeleri bulunmaktadır. - Tekli berjer kullanımı vardır. - Heykel kullanımı vardır. - Dekorasyonda canlı bitki, vazo, tablo ve ayna kullanılmıştır. - Aydınlatmada farklı sarkıt avizeler kullanılmıştır.						
MALZEME	- Dokulu kaplamalar kullanılmıştır. - Geleneksel desenlerde halı-kilim kullanımı vardır.						
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	AÇIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme
	Açık Plan						
	Serbest Cephe						
	Çatı Terası / Balkon	Balkon bulunmaktadır.	■	■	■		
	Dolu / Boş İlişkisi	Cephede plan ilişkisi açıklıklarla okunabilmektedir.		■	■		
	Açık Taşıyıcı						
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Malzeme, mobilya seçimleri, kütle kompozisyonu ve plan şekillenmesi modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.			■	■	■

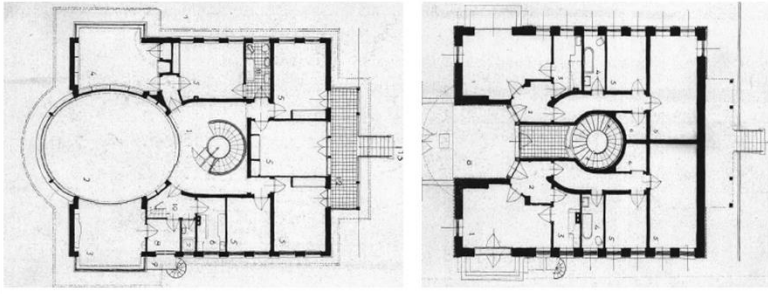
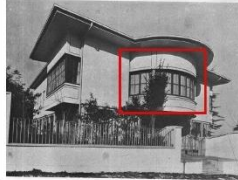
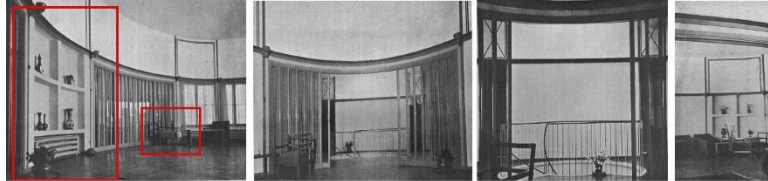
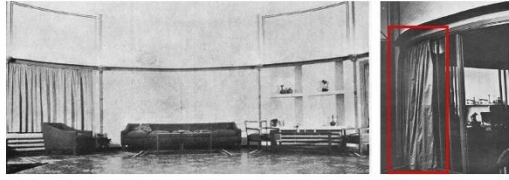
Tablo 9: Suadiyede Bir Villa Analiz Tablosu

Suadiye’de cadde üzerinde köşe başında inşa edilen bu villa caddenin gürültü ve kalabalığından uzaklaşmak için geniş bir bahçe ile sokaktan 15 metre geride inşa edilmiştir. Binaya betonarme taşlı bahçe yolundan girilmektedir. Ön cephenin ortasında, antrenin yanında mermer kaplamalı yüksek bir teras bulunmaktadır. Terasa hol ve salondan çıkılmaktadır. Sokak kapısından küçük bir antreye girilmekte, antrenin sağında bir vestiyer ve bir misafir tuvaleti bulunmaktadır. Antreden kat merdiveninin bulunduğu küçük hol ve diğer oturma holüne geçilir. Oturma holü, misafir ve yemek salonları birbirinden perdeler ile ayrılır. Yemek salonu deniz manzaralıdır ve önünde bir kış bahçesi bulunmaktadır. Bir koridor ile antreye, yukarı kata ve salonlara bağlanmıştır. Serviste hizmetli odası, ofis ve mutfak bulunmaktadır. Bu alandan bodrum kata inilmektedir. Bodrum katta kalorifer dairesi, çamaşırlık, hizmetli banyosu ve arazinin kottan dolayı açığa çıkan kısımlarında üç odalı, mutfak ve banyolu bir alan oluşturulmuştur. Ön cephe üzerinde iki yatak odası ve bunların arasında bir çalışma odası bulunmaktadır. Ev 6 – 8 kişilik bir ailenin yaşayabileceği şekilde tasarlanmıştır. Temel duvarlar taş ve kat duvarları tuğladır. Duvarların rutubete dayanıklı olması için çatı saçaklı olarak inşa edilmiştir. Zemin katta kabul kısmı meşe parke, antre ve teraslar mermer, kat merdiveni ve vestiyer karaağaç, birinci kat döşemesi kayın döşemedir. Tüm pencerelerde jaluzi vardır. Banyo zeminleri mavi çini, duvarlar mavi fayanstır. Yatak odası dolapları lake boyalı kontraplaktır (Arkitekt, 1938).

Yapının modern mimarlığa referans veren özellikleri;

- Geniş balkon çıkması,
- Yataylık vurgusu
- Tasarımda gesamtkunstwerk anlayışı,
- İç mekân tasarımında esneklik ve ihtiyaca göre değişebilirlik olarak sıralanabilir.

9. Prof. A.A. Evi (Sedat Eldem),

YAPI 9							
Adı : Prof. A.A. Evi Mimar : Sedat Eldem Yeri : Maçka, İstanbul Yıl - Sayı : 1938 - 10							
PLAN ORGANİZASYONU	- Plan merdiven ögesi etrafında şekillenmiştir.						
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Oval hatlara sahip cephe anlayışı vardır. - Geniş açıklıklı oval cephe penceresi kullanılmıştır.						
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Geniş pencereler iç ve dış ilişki arasında bağ oluşturmaktadır.						
MOBİLYA / EŞYA	- Tekli berjer kullanımı vardır. - Duvarda sergileme nişi bulunmaktadır. - Dekorasyonda canlı bitki, vazo kullanılmıştır. - Farklı geometrilere sarkıt avizeler kullanılmıştır.						
MALZEME	- Dokulu kumaş kaplamalı berjer, yastık ve perdeler kullanılmıştır. - Merdiven korkuluklarında demir kullanılmıştır.						
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	AÇIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme
	Açık Plan						
	Serbest Cephe	Şerit pencereler bulunmaktadır.					
	Çatı Terası / Balkon						
	Dolu / Boş İlişkisi						
	Açık Taşıyıcı						
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Malzeme, mobilya seçimleri, kütle kompozisyonu ve plan şekillenmesi modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.					

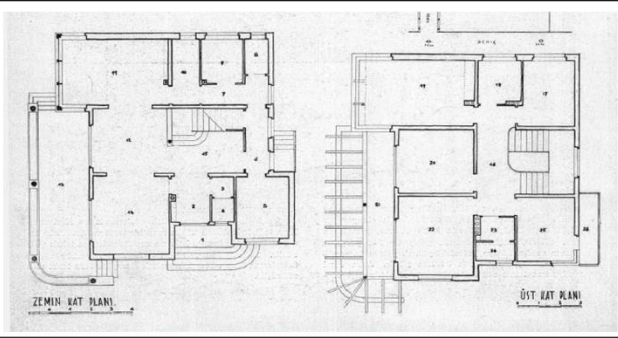
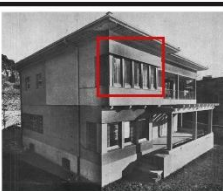
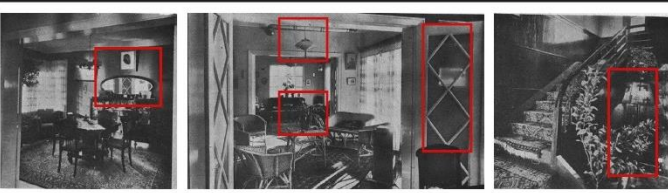
Tablo 10: Prof.A.A. Evi Analiz Tablosu

Maçka'da eski bir konağın temelleri üzerine yapılan bu bina iki katlıdır. Zemin katında antreden girildikten sonra ayrılan iki daireyi kapsayan apartmanlar vardır. Geniş manzaraya hakim olan cephede oval şekilde büyük bir salon vardır. Salona çatıdan ışık alan bir holden girilmektedir. Zemin kattaki antreden hole dairesel bir merdivenden çıkılmaktadır. Büyük salonla geniş cepheli olan yemek salonu sürmeli bir kapı ile ayrılmıştır. Yemek salonunun arka bölümünde ofis, servis merdiveni bulunmaktadır. Holden ayrı bir kapı ile ulaşılan kütüphane ve yatak odası vardır. Yatak odasının yanında bir adet banyo bulunur. Binanın arka cephesinde bulunan antrelerden biri bahçeye karşıdır. Evin bahçe ile irtibatı buradandır. Bu antre üzerinde geniş bir sofa bulunmaktadır. Yazın sıcak havalarda esen rüzgar sofa ve antreyi serin tutar. Çalışma odasının oval salonla birleşen duvarlarına ve diğer cephesine kitap rafları yapılmıştır. Kapının yanında bir şömine bulunmaktadır (Arkitekt, 1938).

Yapının modern mimarlığa referans veren özellikleri;

- Geniş pencere açıklıkları vardır.
- İç mekan malzeme, mobilya ve dekorasyonda modernizm simgeleri sıklıkla bulunmaktadır.

10. Anadolu Hisar'ında Bir Ev (Rebii Gorbon),

YAPI 10							
Adı : Anadolu Hisarında Ev Mimarı : Rebii Gorbon Yeri : Anadoluhisarı, İstanbul Yıl - Sayı : 1938 - 10/11							
PLAN ORGANİZASYONU	- Plan orta hol etrafında şekillenmiştir. - İş holü ayrımı vardır.						
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Kübik cephe anlayışı hakimdir. - Taşıyıcı sistem kütle kurgusunda açıkça okunmaktadır.						
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Geniş pencereler, yarı açık saçaklı kısım iç ve dış ilişki arasında bağ oluşturmaktadır.						
MOBİLYA / EŞYA	- Cam detaylı sergileme büfeleri bulunmaktadır. - Tekli berjer kullanımı vardır. - Dekorasyonda canlı bitki, vazo, tablo ve ayna kullanılmıştır. - Farklı geometrilere sarkıt avizeler kullanılmıştır. - Aydınlatmada abajur kullanılmıştır.						
MALZEME	- Merdiven kaplamalarında ahşap kullanılmıştır. - Geleneksel desenlerde halı-kilim kullanımı vardır.						
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	AÇIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme
	Açık Plan						
	Serbest Cephe	Şerit pencereler bulunmaktadır.					
	Çatı Terası / Balkon	Balkon bulunmaktadır.					
	Dolu / Boş İlişkisi	Cephede plan ilişkisi açıklıkla okunabilmektedir.					
	Açık Taşıyıcı	Taşıyıcılar net şekilde okunabilmektedir.					
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Malzeme, mobilya seçimleri, kütle kompozisyonu ve plan şekillenmesi modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.					

Tablo 11: Anadolu Hisarında Bir Ev Analiz Tablosu

Anadolu Hisarı sahilinde inşa edilen bu ev, kalabalık olmayan bir aile için tasarlanmıştır. Zemin katta oturma, yemek ve çalışma odaları, önlerinde geniş ve pergolalı bir teras vardır. Binaya, arkadaki yüksek yoldan basamaklarla inilen bahçeden ve yandan girilir. Arka taraf servis kısmı olarak ayrılmıştır. Mutfak, ofis, hizmetçi odası ve merdiven bu kısımdadır. Üst katta ön taraf yatak odalarına aittir. Bunların önlerinde denize bakan uzun bir teras bulunur. Arka kısım küçük odalara, banyo ve merdiven başına aittir (Arkitekt, 1941).

Yapının modern mimarlığa referans veren özellikleri;

- Geniş balkon çıkması,
- Yataylık vurgusu,
- Tasarımda gesamtkunstwerk anlayışı,
- İç mekân tasarımında esneklik ve ihtiyaca göre değişebilirlik,
- İç mekan malzeme, mobilya ve dekorasyonda modernizm simgeleri sıklıkla bulunması

olarak sıralanabilir.

11. Caddebostan’ında Bir Villa (Sedad Erkoğlu),

YAPI 11							
Adı : Cadde Bostanında Villa Mimarı : Sedad Erkoğlu Yeri : Caddebostan, İstanbul Yıl - Sayı : 1941 - 9/10							
PLAN ORGANİZASYONU	- Plan orta hol etrafında şekillenmiştir. - İş holü ayrırmı vardır.						
	- Kübik cephe anlayışı hakimdir. - Taşıyıcı sistem kütle kurgusunda okunmaktadır.						
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Geniş pencereler, yarı açık saçaklı kısım iç ve dış ilişkisi arasında bağ oluşturmaktadır.						
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Cam detaylı sergileme büfeleri bulunmaktadır. - Tekli berjer kullanımı vardır. - Duvarda Atatürk heykeli bulunmaktadır. - Dekorasyonda canlı bitki, vazo, tablo ve ayna kullanılmıştır. - Kütük bulunmaktadır. - Piyano bulunmaktadır. - Farklı geometrilere sarkıt avizeler kullanılmıştır. - Aydınlatmada aplik kullanılmıştır.						
MOBİLYA / EŞYA	- Duvar kağıdı kullanımı vardır. - Geleneksel desenlerde hatı-kilim kullanımı vardır.						
MALZEME							
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	AÇIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme
	Açık Plan						
	Serbest Cephe						
	Çatı Terası / Balkon	Balkon bulunmaktadır.	■	■	■		
	Dolu / Boş İlişkisi	Cephede plan ilişkisi açıklıkla okunabilmektedir.		■	■		
	Açık Taşıyıcı	Taşıyıcılar net şekilde okunabilmektedir.		■	■		
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Malzeme, mobilya seçimleri, kütle kompozisyonu ve plan şekillenmesi modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.	■			■	■

Tablo 12: Caddebostanında Bir Ev Analiz Tablosu

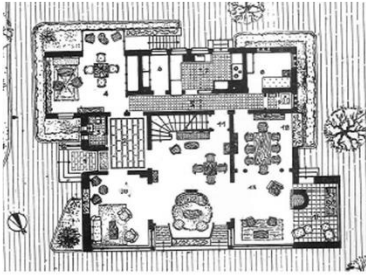
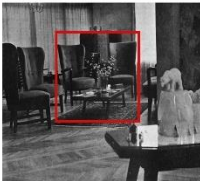
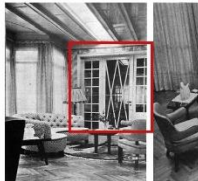
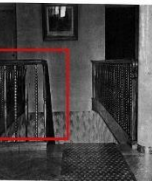
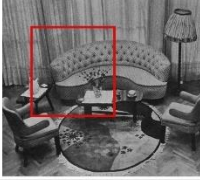
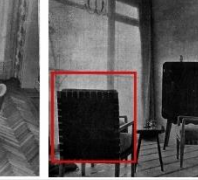
Bu villâ Caddebostan’ında sahilde deniz seviyesinden takriben 7 metre yükseklikte yapılmıştır. Bina kalabalığı çok olmayan bir ailenin ikameti için düşünülmüştür. İki kat ve küçük bir bodrum kısmından ibarettir. Arsaya arka cepheden girildiği için esas antre bu taraftadır (Arkitekt, 1950).

Yapının modern mimarlığa referans veren özellikleri;

- Geniş balkon çıkması,
- Yataylık vurgusu,
- İç mekân tasarımında esneklik ve ihtiyaca göre değişebilirlik,
- İç mekan malzeme, mobilya ve dekorasyonda modernizm simgeleri sıklıkla bulunması

olarak sıralanabilir.

12. Bay Selim Süter Evi (Halit Femir ve Feridun Akozan),

YAPI 12							
Adı : Bay Selim Süter Evi Mimarı : Halit Femir Yeri : Çekirge, Bursa Yıl - Sayı : 1950 - 3/4		 					
PLAN ORGANİZASYONU	- Plan hol etrafında şekillenmiştir.						
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Kübik cephe anlayışı hakimdir.	 					
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Geniş pencereler iç ve dış ilişkisi arasında bağ oluşturmaktadır.						
MOBİLYA / EŞYA	- Cam detaylı sergileme büfeleri bulunmaktadır. - Tekli berjer kullanımı vardır. - Dekorasyonda canlı bitki, vazo, tablo ve ayna kullanılmıştır. - Küllük bulunmaktadır. - Aydınlatmada abajur kullanılmıştır. -Farklı geometride koltuk kullanılmıştır. -Geometrik desenli kapı süslemeleri bulunmaktadır.	 					
MALZEME	- Dokulu ve geometrik kumaş kaplamalı koltuk ve halı kullanılmıştır. - Merdiven korkuluklarında değişik geometrili ahşap sütunlar kullanılmıştır. - Deri kaplamalı berjer kullanılmıştır.	 					
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	AÇIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme
	Açık Plan						
	Serbest Cephe						
	Çatı Terası / Balkon	Balkon bulunmaktadır.	■	■			
	Dolu / Boş İlişkisi	Cephede plan ilişkisi açıklıkla okunabilmektedir.	■	■	■		
	Açık Taşıyıcı						
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Malzeme, mobilya seçimleri, kütle kompozisyonu ve plan şekillenmesi modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.					■

Tablo 13: Bay Selim Süter Evi Analiz Tablosu

Çekirge yolu üzerinde, Çelik Palas otelinin yanında inşa edilmiş olan bu büyük ev, önünde bulunan geniş ova ve manzaraya göre plan ve cephe tertibini almıştır. Binanın zemin katı salonlar ve oturma odaları ile servislerine tahsis edilmiş olup, üst katta yatak odaları, ev sahiplerine mahsus gündüz odaları ve sofa bulunmaktadır.

Binanın zemin katında kısımet, su basman katında tamamen kesme Bilecik somakisinden duvar yaptırılmıştır. Diğer duvarlar tuğla ve üzerleri sıvalıdır. Binada kalorifer bulunmaktadır. Kalorifer radyatörlerinin pencere altlarına konduğu kısımlar haricen cilalı çam kaplanmıştır. Binanın üç cephesinde manzara ve ışık gayesi ile geniş pencere ve büyük camlar düşünülmüştür. Kat döşemeleri parkedir, orta salondan üst kata çıkan merdiven meşeden yapılmıştır. Mobilya ve halılar mimarlar tarafından imal ettirilmiştir. Yatak odalarında gömme dolap ve lavabolar vardır. Banyo gömme olup, yer ve duvarlar mavi renkli fayanslar ile kaplanmıştır.

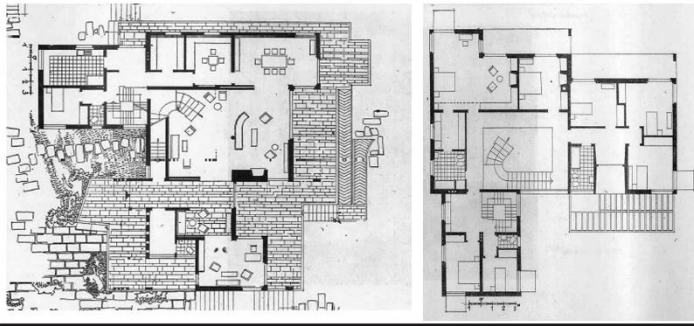
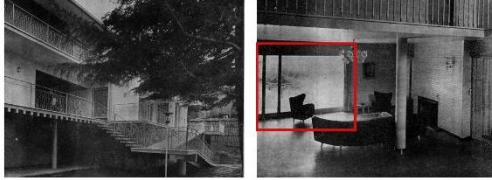
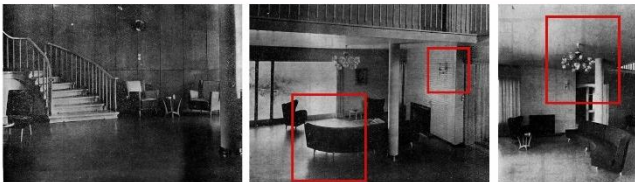
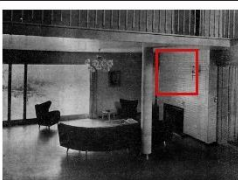
Teşkilatlı olarak düşünülen mutfak seramik ve fayansla kaplıdır. Salonlar ve mutfakta aspiratör tesisatı bulunmaktadır (Arkitekt,1956).

Yapının modern mimarlığa referans veren özellikleri;

- Kübik kütleli yapı,
- Geniş veranda ve çıkmalar,
- İç mekan malzeme, mobilya ve dekorasyonda modernizm simgeleri sıklıkla bulunması

olarak sıralanabilir.

13. Sadıkoğlu Villası (Emin Necip Uzman),

YAPI 13							
PLAN ORGANİZASYONU	Adı : Sadıkoğlu Villası Mimarı : Emin Necip Uzman Yeri : Büyükdada, İstanbul Yıl - Sayı : 1956 - 3						
	- Plan salon etrafında şekillenmiştir. - Açık plan anlayışı hakimdir.						
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Kübik cephe anlayışı hakimdir. - Taşıyıcı sistem kütle kurgusunda okunmaktadır.						
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Geniş pencereler, yarı açık saçaklı kısım iç ve dış ilişki arasında bağ oluşturmaktadır.						
MOBİLYA / EŞYA	- Tekli berjer kullanımı vardır. - Dekorasyonda canlı bitki, vazo, tablo kullanılmıştır. - Farklı geometrilere koltuklar kullanılmıştır. - Farklı geometrilere sarkıt avizeler kullanılmıştır. - Aydınlatmada aplik kullanılmıştır. - Şömine bulunmaktadır.						
MALZEME	- Koltuklarda dokulu kumaş kaplama kullanılmıştır. - Merdiven kaplamalarında ahşap kullanılmıştır. - Şömine duvarında taş kaplama kullanılmıştır.						
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	AÇIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme
	Açık Plan	Salonda diğer mekanlardan ayıran bölümler yoktur.	☒	☐	☐	☐	☐
	Serbest Cephe	Şerit pencereler bulunmaktadır.	☒	☒	☒	☐	☐
	Çatı Terası / Balkon	Balkon bulunmaktadır.	☒	☒	☐	☐	☐
	Dolu / Boş İlişkisi	Cephede plan ilişkisi açıklıkla okunabilmektedir.	☐	☒	☒	☐	☐
	Açık Taşıyıcı	Taşıyıcılar net şekilde okunabilmektedir.	☒	☒	☒	☐	☐
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Malzeme, mobilya seçimleri, kütle kompozisyonu ve plan şekillenmesi modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.	☒	☐	☐	☒	☒

Tablo 14: Sadıkoğlu Villası Analiz Tablosu

Ev Büyükkada'da, Dilburnu'nun teşkil ettiği koy' a olan bir arsa üzerine inşa edilmiştir. Diğer yüzden, Nizam caddesine bitişik bulunan bir yerin, cadde ile deniz seviyesi arasında 12 metrelik bir fark vardır. Netice de bina sokaktan 6 metre alçakta bir teras üzerine oturtulmuş ve bu da bahçeye geniş bir hacim sağlayacak şekilde tedrici ve alçak teraslarla temin edilmiştir. Bu seviyeden denize olan fark ise rampa ve merdiven yardımı ile halledilmiştir (Arkitekt, 1958).

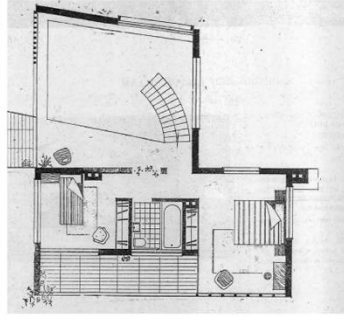
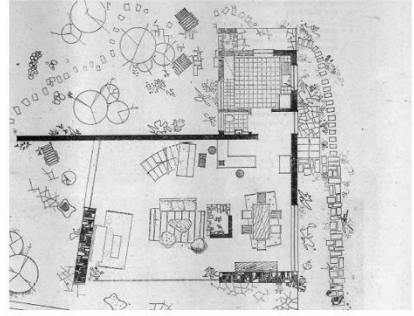
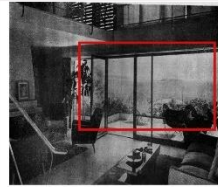
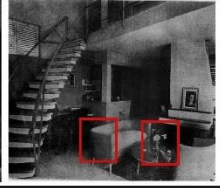
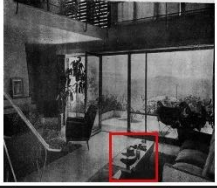
Plan ortası açık ve iki katı alan ve içinde bir de merdiven bulunan hol etrafında inkişaf etmiştir. Servis kısımları esas bloka dik bir şekilde yerleştirilmiştir, diğer kısımlar teraslar ile oturmaya ayrılmıştır. Yatak katında 3 yatak odası yer almaktadır. Kısmi bir bodrum kat bulunmaktadır ve bu kat deniz tarafı bahçeye kapatılarak terasların devamı niteliğinde kullanılmıştır. Hol ve teraslar sarı/kahve afyon mermeri ile kaplanmıştır. Diğer kısımlar marley plakalar ile kaplanmıştır. Tahta aksam dışbudak ağacındandır.

Yapının modern mimarlığa referans veren özellikleri;

- Yapının kübik bir forma sahip olması,
- Geniş pencere açıklıkları,
- İç mekan, dış mekan kurgusu,
- Mekanların fonksiyonel kullanılması ve işlevlendirilmesi,
- Geniş sirkülasyon alanları ve minimalist mobilyalar

olarak sıralanabilir.

14. Mühendis Arif Saltuk Villası (Ercüment Bigat ve İlhan Bilge),

YAPI 14									
Adı : Müh. Arif Saltuk Villası Mimarı : Ercüment Bigat Yeri : Pendik, İstanbul Yıl - Sayı : 1958 - 2									
PLAN ORGANİZASYONU	- Plan salon etrafında şekillenmiştir. - Açık plan anlayışı hakimdir.								
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Kübik cephe anlayışı hakimdir.								
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Geniş pencereler iç ve dış ilişkisi arasında bağ oluşturmaktadır.								
MOBİLYA / EŞYA	- Tekli berjer kullanımı vardır. - Dekorasyonda canlı bitki, vazo, tablo kullanılmıştır. - Farklı geometrilere koltuklar kullanılmıştır. - Şömine bulunmaktadır. - Külüük bulunmaktadır.								
MALZEME	- Duvarlarda taş kaplama vardır. - Merdiven kaplamalarında ahşap kullanılmıştır. - Geleneksel desenlerde halı-kilim kullanımı vardır.								
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	AÇIKLAMA		Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme	
	Açık Plan	Salonda diğer mekanlardan ayıran bölümlemeler yoktur.		■	■	■			
	Serbest Cephe	Şerit pencereler bulunmaktadır.			■	■			
	Çatı Terası / Balkon	Balkon bulunmaktadır.		■	■				
	Dolu / Boş İlişkisi								
	Açık Taşıyıcı								
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Malzeme, mobilya seçimleri, kütle kompozisyonu ve plan şekillenmesi modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.		■	■	■	■	■	

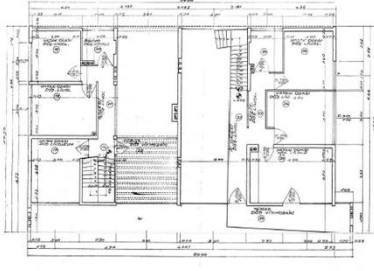
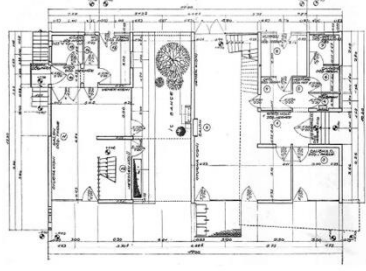
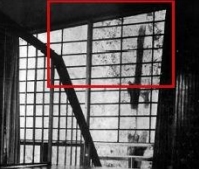
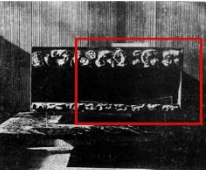
Tablo 15: Mühendis Arif Saltuk Villası Analiz Tablosu

Plânı üç kişilik bir aile için tertip edilmiştir. Zemin katında, büyük bir salon vardır. Oturma ile yemek kısmı bir şömine ile ayrılan, oturma kısmının hacmi iki kat irtifada olup hafif bir merdiven ve denize doğru uzayan bir galeriyi ihtiva etmektedir (Arkitekt, 1959).

Yapının modern mimarlığa referans veren özellikleri;

- Yalın geometrik formların kompozisyonundan oluşması ve düz çatılı formuyla pürist yapıları anımsatmaktadır.
- Zemin kat içeri çekilerek Le Corbusier'in pilotilerine benzer düşey taşıyıcılarla yükseltilmiştir.
- Üst kat balkona açılan pencereler incelendiğinde, kapıların eş büyüklükte, yan yana kurgulandıkları görülmektedir. Balkona bakan tüm yüzeyler şeffaf olarak kurgulanmış olup, eş büyüklükte şeffaf bölümler arasında düşey taşıyıcılar bulunmaktadır. Le Corbusier'in bağımsız cephelerinin anımsatmakta, fakat cephe taşıyıcıdan bağımsızlaştırılamadığı için tam olarak aynı etkiyi yaratamamaktadır.
- Wright'ın yapılarında olduğu kadar vurgulu olmamakla birlikte, Müh. Arif Saltuk Villası' n da yataylık etkisi göze çarpmaktadır.
- Yarı açık mekânlarla (teras ve balkonlar) iç mekân–dış mekân ilişkisi kurulmaya çalışılmıştır.
- İç mekân fonksiyonuna göre şekillenen dış kütle geometrisine sahiptir.
- Yapının ön ve arka cephesinde geniş pencere kullanımı görülmektedir.

15. Haluk Şaman Villası (Utarit İzgi),

YAPI 15							
Adı : Haluk Şaman Villası Mimarı : Utarit İzgi Yeri : Feneryolu, İstanbul Yıl - Sayı : 1959 - 3		 					
PLAN ORGANİZASYONU	- Plan hol etrafında şekillenmiştir.						
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Kübik cephe anlayışı hakimdir.	 					
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Geniş pencereler iç ve dış ilişki arasında bağ oluşturmaktadır.	 					
MOBİLYA / EŞYA	- Şömine kullanılmıştır.						
MALZEME	- Seramik kaplamalı şömine vardır. - Duvarda ahşap kaplama kullanılmıştır.						
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	AÇIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme
	Açık Plan						
	Serbest Cephe	Şerit pencereler bulunmaktadır.		■	■		
	Çatı Terası / Balkon	Balkon bulunmaktadır.		■	■		
	Dolu / Boş İlişkisi						
	Açık Taşıyıcı						
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Kütle kompozisyonu tasarım kriterlerini taşımaktadır.		■			

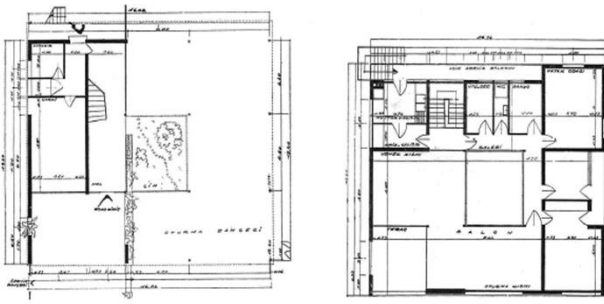
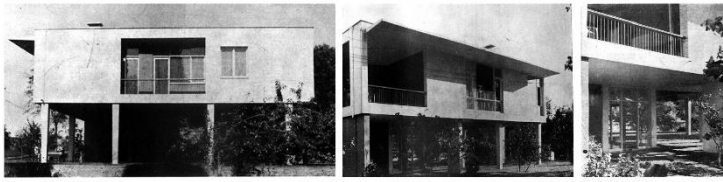
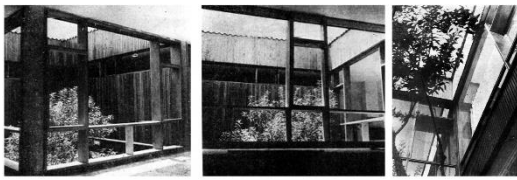
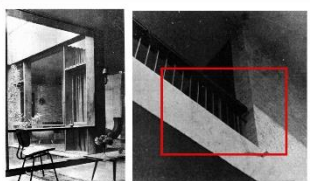
Tablo 16: Haluk Şaman Villası Analiz Tablosu

Feneryolu’nda eski Fuat Paşa arsalarında inşa edilen villânın plân tertibinde iki dairesinin birbiriyle münasebeti ön plâna alınmış fonksiyon bakımından her iki daireye müstakil bahçe temini için orta kısmında bir avlu iç bahçe tahsis edilmiştir. Kitle bakımından bu motif, binanın masını hafifletmektedir. Balkonların tertibinde aynı endişeyle hareket edilmiştir. Dairelerin birbirine bakış açıları esas alınmıştır. Bina yarı karkas olarak yapılmıştır (Arkitekt, 1960).

Yapının modern mimarlığa referans veren özellikleri;

- Yalın geometrik formların kompozisyonundan oluşması ve düz çatılı formuyla pürist yapıları anımsatmaktadır.
- Zemin kat içeri çekilerek Le Corbusier’in pilotilerine benzer düşey taşıyıcılarla yükseltilmiştir.
- Üst kat balkona açılan pencereler incelendiğinde, kapıların eş büyüklükte, yan yana kurgulandıkları görülmektedir. Balkona bakan tüm yüzeyler şeffaf olarak kurgulanmış olup, eş büyüklükte şeffaf bölümler arasında düşey taşıyıcılar bulunmaktadır. Le Corbusier’in bağımsız cephelerinin anımsatmakta, fakat cephe taşıyıcıdan bağımsızlaştırılamadığı için tam olarak aynı etkiyi yaratamamaktadır.
- Wright’ın yapılarında olduğu kadar vurgulu olmamakla birlikte, Haluk Şaman Villası’ n da yataylık etkisi göze çarpmaktadır.
- Yarı açık mekânlarla (teras ve balkonlar) iç mekân–dış mekân ilişkisi kurulmaya çalışılmıştır.
- İç mekân fonksiyonuna göre şekillenen dış kütle geometrisine sahiptir.
- Yapının ön ve arka cephesinde geniş pencere kullanımı görülmektedir.

16. Muammer Arıtan Villası (Utarit İzgi ve Mahmut Bir),

YAPI 16							
Adı : Muammer Arıtan Villası Mimarı : Utarit İzgi - Mahmut Bir Yeri : Caddebostan, İstanbul Yıl - Sayı : 1960 - 1							
PLAN ORGANİZASYONU	- Planda peyzaj ve ışık boşluğu oluşturulmuştur ve plan etrafında şekillenmiştir.						
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Kübik cephe anlayışı hakimdir.						
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Geniş açıklıkla pencereler ve yarı açık saçaklı kısım iç ve dış ilişki arasında bağ oluşturmaktadır.						
MOBİLYA / EŞYA	- Deri-demir karışımı sandalyeler kullanılmıştır. - Korkuluklarda ahşap ve demir kullanılmıştır.						
MALZEME	- Dokulu kaplamalar kullanılmıştır. - Geleneksel desenlerde halı-kilim kullanımı vardır.						
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	AÇIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme
	Açık Plan						
	Serbest Cephe						
	Çatı Terası / Balkon	Balkon bulunmaktadır.					
	Dolu / Boş ilişkisi	Cephede plan ilişkisi açıklıkla okunabilmektedir.					
	Açık Taşıyıcı	Taşıyıcılar açığa çıkmaktadır.					
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Kütle kompozisyonu ve plan şekillenmesi modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.					

Tablo 17: Muammer Arıtan Villası Analiz Tablosu

Binanın alt katında olan bahçe kısmen stnlar üzerinde yükselmektedir. st katta bulunan bir avlu ve bahçe etrafında olan oturma ve yemek kısımlarına havalandırma sağlamaktadır. Betonarme taşıyıcılı olan evde tuğla ve ahşap dolgu yapılmıştır (Arkitekt, 1967).

Yapının modern mimarlığa referans veren zellikleri;

- Kütlenin, iç mekânın işlevine ve işleyişine göre şekillendiği görülmektedir.
- Yarı-açık mekânlarla, i mekânlar ve dış mekânlar arasında ara mekânlar oluşturarak akıcılık oluşturulmaya çalışılmıştır.
- Yapının n ve yan cephesinden, cephe boyunca uzanan sirkülasyonu desteklemek amacı ile yürüyüş alanı / balkonlar yer almaktadır.
- Cam kullanımı cephede olduğu kadar iç mekanda hakim noktadadır.
- Peyzaj evin i tasarımında etkin rol oynamaktadır.

17. Uzunoğlu Ailesi Villası (Muhteşem Giray),

YAPI 17							
Adı : Uzunoğlu Ailesi Villası Mimarı : Muhteşem Giray Yeri : Küçükyalı, İstanbul Yıl - Sayı : 1967 - 1/2							
PLAN ORGANİZASYONU	- Plan ante etrafında şekillenmiştir.						
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Kübik cephe anlayışı vardır. - Geniş açıklıklı cephe penceresi kullanılmıştır.						
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Geniş pencereler iç ve dış ilişki arasında bağ oluşturmaktadır.						
MOBİLYA / EŞYA	- Tekli berjer kullanımı vardır. - Dekorasyonda canlı bitki, vazo kullanılmıştır. - Farklı geometrilere sahip avizeler kullanılmıştır.						
MALZEME	- Deri, ahşap ve demir malzemeli berjerler kullanılmıştır. - Ahşap malzemeli duvar kaplaması vardır.						
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	AÇIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme
	Açık Plan						
	Serbest Cephe	Şerit pencereler bulunmaktadır.					
	Çatı Terası / Balkon	Balkon bulunmaktadır.					
	Dolu / Boş İlişkisi						
	Açık Taşıyıcı						
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Malzeme, mobilya seçimleri, kütle kompozisyonu modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.					

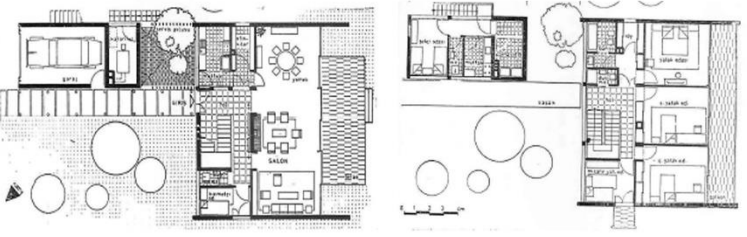
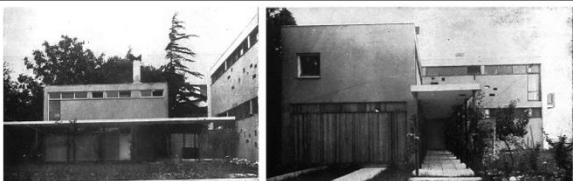
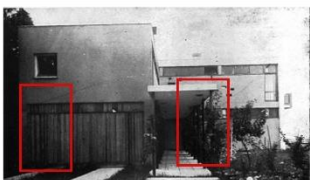
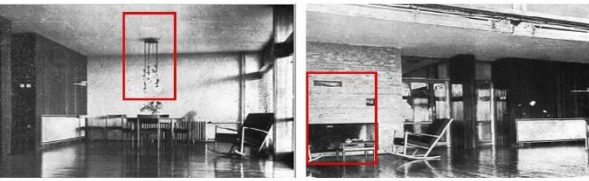
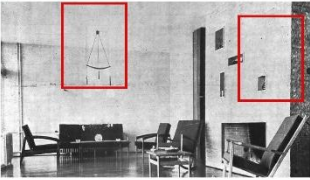
Tablo 18: Uzunoğlu Villası Analiz Tablosu

Salonun önünde denize bakan terası, 3 m uzunluğundaki portafo, yatak odaları balkonu gölgelemektedir. Döşemeler, asmolon olup her iki katta marley ile kaplanmıştır. Merdiven, masif meşeden yapılmış ve cilâlanmıştır. Salondaki şömine yanı oturma köşesi ve sabit mobilyası, maun kaplama polyester cilâlıdır. Yemek odası ile oturma odası arasını 2 parçadan ibaret büfe ve kütüphane ayırmaktadır. Duvarların sıvalı kalan kısımları açık bej renginde Mowilith boya ile boyanmıştır (Arkitekt, 1967).

Yapının modern mimarlığa referans veren özellikleri;

- Yalın geometrik formların kompozisyonundan oluşması ve düz çatılı formuyla pürist yapıları anımsatmaktadır.
- Üst kat balkona açılan pencereler ve kapı incelendiğinde hepsinin eşit olduğu görülmektedir. Balkona bakan tüm yüzeyler şeffaf olarak kurgulanmış olup, eş büyüklükte şeffaf bölümler arasında düşey taşıyıcılar bulunmaktadır. Le Corbusier'in bağımsız cephelerinin anımsatmakta, fakat cephe taşıyıcıdan bağımsızlaştırılamadığı için tam olarak aynı etkiyi yaratamamaktadır.
- İç mekanda kullanılan şömine için yapının yan cephesine yerleştirilen bacanın farklı malzeme ve dikey strüktürü ile denge sağlaması,
- Yarı açık mekânlarla (teras ve balkonlar) iç mekân–dış mekân ilişkisi kurulmaya çalışılmıştır.
- İç mekân fonksiyonuna göre şekillenen dış kütle geometrisine sahiptir.
- Yapının ön ve arka cephesinde geniş pencere kullanımı görülmektedir.

18. Özgür Ailesi Villası (Muhteşem Giray),

YAPI 18							
Adı : Özgür Ailesi Villası Mimarı : Muhteşem Giray Yeri : Küçükyalı, İstanbul Yıl - Sayı : 1967 - 1/2							
PLAN ORGANİZASYONU	- Plan hol etrafında şekillenmiştir. - Planda peyzaj ve ışık boşluğu oluşturulmuştur.						
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Kübik cephe anlayışı hakimdir. - Geniş açıklıklı şerit cephe penceresi kullanılmıştır.						
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Geniş pencereler ve yarı açık saçaklı kısım iç ve dış ilişki arasında bağ oluşturmaktadır.						
MOBİLYA / EŞYA	- Tekli berjer kullanımı vardır. - Duvarda sergileme nişi bulunmaktadır. - Dekorasyonda canlı bitki, vazo kullanılmıştır. - Farklı geometrilere sarkıt avizeler kullanılmıştır. - Şömine bulunmaktadır.						
MALZEME	- Duvarda ahşap ve taş kaplama kullanılmıştır.						
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	AÇIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme
	Açık Plan						
	Serbest Cephe	Şerit pencereler bulunmaktadır.		■	■		
	Çatı Terası / Balkon						
	Dolu / Boş İlişkisi			■	■		
	Açık Taşıyıcı			■	■		
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Malzeme, mobilya seçimleri, kütle kompozisyonu ve plan şekillenmesi modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.	■		■	■	■

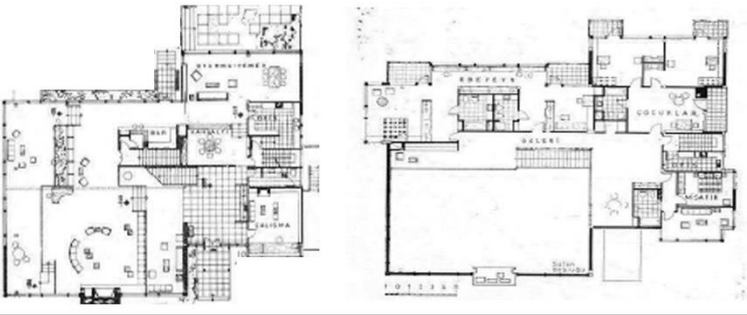
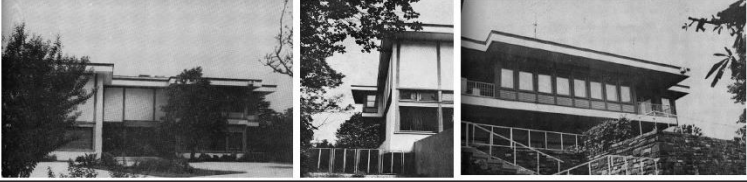
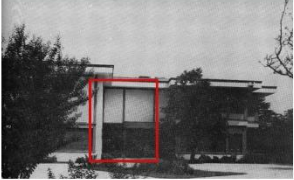
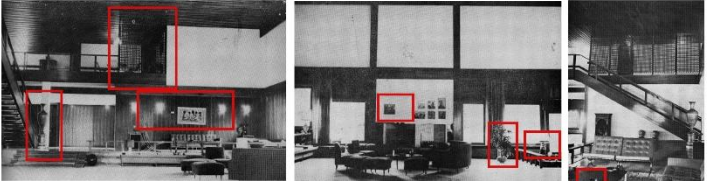
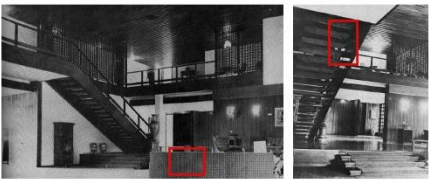
Tablo 19: Özgür Ailesi Villası Analiz Tablosu

Villanın bütün dış doğramaları ıralı am olup, vernikle cilâlanmıştır. Deniz cephesindeki salonun ve yatak odalarının doğramaları 2 m genişliğindeki balkon dōřemesi altında muhafaza edilmektedir. Bu doğramalar 2 X 2 m ebadında sürme kanatlardır. Salon, ahşap parke ve salonun içindeki lâmbri masif maundur. şömine bej rengi rüstik mermer kaplamadır. Dōřemeleri asmolen olan villânın tavanları alçı sıvadır. Villâ içindeki merdiven cilâlı masif meşedir (Arkitekt, 1974).

Yapının modern mimarlığa referans veren özellikleri;

- Kütlenin, iç mekânın işlevine ve işleyişine göre şekillendiği görölmektedir.
- Mekanlar işlevlerine uygun olarak bölümlenmiş ve organize edilmiştir,
- Minimalist mobilyalar mekan kullanımında görölmektedir.
- Sade yalın bir tasarım anlayışı dikkati çekmektedir.
- Yapının ön ve arka cephesinden, cephe boyunca uzanan saçaklar ve balkonlar dikkati çekmektedir.

19. Boğaziçi'nde Bir Villa (Emin Necip Uzman),

YAPI 19							
Adı : Boğaziçi'nde Bir Villa Mimarı : Emin Necip Uzman Yeri : Yeniköy, İstanbul Yıl - Sayı : 1974 - 2							
PLAN ORGANİZASYONU	- Plan salon etrafında şekillenmiştir. - İş ve gece holü ayrımı vardır.						
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Geniş açıklıklı oval cephe penceresi kullanılmıştır.						
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Geniş pencereler iç ve dış ilişki arasında bağ oluşturmaktadır.						
MOBİLYA / EŞYA	- Tekil berjer kullanımı vardır. - Dekorasyonda canlı bitki, vazo kullanılmıştır. - Aydınlatmada abajur ve aplıklar kullanılmıştır. - Küllük bulunmaktadır.						
MALZEME	- Dokulu kumaş kaplamalı berjer, yastık ve koltuklar kullanılmıştır. - Merdiven korkuluklarında, üst kat korkuluk bölmeleri ve tavan kaplamasında ahşap kullanılmıştır.						
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	AÇIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme
	Açık Plan		■	■			
	Serbest Cephe	Şerit pencereler bulunmaktadır.		■	■		
	Çatı Terası / Balkon	Balkon bulunmaktadır.		■	■		
	Dolu / Boş İlişkisi						
	Açık Taşıyıcı	İç mekanda taşıyıcılar açığa çıkmaktadır.	■				
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Malzeme, mobilya seçimleri, plan şekillenmesi modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.	■		■	■	■

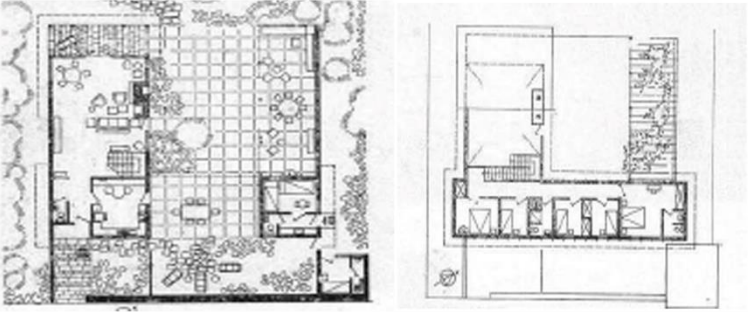
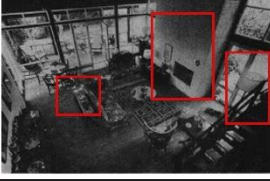
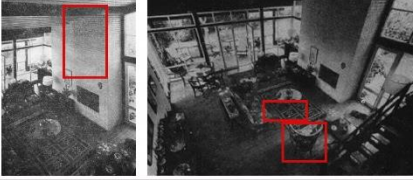
Tablo 20: Boğaziçi'nde Bir Villa Analiz Tablosu

Yeniköy’de, denizden 30,0 m yükseklikdeki bir düzlüğe yerleşen ev, zemin, galeri katında oluşan yatak, servis kısımlarını içeren zemin altı katlarından meydana gelmektedir. Bar geçidi, hareketli bir duvar aracılığı ile, oturma kısımlarını, kabul bölümüne bağlar. Bir galeri katı niteliğindeki yatak odaları grubu, ebeveyn, çocuklar ve konuklar için düzenlenmiş ve her biri kendi içlerinde yeterli olanaklarla donatılmıştır (Arkitekt, 1980).

Yapının modern mimarlığa referans veren özellikleri;

- Yapıyı zeminden yükseltir nitelikte görünen düşey taşıyıcılar
- Kütlenin, iç mekânın işlevine ve işleyişine göre şekillendiği görülmektedir.
- Yarı-açık mekânlarla, iç mekânlar ve dış mekânlar arasında ara mekânlar oluşturarak akıcılık oluşturulmaya çalışılmıştır,
- İç içe geçmiş mekan kurgusu ile mekanlar arası akış sağlanmaktadır,
- Minimalist mobilyalar mekan kullanımında görülmektedir.
- Sade yalın bir tasarım anlayışı dikkati çekmektedir.

20. Tuzla'da Bir Yaz Evi (Emin Necip Uzman),

YAPI 20							
Adı : Tuzlada Bir Yaz Evi Mimarı : Emin Necip Uzman Yeri : Tuzla, İstanbul Yıl - Sayı : 1980 - 3							
PLAN ORGANİZASYONU	- Plan avlu etrafında şekillenmiştir.						
KÜTLE / CEPHE KURGUSU	- Geniş açıklıklı cephe penceresi kullanılmıştır.						
İÇ / DIŞ İLİŞKİSİ	- Geniş pencereler ve yarı açık saçaklı kısım iç ve dış ilişki arasında bağ oluşturmaktadır.						
MOBİLYA / EŞYA	- Tekli berjer kullanımı vardır. - Dekorasyonda canlı bitki, vazo kullanılmıştır. - Şömine bulunmaktadır. - Aydınlatmada abajur kullanılmıştır.						
MALZEME	- Dokulu kumaş kaplamalı berjer, yastık ve perdeler kullanılmıştır. - Merdiven korkuluklarında ahşap kullanılmıştır. - Geometrik desenli halı-kilim kullanımı vardır. - Duvarda taş kaplama bulunmaktadır.						
MODERNİZM	ÖZELLİKLER	AÇIKLAMA	Plan Kurgusu	Kütle Kompozisyonu	Cephe	Mobilya	Malzeme
	Açık Plan						
	Serbest Cephe	Şerit pencereler bulunmaktadır.		■	■		
	Çatı Terası / Balkon						
	Dolu / Boş İlişkisi	Plan kurgusu cepheden okunmaktadır.			■		
	Açık Taşıyıcı						
	İç Mekan Kavramsal Tasarım	Malzeme, mobilya seçimleri, kütle kompozisyonu ve plan şekillenmesi modernizmin tasarım kriterlerini taşımaktadır.	■	■		■	■

Tablo 21: Tuzlada Bir Yaz Evi Analiz Tablosu

Tuzla’da Mercan Yuvası denen bölgede yapılan bu evin zemin katı bir hol ve servisten, üst katı yatak bölümlerinden oluşmaktadır. Yapım sistemi, betonarme direkler üzerinde duran bir plak üzerine oturtulan ahşap sistem ve tuğla türündendir. Zemin kat döşemesi kırmızı tuğla plaka kaplıdır. Bölgede, kuzeydoğudan esen ve kontrol edilmesi gereken bir rüzgar bulunmaktadır. Bu nedenle evin bu yönünde zemin kat yüksekliğinde bir koruma duvarı yapılmıştır. Böylece iç avlu oluşturulmuştur. Dış duvarlar dokusu belirgin tuğladır (Arkitekt, 1980).

Yapının modern mimarlığa referans veren özellikleri;

- Yarı-açık mekânlarla, iç mekânlar ve dış mekânlar arasında ara mekânlar oluşturarak akıcılık oluşturulmaya çalışılmıştır.

4.4. Değerlendirme ve Bulgular

Tez kapsamında seçilen 20 konut tipi ile ilgili Arkitekt dergisi arşivindeki tüm görseller incelenmiş olup, konutların tasarım ve kullanıcı profilleri üzerinden sıralı bir değerlendirme yapılmıştır. Bu bağlamda cephe ve iç mekan arasındaki bağ, modern mimariye uygun iç mekan planlamaları tablolar yardımı ile açıklanmaya çalışılmıştır.

	KONUT 1	KONUT 2	KONUT 3	KONUT 4	KONUT 5	KONUT 6	KONUT 7	KONUT 8	KONUT 9	KONUT 10	KONUT 11	KONUT 12	KONUT 13	KONUT 14	KONUT 15	KONUT 16	KONUT 17	KONUT 18	KONUT 19	KONUT 20
Açık Plan																				
Serbest Cephe																				
Teras/Balkon																				
Dolu/Boş ilişkisi																				
Açık Taşıyıcı																				
İç Mekan Kavramsal Tasarım																				

Tablo 22: Modernizm Etkileri Değerlendirme Tablosu

Modernizmin Türkiye’deki Erken Cumhuriyet dönemi sürecinde konutların iç mekan kurgusuna olan etkilerini amaç neden bu çalışmada analiz edilen yapıların hepsinde modernizmin öne çıkan parametreleri görülmektedir.

Yapılan çalışmada incelenen 20 konutun; 5 tanesinde açık plan anlayışı, 14 tanesinde serbest cephe anlayışı, 17 tanesinde balkon veya teras varlığı, 13 tanesinde dolu-boş ilişkisinin izlenebilmesi, 12 tanesinde açık taşıyıcı sistem ve 18 tanesinde iç mekanda modernizmin kavramsal tasarım anlayışı bulunmaktadır.

Analiz tablolarında görüldüğü üzere;

Plan organizasyonunda, konutların büyük çoğunluğu orta hol ve antre çevresinde şekillenmektedir. Servis holü, gece holü ayrımı planda açıkça okunmaktadır.

Kütle ve cephe kurgusunda, genelde kübik anlayış hakimdir. Şerit, köşe, bant ve geniş açıklıklı pencere kullanımı cephelerde açıkça gözlenmektedir. Evlerde giriş kısmını belirginleştiren detaylar kullanılmaktadır.

İç ve dış ilişkisinde, giriş ve zemin katın yarı açık teraslarla bütünleştirilmesi, pencere açıklıklarının geniş tutularak manzarayı içeriye alan bütünleşik tasarım anlayışı bulunmaktadır.

Mobilya ve eşya kullanımında, tekli berjer kullanımının hemen hemen her evde olduğu ve konumlanma olarak manzaranın baz alındığı, cam detaylı sergileme dolaplarının bulunduğu, dekorasyona tablo, heykel, vazo ve canlı bitkilerin katıldığı, çoğu evde dönemin yaşamsal simgelerinden olan küllük bulunduğu, aydınlatmada tavan sarkıtlarının yanı sıra aplik ve abajur kullanımının öne çıktığı, halı ve kilim kullanımı, duvar nişlerinin sergileme amaçlı kullanımı öne çıkmaktadır.

Malzeme seçiminde, geometrik desenli dokulu kumaşların perde, koltuk, halı gibi ürünlerde sıkça kullanımı, merdiven, duvar, tavan kaplamalarında ahşabın sıkça kullanımı, mobilya aksanı, merdiven korkulukları gibi yerlerde demirin tasarıma katılması, salonda yer yer duvar kağıtlarının kullanımı bulunmaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Modernizm veya modern mimarlık kendinden önceki dönemlerden farklı olarak söylem temelli bir anlayış olarak karşımıza çıkmaktadır. Ortaya çıktığı her ülkede, farklı dinamiklerle şekillenmiş ve toplumsal yapı bağlamında üretilmeye devam etmiştir.

Batıda bir yaşam tarzı olarak hemen her alanda kendini kabul ettiren modernizm kavramı özellikle mimaride köklü bir değişim başlatmıştır. Bu değişim Cumhuriyet dönemi ile birlikte Türkiye’de gelişen modern mimari anlayışı bir yenilenme çabası doğrultusunda ortaya çıkmıştır. Ancak toplumsal gelişmeler, ihtiyaçlar, kültürel aidiyetler sonucunda kendi dilini oluşturmuş ve dünya genelinde etkilerine karşın evrilme göstermiştir. Özellikle 1920’ler sonrası ve 1980’e kadar olan süreçte, mimarlık alanında yaşanan gelişmeler evrensel anlamda salınım yapan bir kimlik arayış çabası olarak şekillenmektedir.

Bu arayışta toplumsal tepkiler, kullanıcı istekleri, mimari tasarımcıların tasarımsal yaklaşımları, yabancı mimarları ürünleri, teknolojik gelişmeler vb. birçok ulusal ve uluslararası düzeyde gelişmeler etkili olmuştur. Cumhuriyet sonrası süreçte ilk olarak modernleşme hareketleri postane, devlet binaları, öğretim binaları, sağlık yapıları gibi yapılar ortaya konulmuştur. Sonraki evrede ise konutlar önem kazanmış ve günümüzde dahi birçoğu mevcut olmasa da tasarımsal olarak yenilikçi eserler ortaya konulmuştur. Her ne kadar tasarımcısının tasarım yaklaşımını ortaya koyar nitelikte yapılar olsa bile dünya üzerinde tasarımı gerçekleştirilen konutlarla da benzerlikler gösterir nitelikte üretilmişlerdir.

Özellikle 1950 ve 1980 yılları arasında üretilen konutlarda mekan organizasyonları açısından fonksiyonel ayrımlar yapılması amacı ile geleneksel konut anlayışından uzak mekan tasarım ve kullanımları oluşturulduğu görülmektedir. Dönemin konut örnekleri ile ilgili ülkemizin ilk mimari yazılı kaynağı taşıyan Arkitekt dergisinin arşivinden elde edilen görsel bilgilerde bu rasyonalizmin açıkça fotoğraflandığı görülmektedir. Kullanıcı ihtiyaçları bağlamında farklı yorumlar geliştirilerek tasarlanan konut örneklerinde yenilikçi plan şeması arayışları dikkati çeken ortak özellik olarak görülmektedir.

İncelenen konut örneklerinin her birinde farklı mekan çözümlemesine dair arayışların olduğu, yenilikçi detay çözümlerinin geliştirilmeye çalışıldığı, estetik kullanım arayışları içerisinde olduğu araştırma kapsamında ulaşılan görsellerde dikkatleri çekmektedir.

Yapım özellikleri açısından az katlı olan konut örnekleri değerlendirildiğinde, betonarme sistemlerin kullanıldığı geniş konsollu konut örnekleri oldukları görülmektedir. Ayrıca bir mekânsal yapım özelliği olarak her bir mekan için özel donatıların tasarlandığı da yapılan analizler sonucu elde edilen bilgiler arasında yer almaktadır. Yüksek tavan yapıları, geniş galeri boşlukları / atriumlar, iki kat arasında heykel niteliğinde değerlendirilen merdivenler, ofis alanları, geniş pencere açıklıkları, tasarımda doğa ile yapının uyumunun gözetilmesi gibi konularda modern konut örneklerinin ayırtıcı özellikleri arasında yer almaktadır.

Çalışma kapsamında yapılan mekânsal analizlerden elde edilen bulgular göstermektedir ki modernizm kavramı savaş sonrası yaralarını sarmaya çalışan Türkiye’de köklü konut anlayışı değişikliklerine neden olmuştur. Minimalist mobilyalar, mekanların ihtiyaçlar bağlamında değerlendirilmesi ve tasarlanması, kübik ev formları, geniş pencere açıklıkları vb. konularda modernizmin getirileri olarak analizler sonucu karşımıza çıkmaktadır.

Erken Cumhuriyet dönemi ile modernizmin ülkemiz mimari anlayışına getirileri sonucu konut kavramı sadece barınma ihtiyacı karşılanan bir sığınak olmaktan çıkmış, bir statü göstergesi halini almıştır. İyi yaşamak herkesin hakkıdır ve mekanların bu bağlamda değerlendiriliyor olması, az malzeme ile mekânsal organizasyona getirilen yenilikler sonucu konutların ilham veren değerler haline dönüşmesi sonucunu oluşturmuştur.

Bu çalışma bu gelişimi tanımlamak adına geliştirilmiş ve Erken Cumhuriyet dönemi konutlarını birçok mimari ve iç mimari değer açısından ele aldığı için eğitim alanında bir literatür kaynağı olma potansiyeli taşımaktadır. Gelecek araştırmacılara temel oluşturacak bu çalışma ile ilgili ilerleyen dönemlerde, tasarımın daha mikro ölçeklerde değerlendirilerek detay çözümlerin geliştirilmesi için zemin hazırlayacağı öngörülmektedir.

KAYNAKLAR

Akça, Gürsoy, “Modernden Postmoderne Kültür ve Kimlik”, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ÜLKE), G z, 2015; 1-24.

Aktemur, Arslan, I. Ulusal Mimarlık Akımı ve İstanbul-Karaköy'deki  rnekleri, Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi,16, 2006, 1-34.

Allen, S. , Practice: Architecture Technique + Representation, 2nd Edition, New York, Routledge, 2009.

Alsaç,  st n, Türkiye'deki Mimarlık Düşüncesinin Cumhuriyet Dönemindeki Evrimi, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 1976.

Aslan, Y. Gamze, “Orta  ağdan Günümüze “Modernite”: Doğuşu ve Doğası”, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4 (7),2011, 10-26.

Aslanoğlu,  nci, 1928-1950 Arası Türkiye’ Mimarlık Gelişmeler, Cumhuriyetin Mimarlık Mirası: TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, 2011.

Aslanoğlu,  nci, Erken Dönem Cumhuriyet Mimarisi, Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, 1980, s. 15.

Ataöv, Anlı, Sevin Osmay, Türkiye’de Kentsel D n   me Yöntemsel Bir Yaklaşım, Metu Yayınları, (2/24), 2007.

Bağ e, H. Emre, Modernliğin Temelleri Ve  kircikli Serüveni Modernlik Ve Modernleşme Sürecinde Türkiye, Babil Yayıncılık,2004.

Batu, Mikail, Onur Tos, Tüketim Odağında Modernizm Ve Postmodernizmin Karşılaştırılması, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi 5, 2017.

Batur, Afife, Cumhuriyet Döneminde Türk Mimarlığı, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi,1984.

Batur, Afife, Türkiye Mimarlığında “Modernite” Kavramı Üzerine”, İTÜ Taşkışla Maan-Modern Asian Architecture Network, İstanbul 5.Uluslararası Konferansı,2005.

Berman, Marshall (2001), Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor, Ümit Altuğ Ve Bülent Peker (Çev.), İstanbul:İletişim Yayınları,2001.

Bilgin, İhsan, Anadolu’da Modernleşme Sürecinde Konut ve Yerleşme, 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık, 1998.

Birol, Gaye, “Modern Mimarlığın Ortaya Çıkışı ve Gelişimi”, Megaron, Mimarlar Odası Balıkesir Şubesi Yayını,2006.

Bozdoğan, Sibel, Modern Yaşamak: Erken Cumhuriyet Kültüründe Kübik Ev, Anadolu’da İskân ve İskan: Tarihsel Bir Bakış, UN Habitat II Yayını,1996.

Bozdoğan, Sibel, Modernizm ve Ulusun İnşası Erken Cumhuriyet Türkiye’sinde Mimari Kültür. İstanbul: Metis Yayınları No: 1.,2002.

Civelek, Yusuf, Mimarlık, Tarihyazımı ve Rasyonalite: XX. Yüzyılın İlk Yarısındaki Modern Türk Mimarisinde Biçime Dayalı Sembolik Söylem Meselesi Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, Cilt 7, Sayı 13.,2009.131-152.

Corbusier, L. Bir Mimarlığa Doğru (Serpil Merzi, Çev.), Yapı Kredi Yayınları, 2007.

Çiğdem, Ahmet, Bir İmkan Olarak Modernite Weber Ve Habermas, Ankara, İletişim Yayınları,2012.

Erarslan, Alev, Modern Türk Konutunun Gelişim Sürecinde Tarihselci Bir Yaklaşım: Sedat Hakkı Eldem Konut Yapıları, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2020.

Fazlıoğlu, Mehmet Alp, Aydınlanma Modernizm ve Yeni Arayışlar,2011.

Gökmen, Gülçin Pulat, Türkiye’de Apartmanlaşma Süreci ve Konut Kültürü, TMMOB Mimarlar Odası Adana Şubesi Yayınları, 2011.

Görmez, Kemal, Çevre Sorunları ve Türkiye, Ankara: Gazi Kitabevi,1997.

Harvey, David, Postmodernliğin Durumu, Kültürel Değişimin Kökenleri, Sungur Savran (Çev.), 2. Baskı, İstanbul: Metis Yayınları,1997.

Hasol, Doğan, 20. Yüzyıl Türkiye Mimarlığı, Yem Yayınları, 2017.

Kaypak, Şafak, Modernizmden Postmodernizme Değişen Kentleşme, Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi, (2/4) 2013.

Kırcı, N., Makine İşlerliliğinde Konut Tasarımı. Ankara: Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2004.

Kırcı, N., Makine İşlerliliğinde Konut Tasarımı. Ankara: Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2004.

Kırılmaz, Harun, Fatma Ayparçası, Modernizm ve Postmodernizm Süreçlerinin Tüketim Kültürüne Yansımaları, İnsan-İnsan Dergisi, 2016.

Kopuz, Ayşe Durukan, Türkiye’de Erken Cumhuriyet Dönemi Yabancı Mimarların İzleri: Franz Hillinger Örneği, Megaron Dergisi, 2018.

Kortan, Enis, “Modern ve Postmodern Mimarlığa Eleştirisel Bir Bakış, Mimari Akımlar 2”, Yapı Dergisi, İstanbul, 1996, 36-47.

Mutlu, B., Mimarlık Tarihi Ders Notları, Yem Yayınevi, İstanbul, 2001.

Okuyucu, Ş. Ebru, Erken Cumhuriyet Döneminde Mekansal Değişimlerin Popüler Yayınlar Üzerinden Okunması: Konutta İç Mekan Deneyimlenmesi, Online Journal Of Art And Design (7/11), 2019.

Öçal, H., Isparta Kent Kimliğinde Modernizmin Yansımaları ve Modernizmin Etkisindeki Konut Mimarisi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008.

Ötkünç, E., Modernist Bir İlk Yapıt: Mimar Maruf Önalın’ın ve Dr. Fahrettbelen’de Evi, Tasarım+Kuram Dergisi, MSGSÜ Yayınları, 2012.

Özgüven, Y., "Mimarlık Süreli Yayınlarının Tarihsel Bağlamına Dair Bir Değerlendirme: Türkiye’nin İlk Mimarlık Dergileri ve Arkitekt". Tarih ve Gelecek Dergisi 6. Sayı, 2020, 198-222.

Özyalvaç, A. N. (2013). Mimarlıkta Modernite Kavramı ve Türkiye . FSM İlmî Araştırmalar İnsan Ve Toplum Bilimleri Dergisi , 0 (1) , 294-306 .
<https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Fsmia/Issue/6473/85528>

Özyalvaç, A. N., Mimarlıkta Modernite Kavramı ve Türkiye . FSM İlmî Araştırmalar İnsan Ve Toplum Bilimleri Dergisi, 2013.

Sey, Y., Cumhuriyet Döneminde Konut. In Y. S. Ed., 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık (Pp. 273-300). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1998.

Sözen, Metin, Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı 1923-1983, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1984.

Şaylan, Gencay, Postmodernizm, Ankara: İmge Kitabevi, 2002.

Tanyeli, Uğur, “Modernizmin Sınırları ve Mimarlık”, Modernizmin Serüveni, İstanbul, 1997.

Tanyeli, Uğur, İstanbul 1900-2000: Konutu ve Modernleşmeyi Metropolden Okumak, Akın Nalça Yayınları, 2004.

Tekeli, İlhan, Türkiye’nin Mimarlık Tarihi Bakımından Cumhuriyet Nasıl Bir Bağlam Oluşturuyor ?, Cumhuriyetin Mimarlık Mirası: TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, 2011.

Uzunarslan, H.Şebnem, Erken Cumhuriyet Dönemi Konutlarında Mekan Ve Mobilya, Sanatta Yeterlilik Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, 2002.

Weber, Max, Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu, (Çev: Gökhan Rızaoğlu), İstanbul: Roman Yayınları, 2013.

Yaman, Z. Y., “Yeni Bir Yaşam, Yeni Bir Dekorasyon: Söylemleştirilen Bauhaus Anlayışının İç Mekan Anlayışı ve Plastik Sanatlardaki Görünümü”, Türkiye’de Mimarlık, Sanat, Tasarım Eğitimi ve Bauhaus Sempozyumu, İstanbul, Mayıs 2008.

Yaman, Z. Y., Bauhaus Söylemleştirilen İç Mekan Anlayışı: Yeni Yaşam, Yeni Dekorasyon, Erken Cumhuriyet Döneminde Mobilya, TMMOB İç Mimarlar Odası Yayınları Ankara, 2013.

Yaman, Zeynep Y., A.Artun & E.Aliçavuşoğlu (Der.), Bauhaus-Modernleşmenin Tasarımı, 2009, s.216.

Yüksel, Ülkü, Antikçağdan Günümüze Kent Ütopyaları, İdeal Kent, Sayı:5, ISSN:1307-9905, 2012.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Url-1 <https://hopdesignsit.wordpress.com/category/presentation-boards>
- Url-2 <https://magazine.artland.com/concrete-glass-buildings-that-defined-the-international-style>
- Url-3 <http://mimdap.org/2017/03/seyfi-arkan>
- Url-4 <http://baronvonplastik.blogspot.com/2012/02/istanbul-universitesi-gozlemevi.html>
- Url-5 <https://v3.arkitera.com/h56343-gecmisin-modern-mimarligi-9-ankara-2.html>
- Url-6 <http://www.adjournal.net/articles/71/715.pdf>
- Url-7 <https://docplayer.biz.tr/152146932-Erken-cumhuriyet-doneminde-sureli-yayinlarda-mobilya-asri-evin-modern-mobilyalari.html>
- Url-8 http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2&sayi_id=20
- Url-9 <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/129/1487.pdf>
- Url-10 <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/134/1565.pdf>
- Url-11 <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/137/1608.pdf>
- Url-12 <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/138/1622.pdf>
- Url-13 <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/27/191.pdf>
- Url-14 <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/28/197.pdf>
- Url-15 <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/50/424.pdf>
- Url-16 <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/52/448.pdf>
- Url-17 <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/62/544.pdf>
- Url-18 <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/110/1228.pdf>
- Url-18 <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/169/2116.pdf>
- Url-19 <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/222/3028.pdf>
- Url-20 http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2&sayi_id=232

- Url-21 <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/237/3275.pdf>
- Url-22 <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/239/3304.pdf>
- Url-23 <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/159/1950.pdf>
- Url-24 <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/158/2021.pdf>
- Url-25 <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/267/3716.pdf>
- Url-26 <http://politikaakademisi.org/2017/11/22/Modernite/>
- Url-27 <http://Www.Mimarlikdergisi.Com/Index.Cfm?Sayfa=Mimarlik&Dergisayi=26>
- Url-28 <http://W3.Balikesir.Edu.Tr/~Birol/Modernizm>
- Url-29 <https://Www.Arkitera.Com/Haber/Turk-Ocaglari-Merkez-Binasindan-Ankara-Devlet-Resim-Ve-Heykel-Muzesine/>
- Url-30 <https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Fsmia/Issue/6473/85528>
- Url-31 <http://v3.arkitera.com/h56343-gecmisin-modern-mimarligi-9-ankara-2.html>

EKLER

EK I. : Arkitekt Dergisi İç Mekan Örnekleri İçeren Yapılar Listesi

NO	DERGİ YILI	SAYI	YAPININ ADI - YERİ - MİMARİ
1	1931	9	Kimyaker A. Rıza B. Evi , Adana, Abdullah Ziya
2	1932	4	İzzet Bey Evi , İstanbul(Maçka), Mimar Saim
3	1932	6	Hüsnü B. Apartmanı, İstanbul(Nişantaşı), Mimar Çubukçıyan ve Hüsnü
4	1933	1	Aziz Bey Evi, İstanbul (Suadiye), Mimar Abidin
5	1933	2	Feride Hanım Evi, İstanbul (Suadiye), Mimar Abidin
6	1933	6	Refik B. Apartmanı, Ankara(Yenişehir), Mimar Refik
7	1933	2	Bir kira evi, Adana, Aptullah Ziya
8	1933	6(2)	Seza Apartmanı, İstanbul(Kadıköy), Sırrı Arif
9	1933	9-10	Zingal Evi, İstanbul(Beşiktaş), Sedat Emin ve Suat Nazım
10	1935	5	Kira evi, İstanbul(Ayazpaşa), Seyfi Arkan
11	1936	2	Taşçı Salih Evi, İstanbul(Fatih), Sırrı Bilen
12	1936	3	Moda'da Bir Villa, İstanbul(Moda), Zeki Sayar
13	1936	5-6	Kira evi, İstanbul(Ayazpaşa), Adil Denktaş
14	1936	7	Çankaya'da Bir Villa, Ankara(Çankaya), Seyfi Arkan
15	1936	8	Büyükkada'da Bir Villa, İstanbul(Büyükkada), Samih A. Kaynak
16	1936	9	Modada Bir Villa, İstanbul(Moda), Ziya Kozanoğlu
17	1937	2	Kalamış'ta Bir Villa, İstanbul(Kalamış), Zeki Sayar
18	1937	3	B. Vehbi Evi, Ankara, Mimar Refik
19	1937	4	Dr. B. Şevket Pek Kira Evi, Ankara, Seyfi Arkan
20	1937	5	Kalamış'ta Bir Villa, İstanbul(Kalamış), Zeki Sayar
21	1937	8	Bebek'te Bir Villa, İstanbul(Bebek), Erip Erbilin
22	1937	10	Suadiye'de Bir Villa, İstanbul(Suadiye), Zeki Sayar
23	1938	10	Maçka'da Prof. A.A. Evi, İstanbul(Maçka), Sedat Eldem
24	1938	11	Anadolu Hisarı'nda Bir Ev, İstanbul(Anadolu hisarı), Rebii Gorbon
25	1939	1-2	Taksim'de bir apartman, İstanbul(Taksim), Arif Hikmet Holtay
26	1941	9-10	Caddebostan'da Bir Villa, İstanbul(Caddebostan), Sedat Erkoğlu
27	1945	3-4	Vaniköy'de Bir Yalı, İstanbul(Vaniköy), Zeki Sayar
28	1946	3-4	Maçka'da Bir Apartman, İstanbul(Maçka), Emin Necip Uzman
29	1946	5-6	Boğaziçi'nde Bir Villa, İstanbul(Boğaziçi), Sedat Eldem
30	1946	7-8	Büyükkada'da Bir Ev, İstanbul(Büyükkada), Emin Necip Uzman

EK I. (devam) : Arkitekt Dergisi İç Mekan Örnekleri İçeren Yapılar Listesi

NO	DERGİ YILI	SAYI	YAPININ ADI - YERİ - MİMARİ
31	1947	7-8	Ortaköy'de E. Elagöz Evi, İstanbul(Ortaköy), Halit Femir
32	1950	3-4	Bursa'da Bay Selim Süter Evi, Bursa(Çekirge), Halit Femir ve Feridun Akozan
33	1950	7-10	Birgiler Apartmanı, İstanbul(Moda), Ferzan ve Leyla Baydar
34	1951	1-2	İlbay Apartmanı, İstanbul(Bomonti), İstapan Aratan
35	1952	5-8	Rıfai Yalman Evi, İstanbul(Büyükkada), Abdurrahman Hancı ve Turgut Cansever
36	1954	3-6	Bay Mithat Güldü Evi, İstanbul(Erenköy), Kadri L. Eroğan
37	1954	9-12	Sanatkar Mesud Cemil Evi, İstanbul(Erenköy), Mehmet Ali Handan
38	1956	3	Büyükkada'da Sadıkoğlu Villası, İstanbul(Büyükkada), Emin Necip Uzman
39	1958	2	Mühendis Arif Saltuk Villası, İstanbul(Pendik), Ercüment Bigat ve İlhan Bilgesu
40	1959	3	Haluk Şaman Villası, İstanbul(Feneryolu), Utarit İzgi
41	1960	1	Muammer Arıtan Villası, İstanbul(Caddebostan), Uratit İzgi ve Mahmut Bir
42	1961	2	Yeniköy'de Bir Yalı, İstanbul(Yeniköy), Kadri Eroğan
43	1964	1	Maltepe'de Bir Yaz Evi, İstanbul(Maltepe), Firuzan Baytop
44	1966	2	Rumelihisar'ında Bir Villa, İstanbul(Rumelihisarı), Muzafer Sudalı
45	1966	2	Darlas Yalısı, İstanbul(Yeniköy), Birleşmiş Mimarlar
46	1966	4	Orhantepe'de Bir Yazlık Ev, İstanbul(Kartal), Ercüment Bigat ve Alpay Aşkun
47	1967	1	Uzunoğlu Ailesi Villası, İstanbul(Küçükalyalı), Muhteşem Giray
48	1967	1	Özgür Ailesi Villası, İstanbul(Küçükalyalı), Muhteşem Giray
49	1967	1	Yelkenci Villası, İstanbul(Tuzla), Enis Kortan
50	1968	4	Adnan Kunt Villası, İstanbul(Pendik), Asum Mutlu, Utarit İzgi, Esat Suher
51	1969	4	Bir Yaz Evi, İstanbul(Kumburgaz), Osep Sarafoğlu
52	1974	2	Boğaziçi'nde Bir Villa, İstanbul(Yeniköy), Emin Necip Uzman
53	1980	3	Bir Yaz Evi, İstanbul(Orhantepe), Emin Necip Uzman
54	1980	3	Tuzla'da Bir Yaz Evi, İstanbul(Tuzla), Emin Necip Uzman